

TENDINȚE ÎN ECONOMIA MOLDOVEI

Nr. 49/2023 (sem.I, 2023)

ISSN 1857-3126

Chișinău

TENDINȚE ÎN ECONOMIA MOLDOVEI

Nr. 49/2023 (sem. I, 2023)

ISSN 1857-3126

Chișinău

ISSN 1857-3126

ECHIPA TEM:

Alexandru Stratan, Alina Ianioglo, Alexandru Ceban, Olga Timofei, Viorica Popa, Tatiana Iașișin, Alexandra Novac, Tatiana Colesnicova, Mihail Ciobanu, Zinovia Toacă

Publicația este elaborată cu suportul financiar al proiectelor de cercetare din cadrul Programului de Stat (2020-2023):

1. Proiectul 20.80009.0807.16 Elaborarea instrumentelor economice noi de evaluare și stimulare a competitivității agriculturii Republicii Moldova pentru anii 2020-2023.
2. Proiectul 20.80009.0807.21 Migrația, schimbări demografice și politici de stabilizare a situației.
3. Proiectul 20.80009.0807.22 Dezvoltarea mecanismului de formare a economiei circulare în Republica Moldova.
4. Proiectul 20.80009.0807.29 Perfecționarea mecanismelor de aplicare a instrumentelor inovatoare orientate spre creșterea durabilă a bunăstării populației Republicii Moldova.
5. Proiectul 20.80009.1606.38 Evaluarea multidimensională și dezvoltarea ecosistemului antreprenorial la nivel național și regional în vederea impulsării sectorului IMM în Republica Moldova.

Echipa **TEM** este recunoscătoare pentru cooperarea instituțiilor publice din Republica Moldova: Ministerul Economiei, Ministerul Finanțelor, Banca Națională a Moldovei, Biroul Național de Statistică.

Toate drepturile sunt rezervate. Nici o informație din această publicație nu poate fi retipărită sau reprodusă sub nici o formă fără permisiunea scrisă a INCE.

<https://doi.org/10.36004/nier.met.2023.49>

© Institutul Național de Cercetări Economice

Pentru informații adiționale Vă rugăm să ne contactați:

Institutul Național de Cercetări Economice

2064, RM, Chișinău, Str. Ion Creangă, 45

Tel: (+ 373 22) 50-11-00, Fax: (+ 373 22) 74-37-94

e-mail: info@ince.md, web site: www.ince.md

CUPRINS

Principalele evenimente politice, economice și sociale din Republica Moldova	9
Rezumatul ediției	22
Capitolul I. PRODUCȚIA	26
Capitolul II. PREȚURI, RATE DE SCHIMB ȘI POLITICA MONETARĂ	34
Capitolul III. FINANȚE	45
Capitolul IV. SECTORUL EXTERN	56
Capitolul V. MEDIUL DE AFACERI	66
Capitolul VI. SECTORUL SOCIAL	74
Capitolul VII. PROGNOZA ACTUALIZATĂ PENTRU ANUL 2023	80
ANEXE STATISTICE	86

DATE GENERALE

Denumirea oficială	REPUBLICA MOLDOVA
Capitala	Chișinău
Președinte	Maia Sandu
Președintele Parlamentului	Igor Grosu
Prim-ministru	Dorin Recean (Natalia Gavrilița - până la 16 februarie 2023)
Parlamentul Republicii Moldova	101 deputați: Frațiunea parlamentară "Partidul Acțiune și Solidaritate" – 62, Frațiunea parlamentară a Blocului Comuniștilor și Socialiștilor – 29, Deputați Independenți – 5, Deputați neafiliați – 3.
Obținerea independenței	27 august 1991
Suprafața	33,8 mii km ²
Unități administrative	32 raioane, 13 municipii, UTA Găgăuzia, Unitățile administrative-teritoriale din stânga Nistrului
Populația cu reședință obișnuită	2512,8 mii locuitori (la începutul anului 2023)
Principalele religii	ortodoxă (96,8%), baptistă (1,0%), martorii lui Iehova (0,7%), catolică (0,1%), etc.
Moneda națională	Leu moldovenesc (cursul mediu de schimb, semestrul I, 2023: 1 USD = 18,4 MDL; 1 EUR = 19,9 MDL)

ABREVIERI

ACECL	Acordul Central European al Comerțului Liber
ACR	Avantajul Comparativ Relevant
AGCS	Acordul General asupra Comerțului cu Servicii
AHPCC	Analiza hazardului și punctul critic de control
AID	Asociația Internațională pentru Dezvoltare
ALSAC	Acordul de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător
ATP	Preferințe Comerciale Autonome
APC	Acordul de Parteneriat și Cooperare
BERD	Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BIM	Biroul Internațional al Muncii
BMA	Biroul Migrație și Azil
BNM	Banca Națională a Moldovei
BPN	Bugetul Public Național
BNS	Biroul Național de Statistică
BPA	Bune practici agricole
BTC	Barriere Tehnice în Comerț
CBN	Certificatele Băncii Naționale
CE	Comisia Europeană
CFA	Consumul Final al Autorităților Publice
CFP	Consumul Final al Populației
CNPF	Comisia Națională a Pieței Financiare
CNT	Capital Normativ Total
CPE	Coeficientul Protecției Efective
CSCI	Clasificatorul Standard de Comerț Internațional
CSI	Comunitatea Statelor Independente
CT	Contingent Tarifar
DPI	Drepturile Proprietății Intelectuale
DST	Drepturi Speciale de Tragere
EAD	Echivalent ad-valorem
f.p.s.a.p.	Față de perioada similară a anului precedent
f.a.p.	Față de anul precedent
FMI	Fondul Monetar Internațional
INCE	Institutul Național de Cercetări Economice

IHH	Indicele Herfindahl-Hirschman
IMM	Întreprinderi Mici și Mijlocii
IPC	Indicele Prețurilor de Consum
IPP	Indicele Prețului de Producție
IPPI	Indicele Prețurilor Producției Industriale
ISD	Investiții Străine Directe
IVF	Indicele Volumului Fizic
IVU	Indicele Valorii Unitare
MAIA	Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare
MAIB	Moldova Agroindbank
MDL	Leu Moldovenesc
MF	Ministerul Finanțelor
MSF	Măsuri sanitare și fitosanitare
NCMF	Națiunea cea mai Favorizată
NEER	Rata Nominală Efectivă de Schimb
NPC	Coeficientul Protecției Nominale
OCEMN	Organizația Cooperării Economice a Mării Negre
ODIMM	Organizația pentru Dezvoltarea Întreprinderilor Mici și Mijlocii
OIM	Organizația Internațională a Migrației
OMC	Organizația Mondială a Comerțului
ONU	Organizația Națiunilor Unite
p.s.a.p.	Perioada similară a anului prezent
PIB	Produsul Intern Brut
RC	Rata de concentrare
REER	Rata Reală Efectivă de Schimb
SGP	Sistemul Generalizat de Preferințe
TEM	Tendințe în Economia Moldovei
TN	Transnistria
TVA	Taxa pe Valoare Adăugată
UE	Uniunea Europeană
USD	Dolar SUA
UTA	Unitate teritorial-administrativă
VAB	Valoare Adăugată Brută
VMS	Valorile Mobiliare de Stat
p.s.a.p.	Perioada similară a anului prezent

TABELE

- Tabelul 1.1. Activitatea sectorului industrial în ianuarie – iunie 2023
 Tabelul 1.2. Producția animalieră pe principalele tipuri, ianuarie – iunie 2023
 Tabelul 1.3. Volumul mărfurilor transportate în perioada ianuarie – iunie 2023
 Tabelul 1.4. Numărul de pasageri transportați pe diferite căi de transport în perioada ianuarie – iunie 2023, mii pasageri.
 Tabelul 1.5. Investiții în active imobilizate pe tipuri de imobilizări ianuarie – iunie 2023
 Tabelul 1.6. Investiții în active imobilizate divizate pe surse de finanțare S.I 2023, mil.MDL
 Tabelul 1.7. Turiști și excursioniști participanți la turismul organizat prin intermediul agențiilor de turism și a turoperatorilor
 Tabel 2.2.1. Activitatea BNM pe piața valutară interbancară în perioada ianuarie – august 2023
 Tabelul 4.1. Sinteza balanței de plăți, agregate principale pe trimestre 2021-2023, mil. USD
 Tabelul 5.1. Indicii de creștere a numărului de întreprinderi înregistrate și radiate în S I 2016-2023 față de perioada similară a anului precedent, %
 Tabelul 5.2. Dinamica principalilor indicatori ai activității întreprinderilor în perioada 2021-2022
 Tabelul 5.3. Principalii indicatori ai sectorului IMM în anul 2022
 Tabelul 5.4. Structura numărului IMM-urilor și evoluția acestora pe activități economice, %
 Tabelul 5.5. Numărul mediu de salariați al IMM-urilor și evoluția acestuia pe activități economice, %
 Tabelul 5.6. Structura numărului IMM-urilor și evoluția acestora pe regiuni de dezvoltare, %
 Tabelul 5.7. Evoluția numărului mediu de salariați în sectorul IMM pe regiuni de dezvoltare, %
 Tabelul 7.1. Revizuirea prognozei de către FMI, % f.a.p.
 Tabelul 7.2. Evoluția indicatorilor macroeconomici principali în anii 2019-2022 și prognoza pentru anul 2023

FIGURI

- Figura 1.1. Evoluția PIB-ului, ianuarie-iunie 2009-2023, %
 Figura 1.2. Contribuția componentelor de resurse la formarea PIB în sem. I 2023 și la diminuarea acestuia față de sem. I 2022, %
 Figura 1.3. Contribuția componentelor pe categorii de utilizări la formarea și diminuarea PIB în ianuarie-iunie 2023 față de perioada ianuarie-iunie 2022, %
 Figura 1.4. Indicii producției industriale în ianuarie-iunie 2009-2023, %
 Figura 1.5. Evoluția producției agricole în ianuarie-iunie 2009-2023, %
 Figura 2.1.1. Ritmul anual de creștere a IPC
 Figura 2.1.2. Ritmul anual de creștere al IPC și inflației de bază, %
 Figura 2.1.3. Ritmul anual de creștere a prețurilor producției industriale și a componentelor sale, %
 Figura 2.1.4. Ritmul anual de creștere a prețurilor în construcții, %
 Figura 2.1.5. Ritmul anual de creștere a prețurilor la combustibil, %
 Figura 2.1.6. Ritmul anual de creștere a prețurilor la produsele agricole, %
 Figura 2.1.7. Evoluția cursului mediu nominal de schimb al MDL comparativ cu USD și EURO
 Figura 2.2.1. Evoluția ratelor de politică monetară ale BNM
 Figura 2.2.2. Evoluția activelor oficiale de rezervă
 Figura 2.2.3. Structura masei monetare M3
 Figura 3.1.1. Ritmul de creștere a veniturilor și cheltuielilor lunare ale bugetului public național, mil. MDL
 Figura 3.1.2. Structura veniturilor în BPN
 Figura 3.1.3. Ritmul de creștere a veniturilor și cheltuielilor lunare ale bugetului de stat în anii 2022-2023, mil. MDL

- Figura 3.1.4. Structura cheltuielilor în BPN în I semestru 2022-2023, %
- Figura 3.1.5. Deficitul finanțelor publice, mil. MDL
- Figura 3.1.6. Datoria sectorului public, mil. MDL, %
- Figura 3.1.7. Dinamica datoriei de stat în perioada 2021-2023
- Figura 3.2.1. Evoluția calității activului bancar
- Figura 3.2.2. Evoluția calității capitalului bancar
- Figura 3.2.3. Evoluția lichidității bancare trimestriale: Principiul III - lichiditatea pe benzi de scadență (>1)
- Figura 3.2.4. Evoluția rentabilității și profitabilității bancare
- Figura 3.2.5. Evoluția creditelor neperformante în sectorul bancar
- Figura 3.2.6. Evoluția portofoliului de credite, mil.MDL
- Figura 3.2.7. Volumul creditelor noi acordate după valute, mil. MDL
- Figura 3.2.8. Evoluția structurii depozitelor atrase de bănci
- Figura 3.2.9. Evoluția marjei bancare nete, a ratelor medii ale dobânzii la depozite și la credite noi atrase în MDL și valută străină, %
- Figura 4.1. Poziția investițională internațională în dinamică, pe trimestre, mil.USD
- Figura 4.2. Investițiile directe, capital propriu acumulat la 30.06.2023 pe activități economice, %
- Figura 4.3. Transferuri de mijloace bănești din străinătate în favoarea persoanelor fizice efectuate prin băncile din Republica Moldova pe trimestre, în anii 2015-2023, mil.USD
- Figura 4.4. Tendințele exportului, importului și soldul balanței comerciale, în perioada ianuarie-iunie 2023, mil. USD
- Figura 4.5. Structura exportului de mărfuri pe grupe de țări, în perioada ianuarie-iunie 2023, %
- Figura 4.6. Principalele țări partenere ale Republicii Moldova, în perioada ianuarie-iunie 2023, %
- Figura 4.7. Exporturile cu mărfuri pe principale secțiuni, în perioada ianuarie-iunie 2023,%
- Figura 4.8. Importurile de mărfuri pe grupe de țări, în perioada ianuarie-iunie aa. 2017-2023, %
- Figura 4.9. Principalii parteneri comerciali, ponderea în total import în perioada ianuarie-iunie a. 2023, %
- Figura 4.10. Structura importurilor, pe secțiuni de mărfuri în perioada ianuarie-iunie a. 2023, %
- Figura 5.1. Evoluția înregistrărilor și radiierilor din Registrul de Stat și a numărului net de întreprinderi nou create în perioada S I 2016-2023
- Figura 5.2. Creșterea numărului de întreprinderi, numărului mediu de salariați venitului din vânzări și rezultatului financiar până la impozitare în anul 2022 față de 2021, pe clase de mărime a întreprinderilor, %
- Figura 6.1. Evoluțiile numărului populației ocupate, al șomerilor și a ratelor de ocupare și a șomajului populației de 15 ani și peste, pe trimestre în anii 2021-2023
- Figura 6.2. Dinamica salariului nominal în sectorul bugetar și în cel real în perioada T I 2020 – T II 2023, MDL

BOXE

Boxa 6.1. Modificarea vârstei de pensionare pentru femeile de la 1 iulie 2023

PRINCIPALELE EVENIMENTE POLITICE, ECONOMICE ȘI SOCIALE DIN REPUBLICA MOLDOVA

Prima jumătate a anului 2023 a fost marcată de o serie de evenimente importante atât de ordin politic, cât și economic și social

18 ianuarie

Proiectul de lege privind serviciile de finanțare participativă a fost aprobat de Executiv. Astfel, sectorul privat va putea accesa finanțare alternativă celei bancare prin instrumente de crowdfunding sau finanțare participativă. Proiectul vizează susținerea și oferirea unei alternative de finanțare pentru întreprinderile nou-înființate, întreprinderile mici și mijlocii și autoritățile administrației publice locale prin intermediul platformelor de finanțare participativă. Procesul de finanțare a afacerilor se va democratiza, iar antreprenorii vor putea atrage investiții direct de la cetățeni, prin intermediul platformelor electronice. Potrivit documentului, activitățile de business se vor desfășura pe platforme electronice și prin mijloace sigure de identificare, ceea ce va duce la evitarea procedurilor birocratice, iar plățile și tranzacțiile procesului de finanțare participativă vor avea loc exclusiv prin virament bancar și instrumente de plată oferite de societățile de plată.

31 ianuarie

Comisia pentru Situații Excepționale a adoptat Mecanismul de compensare a gazelor pentru agenții economici. Mecanismul prevede că toți consumatorii noncasnici vor primi compensații pentru primii 500 m.c. de gaze naturale consumați lunar, în perioada ianuarie-martie 2023, în valoare de 12,27 MDL (fără TVA) per 1 m.c. Întreprinderilor cu consum sporit de gaze naturale din sectoarele: agroalimentar, a îmbrăcăminte și încălțăminte, a sticlei, covoarelor, a articolelor de hârtie și carton, vor putea solicita al doilea tip de compensații în cazul în care factura lunară la gaze (fără TVA) reprezintă cel puțin 5% din valoarea livrărilor de mărfuri și servicii din luna respectivă. În cazul dat se stabilește compensația pentru gaze naturale în cuantum de 12,27 MDL (fără TVA) per 1 m.c., dar nu mai mult de 1,5 mil. MDL per consumator noncasnic pe lună. Suma totală a compensațiilor acordate consumatorilor noncasnici nu va depăși 230 ml. MDL, banii fiind alocați din fondul de intervenție a Guvernului Republicii Moldova.

2 februarie

Parlamentul a adoptat în lectura a doua proiectul de lege cu privire la asociațiile de dezvoltare intercomunitară. Proiectul prevede că autoritățile administrației publice locale vor putea crea asociații de dezvoltare intercomunitară în vederea realizării în comun a unor proiecte de dezvoltare de interes local sau regional. Asociațiile vor avea un caracter apolitic, non-profit, vor putea fi create din două sau mai multe unități administrativ-teritoriale de nivelul întâi și doi. Documentul reglementează modul de constituire, activitatea, funcționarea, reorganizarea și lichidarea asociațiilor de dezvoltare intercomunitară. Organele de conducere ale asociației vor fi adunarea generală, consiliul asociației, comisia de cenzori și directorul.

2 februarie

Legislativul a votat proiectul de lege pentru ratificarea Acordului de împrumut dintre Guvern și Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD) în valoare de 25 mil. EUR pentru realizarea proiectului "Deșeuri solide în Republica Moldova". Beneficiarii proiectului vor fi

autoritățile publice locale și populația din raioanele Ungheni, Nisporeni, Călărași, Edineț, Dondușeni, Ocnîța, Briceni, Cahul, Cantemir, Taraclia, precum și cele din Găgăuzia. Astfel, va fi asigurată colectarea selectivă a deșeurilor solide, accentul fiind pus pe tranziția către economia circulară. Proiectul va fi implementat pe parcursul anilor 2023-2027.

7 februarie

Comitetul executiv al Băncii Naționale a Moldovei a decis stabilirea ratei de bază aplicată la principalele operațiuni de politică monetară pe termen scurt la nivelul de 17,0%. Se stabilesc ratele de dobândă la creditele overnight la nivelul de 19,0% și ratele de dobândă la depozitele overnight la nivelul de 15,0%.

7 februarie

Au fost semnate trei acorduri cu UE privind cooperarea în domeniul vamal, fiscal și al ocrotirii sănătății. Astfel, programele Customs și Fiscalis au fost semnate de către Prim-ministra, N. Gavrilița și Comisarul european pentru Economie, P. Gentiloni. Semnarea Programului UE Customs va permite Republicii Moldova să uniformizeze legislația și politicile în domeniu, să consolideze capacitățile administrative în domeniul IT, să opereze sisteme electronice europene, dar și să implementeze inovații în domeniul politicii vamale. Acordul privind cooperarea în domeniul fiscal va contribui la îmbunătățirea schimbului de informații fiscale, întărirea capacității administrative și va consolida abilitățile IT prin dezvoltarea și operarea sistemelor electronice. Programul „UE pentru sănătate” (EU4Health) a fost semnat de N. Gavrilița și M. Schinas, vicepreședintele Comisiei Europene pentru promovarea modului european de viață. Programul prevede consolidarea sistemului de sănătate și a angajaților acestuia, transformarea digital, lupta împotriva cancerului etc.

16 februarie

Guvernul condus de prim-ministrul Dorin Recean a fost investit în funcție cu votul a 62 de deputați. Printre principalele priorități ale planului de guvernare se enumeră: asigurarea disciplinei și ordinii în instituțiile statului, dezvoltarea economică, asigurarea păcii și stabilității în Republica Moldova, etc. De asemenea, a fost menționat că Guvernul își va concentra eforturile pe consolidarea domeniului energetic. Noul Cabinet de miniștri va avea 15 ministere.

16 februarie

Deputații au votat proiectul de lege cu privire la accesarea Republicii Moldova la Acordul parțial extins al Consiliului Europei privind rutele culturale. Astfel, țara noastră va beneficia de suport pentru implementarea inițiativelor de promovare a culturii și a turismului. De asemenea, Acordul oferă și certificarea „Rută culturală a Consiliului Europei”. Acordul parțial extins al Consiliului Europei privind rutele culturale are scopul de a dezvolta un spațiu cultural comun. Documentul a intrat în vigoare la 1 ianuarie 2011. În prezent, sunt 37 de state membre ale Acordului.

22 februarie

Cabinetul de miniștri a aprobat decizia, potrivit căreia, șomerii vor putea participa la cursuri de formare profesională pe bază de voucher. Va fi dezvoltată platforma online „Voucher pentru formarea profesională”, care va reprezenta un modul suplimentar la platforma www.angajat.md, gestionată de Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă (ANOFM). Astfel, se simplifică procesul de desfășurare a cursurilor de formare profesională pentru șomeri și se prevede că persoanele își aleg de sine stătător instituția de învățământ unde vor urma aceste cursuri. Pentru achitarea cursurilor, ANOFM va acorda șomerilor un voucher nominal. Voucherele vor putea fi

utilizate timp de 7 zile de la acordarea lor de către ANOFM, după expirarea cărora șomerul va putea primi un voucher repetat doar peste 12 luni. Șomerii pot beneficia gratuit de un singur curs de formare profesională într-un interval de 24 de luni consecutive, iar pe parcursul efectuării cursurilor, cursanții primesc o bursă lunară în mărime de 35% din salariul mediu lunar pe economie pentru anul precedent.

22 februarie

Executivul a aprobat proiectul Strategiei de dezvoltare a managementului finanțelor publice pentru anii 2023-2030. Strategia are ca scop sporirea eficienței, performanța și transparența finanțelor publice. Documentul conține direcții strategice de intervenție care vizează îmbunătățirea cadrului fiscal, consolidarea procesului de planificare, execuție și raportare a finanțelor publice, creșterea veniturilor, consolidarea sistemului de achiziții publice și îmbunătățirea controlului intern prin creșterea transparenței și a responsabilității, în rezultat asigurându-se o creștere economică accelerată și durabilă.

22 februarie

Executivul a aprobat Programul privind repartizarea mijloacelor Fondului rutier pentru drumurile publice naționale pe anul 2023, în valoare de 1,48 mld. MDL. Astfel, se propune repartizarea mijloacelor financiare în limitele concrete pe obiective și categorii de lucrări repartizate în 12 capitole de cheltuieli. Din volumul total al mijloacelor financiare: 828 848,4 mii MDL se preconizează a fi utilizate pentru lucrări de întreținere a drumurilor publice naționale, 534 500 mii MDL - pentru executarea lucrărilor de reparație capitală a drumurilor și construcțiilor inginerești. Astfel, urmează a fi executate lucrări la 20 de obiecte.

28 februarie

Guvernul a aprobat Regulamentul Fondului pentru Antreprenariat și Creștere Economică a Moldovei (FACEM), administrat de Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului, care va oferi credite, dar și compensații totale sau parțiale a costurilor creditelor sau alte avantaje de finanțare oferite întreprinderilor. Fondul FACEM va fi finanțat din bugetul de stat și din sursele partenerilor de dezvoltare și va oferi întreprinderilor mici și mijlocii acces la finanțare la costuri reduse. Contribuția statului pentru anul 2022 este în valoare de 70 mil. MDL. Pe parcursul următorilor ani se preconizează capitalizarea suplimentară în valoare de circa 2,77 mld. MDL (anul 2023 – 450 mil. MDL; anul 2024 – 1 mld. MDL și anul 2025 – 1,32 mld. MDL).

7 martie

Executivul a aprobat un pachet de legi care va reduce semnificativ birocrația, economisind antreprenorilor și statului aproximativ 50 mil. MDL. Sunt propuse modificări semnificative în diverse domenii: al raporturilor de muncă, digitalizare, IT și comunicații electronice, control de stat a activității de întreprinzător și altele. Potrivit noilor reglementări în domeniul raporturilor de muncă, angajatorul nu mai este obligat să plătească indemnizația de concediu cu cel puțin 3 zile înainte de plecarea salariatului în concediu. Indemnizația poate fi plătită la o altă dată agreată de comun acord, dar nu mai târziu de data achitării salariului pentru luna în care a fost acordat concediul. Se propune eliminarea „pașaportului albastru medical”, o procedură birocratică care punea în dificultate 30 mii de persoane angajate în sectorul HORECA. În domeniul digitalizare, IT și comunicații electronice, noile reglementări prevăd ca instalațiile rețelelor de comunicații electronice să nu fie considerate bunuri imobile dacă nu sunt atașate permanent la un teren. În domeniul controlul de stat al activității de întreprinzător, se prevede că pentru primii 3 ani de activitate a întreprinderii, organul de control va avea dreptul să efectueze controale, dar nu va avea dreptul să aplice sancțiuni sau măsuri restrictive, cu excepția cazurilor în care se comit infracțiuni

grave sau repetate de către întreprinzător. Va fi modificat și Codul de executare, care va introduce digitalizarea relațiilor dintre executorii judecătorești și băncile comerciale, ceea ce va reduce costurile administrative și consumul de timp.

7 martie

Cabinetul de miniștri a aprobat proiectul de lege privind securitatea cibernetică. Documentul reglementează cadrul juridic, organizațional și de cooperare în domeniul securității cibernetică, stabilește competența autorităților și instituțiilor publice în materie de securitate cibernetică, determină cadrul național general de gestionare a crizelor în domeniul securității cibernetică, instituie cerințe, măsuri și mecanisme pentru asigurarea securității rețelelor și sistemelor informatice care sunt esențiale pentru funcționarea societății, precum și gestionarea incidentelor cibernetică.

7 martie

Strategia de dezvoltare „Educația 2030” a fost aprobată de Guvern. Obiectivele incluse în strategie se referă la sporirea calității educației, implementarea tehnologiilor digitale, precum și asigurarea sistemului educațional cu personal didactic calificat și competent. Totodată, se prevede ameliorarea infrastructurii instituțiilor de învățământ, urmând să fie create condiții mai bune de instruire și dezvoltare pentru copii și tineri; realizarea programelor de promovare și motivare a tinerilor pentru cariera didactică. Un alt obiectiv al strategiei se referă la învățarea pe tot parcursul vieții, fiind diversificate serviciile de formare continuă a adulților și create centre de educație nonformală, inclusiv prin implicarea sectorului privat. Creșterea accesului la educație de calitate prevede și programe de incluziune, în special pentru copiii și tinerii din grupurile vulnerabile sau pentru cei cu dizabilități. În același timp, se vizează creșterea eficienței cercetărilor, invențiilor și inovațiilor. Acțiunile incluse în planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei vor fi acoperite din bugetul de stat, dar și din surse externe.

15 martie

Executivul a aprobat Strategia de reformă a administrației publice pentru anii 2023-2030. Astfel, Republica Moldova va avea o administrație publică centrală și locală eficientă, transparentă și responsabilă, care va oferi servicii de calitate cetățenilor și mediului de afaceri, asigurând dezvoltarea sustenabilă a țării. Documentul include viziunea, scopul, acțiunile și resursele necesare pentru accelerarea transformării europene a instituțiilor publice la nivel central și local. Strategia vizează susținerea implementării reformelor pe cinci componente: managementul funcției publice și al funcționarilor publici, cadrul instituțional al administrației publice centrale, sistemul de planificare strategică și elaborare a politicilor publice, debirocratizarea și dezvoltarea serviciilor electronice, precum și a administrației publice locale.

16 martie

Legislativul a ratificat Protocolul de stabilire a regulilor de determinare a țării de origine a mărfurilor pentru Acordul privind crearea zonei de comerț liber între statele membre ale Organizației pentru Democrație și Dezvoltare Economică (GUAM). Protocolului vizează dezvoltarea cooperării comerciale și economice pe baza egalității și a beneficiului reciproc în regiune, crearea condițiilor pentru libera circulație a bunurilor și serviciilor între statele membre ale organizației. Documentul urmărește facilitarea comerțului regional prin îmbunătățirea evidenței mărfurilor. Una din prevederile principale se referă la determinarea țării de origine a mărfurilor. Aceasta va fi considerată țara care a aderat la Acordul privind crearea zonei de comerț liber între statele membre ale GUAM, pe teritoriul căreia bunurile au fost obținute în întregime sau au fost suficient

prelucrate/transformatate. Totodată, sunt prezentate condițiile de determinare a țării de origine a mărfurilor, în conformitate cu criteriul prelucrării sau transformării suficiente.

16 martie

Consiliul Directorilor Executivi al Grupului Băncii Mondiale a aprobat un nou Cadru de Parteneriat cu Țara (CPT) pentru Moldova pentru perioada 2023-2027. Noul cadru de parteneriat este menit să sprijine redresarea durabilă a țării, cu accent pe reforme care sprijină crearea de locuri de muncă și o economie mai verde, mai favorabilă incluziunii. Documentul este aliniat la Planul Național de Dezvoltare al Republicii Moldova - "Moldova Europeană 2030". Astfel, Banca Mondială va sprijini reforme în trei domenii: creșterea oportunităților de ocupare formală a forței de muncă; îmbunătățirea dezvoltării capitalului uman; și creșterea rezilienței la schimbările climatice și la crize. CPT include o temă transversală de fortificare a sistemelor și instituțiilor, inclusiv prin digitalizare și consolidare a capacităților. Noul CPT prevede finanțare și activități analitice și consultative pentru implementarea programelor de reformă menite să restabilească creșterea economică și crearea de locuri de muncă.

16 martie

A fost ratificat Acordul cu UE privind asocierea Republicii Moldova la programul „UE pentru sănătate”, semnat la Bruxelles la 7 februarie 2023. Astfel, Moldova va avea acces la finanțare de la Uniunea Europeană pentru implementarea proiectelor în domeniul sănătății, va putea participa la concursurile de proiecte lansate pentru a obține finanțare sub formă de granturi, premii și achiziții publice. Proiectele vizează cinci sectoare prioritare – prevenirea bolilor, pregătirea pentru situații de criză, sistemul de sănătate și personalul medical, digitalizarea sistemelor de sănătate și prevenirea cancerului. Bugetul total al programului este de 5,3 mil. EUR. Programul „UE pentru sănătate” va fi implementat până în anul 2027.

17 martie

Parlamentul a votat în lectura a doua pachetul legislativ de actualizare a cadrului normativ privind comerțul electronic (e-comerț) și protecția consumatorului în procesul de comerț electronic, în conformitate cu bunele practici din Uniunea Europeană. Pachetul legislativ prevede actualizarea cadrului normativ privind comerțul interior și completarea acestuia cu prevederile necesare privind comerțul electronic; ajustarea cadrului normativ privind serviciile societății informaționale cu extinderea domeniului de aplicare, inclusiv asupra furnizorilor de servicii non-rezidenți care își direcționează activitatea către Republica Moldova; sporirea protecției consumatorilor în cadrul comerțului electronic prin stabilirea locului de preschimbare a mărfurilor; stabilirea procedurii de verificare a vârstei cumpărătorului la procurarea producției alcoolice online, inclusiv de către personalul responsabil de livrare; etc.

20 martie

Comitetul executiv al Băncii Naționale a Moldovei a adoptat cu majoritatea voturilor stabilirea ratei de bază aplicată la principalele operațiuni de politică monetară pe termen scurt la nivelul de 14,0%. Se stabilesc ratele de dobândă la creditele overnight la nivelul de 16,0% și ratele de dobândă la depozitele overnight la nivelul de 12,0%. Totodată, se menține norma rezervelor obligatorii din mijloacele atrase în lei moldovenești și în valută neconvertibilă la nivelul actual de 34,0% din baza de calcul. Norma rezervelor obligatorii din mijloacele atrase în valută liber convertibilă se menține la nivelul actual de 45,0% din baza de calcul.

20 martie

Guvernul a lansat două proiecte, în valoare totală de 8,4 mil. USD, care vor contribui la securitatea energetică, alimentară și comunitară a țării noastre și vor susține abordarea provocărilor de securitate umană din țară. Proiectele vor fi implementate de Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD), cu suportul financiar al Guvernului Japoniei. Astfel, în următorul an, proiectul „Răspunsul multidimensional la provocările emergente în materie de securitate umană”, pentru care Japonia oferă 6,8 mil. USD, va ajuta la sporirea securității energetice prin facilitarea accesului la energie la prețuri accesibile. Al doilea proiect, în valoare de 1,64 mil. USD, vizează sporirea securității umane a refugiaților ucraineni și a comunităților gazdă din Moldova.

22 martie

Guvernul a aprobat proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative „Dezvoltarea afacerilor la distanță în Republica Moldova /Contactless Business în Moldova”. Proiectul de lege vizează facilitarea desfășurării afacerilor la distanță în Moldova, prin utilizarea instrumentelor digitale. Astfel, se propune eliminarea constrângerilor în inițierea și gestionarea la distanță a unei afaceri din țara noastră, prin modificarea mai multor aspecte, precum procedura de identificare și evidența inițială a străinilor cu atribuirea identificatorului unic al persoanei fizice (IDNP) fără eliberarea actelor de identitate, inclusiv în cazul în care străinul nu intră pe teritoriul Republicii Moldova; aplicarea soluțiilor de identificare și autentificare digitală (eKYC, eNotary și MobiSign) pentru diaspora și investitorii străini; instituirea regimului juridic al actului notarial electronic și particularitățile activității notariale electronice; asigurarea obligatorie a versiunii engleze a formularelor și serviciilor publice pentru business; particularitățile muncii la distanță, clarificarea regimurilor salariului, taxelor, contribuțiilor sociale pentru străinii care se vor încadra în activitatea de muncă la distanță în companiile din Moldova, fără a deveni rezidenți fiscali; posibilitatea de angajare la distanță în Moldova a cetățenilor străini, fără permis de ședere; clarificarea aspectelor procedurale de interacțiune în format electronic între străini și autoritatea competentă pentru străini; etc.

22 martie

Executivul a aprobat indexarea pensiilor și alocațiilor sociale cu 15% din 1 aprilie curent. Astfel, pensia minimă pentru limită de vârstă va constitui 2620,62 MDL, cu aproximativ 342 MDL mai mult decât în anul 2022. Coeficientul de indexare a fost stabilit în funcție de creșterea procentuală a veniturilor proprii ale bugetului asigurărilor sociale de stat pentru anul 2022 față de anul 2021 și se aplică pentru partea de pensie care nu depășește salariul mediu lunar pe economie prognozat pentru anul 2023 – 11 700 MDL. Pentru indexarea prestațiilor sociale, sunt necesare aproximativ 3,06 mld. MDL, dintre care 2,35 mld. MDL vor fi alocate din mijloacele bugetului de asigurări sociale, iar restul sumei din bugetul de stat. Tot din 1 aprilie, cu 15% va fi majorat venitul lunar minim garantat, utilizat pentru stabilirea dreptului la ajutor social și la ajutor pentru perioada rece a anului. După indexare, valoarea acestuia va fi de 1568 MDL pentru un adult și 1631 MDL pentru un copil. De asemenea, vor fi indexate cu 28.74 % indemnizațiile zilnice pentru copiii fără ocrotire părintească.

29 martie

Strategia națională de dezvoltare a sectorului de tineret pentru anii 2023-2030 a fost aprobată de Guvern. Printre obiectivele strategiei se enumeră: deschiderea unor noi centre de tineret; pregătirea mai bună a specialiștilor în domeniul tineretului; finanțarea inițiativelor și proiectelor cu implicarea tinerilor. Vor fi create cel puțin 3 laboratoare de tineret regionale (sud, centru, nord) și 10 spații multifuncționale dedicate tinerilor în universități. Totodată, vor fi finanțate 100 de

proiecte și programe de inovație socială realizate de tineri și organizațiile de tineret. Va fi oferită finanțare pentru organizații de tineret, grupuri de inițiativă, centre și structuri de tineret. Un alt obiectiv al Strategiei se referă la instruirea lucrătorilor din sectorul de tineret. Printre acțiunile care vor sprijini implementarea obiectivelor strategiei, se numără și suportul material și financiar oferit tinerilor de către stat pentru realizarea unor proiecte comunitare.

29 martie

Programul de implementare a Strategiei de consolidare a relațiilor interetnice pentru anii 2023-2025 a fost aprobat de Executiv. Documentul strategic prevede facilitarea participării minorităților naționale la viața publică, precum și asigurarea protecției și dezvoltării limbilor materne ale acestora. Acțiunile incluse în document vizează patru direcții prioritare: viața publică; limba ca mijloc de integrare; dialogul intercultural și apartenența civică la statul Republica Moldova și mass-media. Programul este corelat cu Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030”, care prevede sporirea calității vieții tuturor cetățenilor Republicii Moldova. Costul acestuia, pentru anii 2023-2025 este de peste 2 mil. MDL.

29 martie

Guvernul a aprobat decizia, conform căreia douăsprezece centre de tineret din Republica Moldova vor fi modernizate și vor deveni mai atractive, oferind noi facilități pentru tineri. Acestea vor fi dotate cu mobilier, laptopuri și alte echipamente IT. Valoarea totală a investiției constituie peste 685 000 MDL. Echipamentele și mobilierul transmise din administrarea Ministerului Educației și Cercetării către autoritățile publice locale vor fi repartizate, cu titlu gratuit, pentru dotarea centrelor de tineret din localitățile: Geamăna (Anenii Noi), Sireți (Strășeni), Cupcini (Edineț), Vasilcău și Bădiceni (Soroca), or. Ștefan Vodă, mun. Bălți (Centrele de tineret „CRAT”, „Contemporanul” și „Făclia”), Molovata Nouă și Ustia (Dubăsari).

30 martie

A fost votat în lectura a doua Proiectul de lege, care prevede introducerea unor noțiuni noi privind „moneda virtuală” sau „furnizor de servicii privind monedele virtuale”. Potrivit autorilor, modificările sunt necesare în contextul dezvoltării rapide a acestui sector și a riscului utilizării abuzive a monedelor virtuale cu scopul spălării banilor și finanțării terorismului. Proiectul de lege prevede modificarea cadrului legislativ intern în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor prin introducerea articolelor care vizează beneficiarul efectiv, persoanele expuse politic sau măsurile aplicate cu privire la țările/jurisdicțiile cu risc sporit desemnate de Grupul de Acțiune Financiară Internațională. Proiectul de lege a fost elaborat în baza recomandărilor Comitetului MONEYVAL al Consiliului Europei și transpune o serie de directive europene din domeniu.

30 martie

A fost semnat Acordul de Grant în valoare de 5,6 mil. EUR pentru deșeurile solide mai ecologice în Moldova, de către Vicepreședintele BERD pentru Politici și Parteneriate, M. Bowman și ministra finanțelor, V. Sirețeanu. Circa 185.000 de persoane din Nisporeni, Ungheni și Călărași vor beneficia de un sistem modern de gestionarea durabilă a deșeurilor. Această finanțare completează un împrumut suveran de 25 mil. EUR acordat de BERD Guvernului Republicii Moldova, parte a unui pachet de finanțare mai larg, cu un împrumut suplimentar din partea Băncii Europene de Investiții și granturi investiționale din partea altor donatori bilaterali.

31 martie

Legislativul a adoptat în lectura a doua Proiectul de lege cu privire la subvenționarea în agricultură și mediul rural. Noua lege stabilește principiile politicii statului de subvenționare în agricultură și mediul rural; atribuțiile autorităților administrației publice în domeniu; formele și condițiile generale de subvenționare, particularitățile procedurii de recepționare și examinare a cererilor de subvenționare. Principala sursă de finanțare va fi Fondul național pentru dezvoltarea agriculturii și mediului rural. Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură va fi autoritatea responsabilă de gestionarea și controlul mijloacelor financiare din Fondul național de dezvoltare a agriculturii și mediului rural, precum și a celor provenite de la partenerii de dezvoltare.

12 aprilie

Guvernul a aprobat modificări la Legea concurenței în vederea ajustării cadrului legal în domeniul concurenței și a mecanismelor de examinare a presupuselor cazuri de încălcare a legislației concurențiale. Scopul acestei modificări este de a asigura eficiența instituției și de a maximiza randamentul în domeniile specifice de activitate ale Consiliului Concurenței. Printre modificările de bază operate, pot fi menționate cele referitoare la pragurile de cifră de afaceri pentru întreprinderi. Pentru companiile care ating cifra de afaceri cumulată, aceasta va fi majorată de la 25 mil. la 50 mil. MDL pe an. În același timp, cifra de afaceri totală pe care o va primi fiecare companie va fi majorată de la 10 mil. la 20 mil. MDL, astfel încât, companiile să nu fie nevoite să notifice Consiliul Concurenței cu privire la operațiunea de concentrare economică. De asemenea, taxa pentru examinarea de către Consiliul Concurenței a unei cereri de evaluare a concentrării economice va fi stabilită la 0,1% din cifra de afaceri totală a companiilor, realizată cumulativ.

12 aprilie

Cabinetul de miniștri a aprobat simplificarea mai multor norme și regulamente pentru comerțul interior și activitatea antreprenorilor. Astfel, au fost revizuite, actualizate și comasate 14 regulamente, fiind aprobate în redacție nouă, printr-un singur act normativ, regulile care se referă la domeniul comerțului interior. Printre acestea se enumeră: regulile de desfășurare a activității de comerț; regulamentul privind modul de indicare a prețurilor produselor oferite consumatorilor; regulamentul sanitar pentru unitățile comerciale ce practică activitate de comerț cu produse alimentare. Totodată, au fost abrogate opt hotărâri de Guvern, ce vizează desfășurarea comerțului ambulant, a comerțului cu amănuntul, precum și a altor procese din activitatea întreprinderilor din Republica Moldova.

13 aprilie

Parlamentul a aprobat în prima lectură Proiectul de lege cu privire la garantarea depozitelor în bănci. Proiectul de lege prevede că plafonul de garantare a depozitelor bancare se va dubla în acest an până la 100 mii MDL, iar în 2025 acesta va fi majorat până la 200 mii MDL. Documentul transpune prevederile Directivei UE în domeniu și urmărește consolidarea stabilității financiare prin asigurarea achitării la timp a depozitelor garantate din băncile aflate în proces de lichidare silită. Unele categorii de depozite vor fi acoperite în volum de 200% din nivelul de acoperire, pe o perioadă de până la trei luni, după ce suma a fost creditată, sau de la data la care depozitele respective pot fi transferate legal. Printre aceste categorii sunt depozitele persoanelor fizice care rezultă din tranzacții imobiliare referitoare la bunuri imobile cu destinație locativă; sumele depozitate ca decontări sau compensații ce rezultă din divorț, pensionare, concediere, dizabilitate, deces; etc. Totodată, proiectul prevede că nivelul-țintă al Fondului de acoperire a depozitelor bancare este de 4% din totalul depozitelor garantate înregistrate în sistemul bancar. Consiliul

fondului va revizui nivelul țintă cel puțin odată la 3 ani. De asemenea, se propune reducerea termenelor de inițiere a plăților de la 12 la 7 zile.

13 aprilie

Parlamentul a ratificat Acordul dintre Republica Moldova și Comitetul Internațional al Crucii Roșii (CICR), care are drept scop stabilirea cadrului legal ce va permite CICR să beneficieze de aceleași condiții ca și orice altă organizație internațională cu sediul în țara noastră. Asistența umanitară acordată de Comitetul Internațional al Crucii Roșii Republicii Moldova constă în proiecte de susținere în gestionarea crizelor, inclusiv cea legată de fluxul mare de refugiați din Ucraina, programe de suport psihologic pentru copiii refugiați, proiecte de incluziune a persoanelor refugiate. De asemenea, CICR își propune să susțină sistemul protecției sociale al țării noastre prin acordarea suportului celor mai vulnerabile grupuri de cetățeni, inclusiv pentru perioada rece a anului.

26 aprilie

A fost lansat Programul național „Satul European Expres”. În acest sens, Guvernul a aprobat modificările necesare pentru eficientizarea gestionării mijloacelor financiare ale Fondului național pentru dezvoltare regională și locală (FNDRL). Astfel, autoritățile locale vor putea implementa proiecte rapide, cu termen de finalizare de maximum 6 luni, și vor putea rezolva necesitățile urgente ale localităților.

3 mai

Municipiul Cahul va primi 10 mil. EUR, resurse nerambursabile suplimentare, pentru implementarea proiectului „Aprovizionare cu apă și canalizare în raionul Cahul”. În acest sens, Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova, mun. Cahul și Banca de Dezvoltare a Germaniei (KfW) au semnat Acordul suplimentar de Finanțare și Proiect. Acordul dat este menit să co-finanțeze proiectul finanțat în baza Acordului de Finanțare și Proiect, încheiat la 1 august 2018. Scopul proiectului constă în reabilitarea și extinderea infrastructurii de aprovizionare cu apă și canalizare în raionul Cahul. Prin această finanțare suplimentară, bugetul total al proiectului va însuma 47,4 mil. EUR asistență nerambursabilă, dintre care 33,5 mil. EUR oferite de către Guvernul German și 13,9 mil. EUR reprezintă contribuția UE. Entitățile implementatoare a proiectului sunt desemnate Agenția de Dezvoltare Regională Sud și mun. Cahul, iar termenul de implementare a resurselor de grant este 30 decembrie 2026.

5 mai

Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării al Republicii Moldova, împreună cu Ministerul Cercetării, Inovării și Digitalizării din România, au semnat un Memorandum de Înțelegere cu Amazon Web Services (AWS). Scopul acordului constă în stabilirea unui cadru de cooperare pentru transferul de bune practici și cunoștințe în domeniul Cloud computing și noilor tehnologii, dezvoltarea de soluții digitale, precum și implementarea proiectelor comune de transformare digitală. Astfel, Guvernele de la Chișinău și București, cu sprijinul AWS, vor lucra împreună pentru a valorifica expertiza globală și soluțiile digitale ale AWS. Acest lucru va ajuta la facilitarea dezvoltării inițiativelor comune ale României și Republicii Moldova legate de transformarea digitală a celor două state și creșterea nivelului de securitate cibernetică.

9 mai

Acordul privind afilierea Republicii Moldova la Mecanismul pentru Interconectarea Europei a fost semnat de către ministra infrastructurii și dezvoltării regionale, L. Dabija, și comisară europeană

pentru transporturi, A. Vălean. Republica Moldova este primul stat din afara Uniunii Europene care a obținut acces la acest instrument de finanțare utilizat de statele membre. Astfel, Republica Moldova va avea acces la fondurile Uniunii Europene pentru modernizarea sectorului energiei, al transporturilor și al serviciilor digitale, cu un buget total de 26 mld. EUR.

9 mai

Au fost semnate Acordurile între Republica Moldova și România privind construcția a trei poduri peste Prut: Leușeni – Albița, Cahul – Oancea și Sculeni – Sculeni. Acordurile au fost semnate de ministra Infrastructurii și Dezvoltării Regionale, L. Dabija, și secretarul de stat al Ministerului Transporturilor și Infrastructurii din România, I. Scrioșteanu. Lucrările de reparație a celor 3 poduri transfrontaliere vor fi finanțate de Guvernul României până la finele anului 2027 și sunt parte a Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova Europeană 2030”. Totodată, Acordul prevede cheltuieli pentru realizarea unei inspecții tehnice și a auditului financiar, care se vor desfășura o dată la 2 ani. Cheltuielile organizatorice, de desfășurare a ședințelor vor fi suportate de către cele două părți contractante.

11 mai

Comitetul executiv al Băncii Naționale a Moldovei a adoptat cu majoritatea voturilor reducerea ratei de bază aplicată la principalele operațiuni de politică monetară pe termen scurt cu 4 p.p. de la 14,0% la nivelul de 10,0%. Se stabilesc ratele de dobândă la creditele overnight la nivelul de 12,0% și ratele de dobândă la depozitele overnight la nivelul de 8,0%. Totodată, se menține norma rezervelor obligatorii din mijloacele atrase în lei moldovenești și în valută neconvertibilă la nivelul actual de 34,0% din baza de calcul. Norma rezervelor obligatorii din mijloacele atrase în valută liber convertibilă se menține la nivelul actual de 45,0% din baza de calcul.

17 mai

A fost lansat Programul Interreg NEXT România-Republica Moldova 2021-2027. Astfel, vor putea primi finanțarea proiectelor care aduc beneficii comunităților de la frontieră, de pe întregul teritoriu al Republicii Moldova și din județele Iași, Galați, Vaslui, Botoșani (România). Programul Interreg NEXT are un buget total de peste 85 mil. EUR, din care 77,3 mil. EUR reprezintă fonduri europene nerambursabile, iar 8,6 mil. EUR este contribuția națională. Domeniile vizate de acest program sunt: sănătatea, educația, turismul și cultura, schimbările climatice, buna guvernare și managementul frontierei. Astfel, vor putea fi dotate cu echipamente și modernizate unități medicale și instituții de învățământ, vor fi reabilitate obiective turistice și se vor putea realiza proiecte în parteneriat pentru îmbunătățirea managementului frontierei. De asemenea, personalul din aceste domenii va putea beneficia de pregătire și instruire comune, de schimb de bune practici, iar pentru populația din zonă vor fi organizate campanii de informare și conștientizare pentru prevenirea și reacția în caz de dezastre.

24 mai

Executivul a aprobat proiectul de lege care prevede principiile, criteriile, condițiile și procedura de amalgamare voluntară a unităților administrativ-teritoriale de nivelul întâi. Documentul stabilește formele de sprijin financiar pentru localitățile care vor decide să se amalgameze, care includ alocări din bugetul de stat pentru dezvoltarea infrastructurii, suplینirea bugetelor locale pentru o perioadă de 7 ani, precum și alocarea stimulentele financiare. Conform documentului, procesul de amalgamare voluntară va fi inițiat prin decizii ale consiliilor locale ale unităților administrativ-teritoriale de nivelul întâi, adoptate cu votul majorității consilierilor locali aleși. Populația unității administrativ-teritoriale amalgamate trebuie să fie de min. 3000 de locuitori. Documentul a fost

elaborat de Cancelaria de Stat în cooperare cu partenerii de dezvoltare, fiind parte a Strategiei de Reformă a Administrației Publice pentru anii 2023 – 2030.

24 mai

A fost semnat Contractul de grant direct al Uniunii Europene (UE) cu Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului (ODA). Conform documentului, UE alocă 8 mil. EUR sub formă de fonduri nerambursabile pentru cofinanțarea a șapte programe de stat de sprijinire a antreprenoriatului, implementate de ODA. Rezultatele preconizate ale proiectului „UE pentru IMM-uri”, vizează sprijinirea a cel puțin 300 de întreprinderi în eforturile lor de a-și crea, dezvolta, extinde sau internaționaliza afacerile, dintre care cel puțin 50% vor putea profita de noile oportunități în sectoare cu potențial ridicat de creștere, iar 80% vor acoperi zonele rurale. Proiectul de asistență europeană va fi implementat de către ODA în perioada 2023-2026. Obiectivul specific constă în îmbunătățirea climatului investițional, capacității de angajare și mediului de afaceri favorabil pentru IMM-uri, în special în zonele rurale.

24 mai

Germania va acorda țării noastre asistență nerambursabilă în valoare de 38,7 mil. EUR pentru finanțarea proiectului „Producerea de energie ecologică și eficiența energetică”. De asemenea, în contextul majorării prețurilor la materialele de construcții, Republica Moldova va beneficia de 10 mil. EUR pentru suplimentarea bugetului proiectului „Alimentarea cu apă și evacuarea apelor uzate în raionul Cahul II”. În acest sens, Guvernul a aprobat un tratat bilateral cu Executivul Germaniei. Principalii beneficiari ai Proiectului „Producerea de energie ecologică și eficiența energetică” sunt instituțiile sociale de importanță locală/municipală - grădinițe, școli, spitale, precum și clădirile rezidențiale.

25 mai

Parlamentul a adoptat în ședința plenară Rezoluția Adunării „Moldova Europeană”. Astfel, Parlamentul susține cerințele cetățenilor Republicii Moldova incluse în Rezoluție, adoptată în Piața Marii Adunări Naționale la 21 mai 2023. Documentul declară în continuare ireversibilă calea de integrare și aderare europeană drept proiect de prioritate națională al Republicii Moldova și cheamă întreaga societate, inclusiv toate forțele politice, să dea dovadă de maturitate, unitate și solidaritate pentru consolidarea dialogului politic și social în numele interesului național – aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană.

7 iunie

Programul de stimulare a investițiilor inovatoare „373” a fost aprobat de Executiv. Astfel, întreprinderile mici și mijlocii vor putea beneficia de finanțări accesibile pentru implementarea proiectelor investiționale. Programul prevede acordarea creditelor investiționale de către bănci, cu compensarea parțială a ratei dobânzii de către stat și garantarea, după caz, a creditelor cu garanții financiare. Astfel, rata dobânzii la creditele în valută străină este de 3%, iar în lei - de 7%. Pentru creditele cu maturitatea de până la 7 ani, perioada maximă de grație este de 3 ani. Diferența ratei dobânzii va fi acoperită prin intermediul Organizației pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului. Finanțarea pentru activitățile prevăzute în cadrul Programului se va realiza prin intermediul Fondului pentru antreprenoriat și creștere economică a Moldovei (FACEM). Proiectul prevede posibilitatea acordării unei garanții din Fondul de Garantare a Creditelor, dar care nu va depăși 40% din valoarea creditului solicitat. Resursele financiare disponibile pentru implementarea Programului „373” constituie 255,7 mil. MDL.

14 iunie

Strategia națională „Sănătatea 2030” a fost aprobată de Cabinetul de Miniștri. Se prevede că sistemul de sănătate din Republica Moldova va fi modernizat, astfel încât să răspundă necesităților tuturor cetățenilor și să ofere acces echitabil la servicii de cea mai înaltă calitate. Documentul prevede transformarea complexă a sistemului de sănătate și stabilește direcțiile prioritare de intervenție printr-o serie de programe naționale, care vor fi realizate până în anul 2030. Au fost stabilite 19 obiective generale, grupate în șapte componente: sănătate publică; servicii medicale integrate și de calitate pentru fiecare; medicamente și dispozitive medicale accesibile; guvernare și leadership; personal medical motivat și bine pregătit, sistem de sănătate digitalizat, dar și sustenabil financiar.

15 iunie

Parlamentul a ratificat Acordul de finanțare dintre Republica Moldova și Comisia Europeană privind Programul „UE pentru reziliență și guvernare”, semnat la 11 mai 2023. Documentul prevede oferirea unei asistențe nerambursabile, în valoare de 40 mil. EUR, din partea Comisiei Europene pentru consolidarea rezilienței statului și a societății, redresării socio-economice, cu un accent deosebit pe buna guvernare, stabilitate și pace, precum și pentru a oferi tuturor oportunități favorabile incluziunii. Acordul face parte din Planul Anual de Acțiuni 2022 al Uniunii Europene pentru Republica Moldova, perioada de implementare fiind 2023-2026.

20 iunie

Comitetul executiv al Băncii Naționale a Moldovei a adoptat cu majoritatea voturilor reducerea ratei de bază aplicată la principalele operațiuni de politică monetară pe termen scurt cu 4 p.p. de la 10,0% la nivelul de 6,0%. Se stabilesc ratele de dobândă la creditele overnight la nivelul de 8,0% și ratele de dobândă la depozitele overnight la nivelul de 4,0%. Totodată, se menține norma rezervelor obligatorii din mijloacele atrase în lei moldovenesti și în valută neconvertibilă la nivelul actual de 34,0% din baza de calcul. Norma rezervelor obligatorii din mijloacele atrase în valută liber convertibilă se menține la nivelul actual de 45,0% din baza de calcul.

22 iunie

Legislativul a ratificat Acordul de grant „Fondul fiduciar multidonator pentru cofinanțarea Programului «Moldova, măsuri în situație de urgență, reziliență și competitivitate. Operațiunea de politici de dezvoltare 2»” dintre Republica Moldova, Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare și Asociația Internațională pentru Dezvoltare. Grantul în valoare de 9,3 mil. USD este destinat pentru finanțarea necesităților bugetului de stat, în vederea stabilizării și creșterii economiei, precum și pentru implementarea unor programe sociale și economice.

22 iunie

Deputații au votat în prima lectură Acordul de finanțare dintre Republica Moldova și Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare în vederea realizării Programului „Moldova, măsuri în situație de urgență, reziliență și competitivitate. Operațiunea de politici de dezvoltare 2”, care prevede că Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare va oferi Republicii Moldova asistență financiară bugetară. Astfel, Republica Moldova va beneficia de un grant în valoare de 25 mil. USD și de un împrumut de 92,1 mil. EUR. Asistența financiară este destinată pentru stabilizarea și creșterea economiei Republicii Moldova, precum și implementarea unor programe sociale și economice care se regăsesc în agenda de reforme a Guvernului.

27 iunie

La Liechtenstein, în prezența prim-ministrului Republicii Moldova, D. Recean, și a vicepremierului D. Alaiba, a fost semnat Acordul de Liber Schimb cu statele Asociației Europene a Liberului Schimb (Islanda, Liechtenstein, Norvegia și Elveția). Semnarea Acordului va consolida cooperarea economică între state, va facilita comerțul cu bunuri și servicii, va elimina taxele vamale la importurile de produse industriale și va acorda concesiuni pentru accesul pe piață a produselor agricole. Documentul cuprinde, de asemenea, prevederi legate de comerțul electronic.

28 iunie

Executivul a aprobat Regulamentul privind modul de compensare a unor cheltuieli suportate de persoanele fizice care desfășoară activități independente. Documentul prevede că comercianții cu amănuntul în bază de patentă care vor trece la activitatea independentă vor primi compensații de până la 10 mii MDL pentru procurarea caselor de marcat și amenajarea locului de muncă. Potrivit documentului, cererile pentru solicitarea compensațiilor pot fi depuse, până la data de 31 august curent, compensațiile se vor acorda în termen de 30 de zile de la acceptarea cererii, pentru cheltuielile suportate începând cu 1 ianuarie 2023.

28 iunie

Cabinetul de miniștri a votat modificarea Legii privind regimul străinilor, prin eliminarea permiselor de muncă pentru cetățenii care vin din alte state. Astfel, cetățenii din cele 27 de țări ale Uniunii Europene, dar și din alte state, precum Statele Unite ale Americii, Marea Britanie, Norvegia, Elveția, Japonia, Ucraina, Turcia, Georgia, Armenia, Azerbaidjan și statele din Balcani, vor putea activa în Republica Moldova fără permis de muncă. Acest fapt va stimula potențialul de dezvoltare economică și atractivitatea investițională a țării noastre, oferind accesul companiilor mari la resurse calificate din alte state.

30 iunie

Președintele Parlamentului, I. Grosu, și omologul său francez, Y. Braun-Pivet, au semnat Memorandumul de înțelegere între Parlamentul Republicii Moldova și Adunarea Națională a Republicii Franceze. Documentul confirmă susținerea Franței pentru întărirea rezilienței, a securității, a stabilității și a economiei Republicii Moldova, sprijinul în calea de integrare europeană a țării noastre, precum și consolidarea relațiilor bilaterale la nivel parlamentar între cele două țări. Memorandumul de înțelegere vizează intensificarea colaborării în domenii relevante de expertiză, de procedură legislativă, de evaluare a politicilor publice și de diplomație parlamentară.

30 iunie

Proiectul de lege pentru modificarea mai multor acte legislative care fac parte din politica bugetar-fiscală pentru anul 2024 a fost votat în prima lectură. Se prevede extinderea spectrului de stimulente fiscale și revizuirea categoriilor de cheltuieli suportate de către angajator în favoarea angajaților, permise spre deducere în scopuri fiscale. Proiectul propune extinderea categoriilor de deduceri pentru persoanele fizice la stabilirea obligațiilor aferente impozitului pe venit cu cheltuieli aferente, primelor de asigurare facultativă de asistență medicală sau pentru contractarea serviciilor medicale, cheltuieli aferente primei în baza contractului de asigurare de viață. Se prevede extinderea deducerilor fiscale pentru angajați, inclusiv pentru asigurare medicală și dobânzi pe credite ipotecare. De asemenea, cotele impozitului pe venit pentru veniturile investiționale și financiare vor fi uniformizate la 6%. Taxa pe produse accizabile va crește cu 7% anual, cu excepția unor produse, iar autoturismele vor fi impozitate cu TVA începând din 2025, cu o micșorare treptată a cotei de acciză.

REZUMATUL EDIȚIEI

Producția

Pentru anul 2023 în semestrul I **produsul intern brut** a atins o valoare de 133,914.1 mil. MDL (în prețuri curente), astfel, în termeni reali, prezentând o descreștere cu 2,3% față de semestrul I al anului 2022.

În prima jumătate a anului 2023, **producția industrială** a înregistrat o descreștere semnificativă de 7,6% (serie brută), comparativ cu perioada similară a anului 2022. Rezultatele respective sunt cauzate de diminuarea producției în **industria extractivă** cu 10,0% și a **industrii prelucrătoare** cu 9,5%. În perioada respectivă doar **producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă și aer condiționat** a înregistrat o ușoară creștere de 0,4%, comparativ cu prima jumătate a anului 2022.

Producția agricolă globală (în gospodăriile de toate categoriile) în primele șase luni ale anului 2023 a înregistrat o diminuare de 1,0% comparativ cu perioada similară a anului 2022. Rezultatul obținut a fost condiționat ca urmare a reducerii **producției animale**, care în perioada dată s-a redus cu 1,4% f.p.s.a.p., însă, în același timp, a crescut **producția vegetală** cu 2,7% comparativ cu perioada similară a anului 2022.

În prima jumătate a anului 2023, **investițiile în active imobilizate** au atins cifra de 12 221,0 mil. MDL, care comparativ cu perioada similară a anului 2022 au înregistrat o diminuare cu 4,9% (în prețuri comparabile). Rezultatul obținut este o urmare a descreșterii investițiilor în **imobilizările corporale**, care deținând o cotă de 97,2% dint totalul investițiilor în active imobilizate în prima jumătate a anului s-au redus cu 5,1% comparativ cu perioada similară a anului precedent. În același timp, investițiile în **imobilizările necorporale** au crescut cu 4,4% f.p.s.a.p.

În prima jumătate a anului 2023, **volumul mărfurilor transportate** pe toate tipurile de transport a atins cifra de 8 195,5mii tone, o cifră net inferioară celei a anului precedent cu 11,3%. De asemenea, și parcursul total al mărfurilor în perioada respectivă s-a micșorat cu 4,9%, astfel atingând cifra de 2 708,2 mil. tone-km. Rezultatul obținut se datorează reducerii volumului de mărfuri pe toate căile de transport, excepție fiind pe cale aeriană, care cu toate că în perioada respectivă a crescut cu 43,3% f.p.s.a.p., deține o cotă de doar 0,01% din volumul total de mărfuri transportate. Astfel, volumul mărfurilor transportate pe cale feroviară în perioada respectivă s-a redus cu 15,8%, pe cale rutieră s-a diminuat cu 10,2% și pe cale fluvială cu 1,2% față de perioada similară a anului precedent.

În prima jumătate a anului 2023, prin intermediul agențiilor de **turism** și al turoperatorilor au fost acordate servicii pentru 173 440 de turiști și excursioniști. Această cifră prezintă o creștere semnificativă de 22,1% față de numărul de turiști și excursioniști înregistrați în p.s.a.p. Rezultatul dat s-a datorat majorării a celor trei tipuri de turism, însă în mod diferit și anume, turismul receptor a crescut cu 58,6% f.p.s.a.p., turismul emițător s-a majorat cu 22,2% și turismul intern cu 11,1%.

Prețuri și rate de schimb

În prima jumătate a anului 2023, inflația s-a menținut la un nivel semnificativ (cca. 20,4% f.p.s.a.p.), fiind influențată de presiunile inflaționiste anterioare, ajustările tarifare, condițiile meteorologice nefavorabile și alți factori de ordin intern și extern. Cu toate acestea, cererea internă redusă și evoluțiile la rata de schimb a monedei naționale au avut un efect de reducere a inflației. De

asemenea, scăderi au înregistrat și prețurile în sectorul industrial, contribuind la atenuarea presiunilor inflaționiste. Totuși, incertitudinea privind inflația pe termen scurt și mediu rămâne ridicată datorită situației precare la nivelul securității regionale și volatilității prețurilor la energie.

Ritmul anual de creștere al inflației de bază în prima jumătate a anului 2023 a constituit cca 13,2%, în scădere 1,2 p.p. față de aceeași perioadă a anului precedent. În expresie trimestrială, comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent, inflația de bază a înregistrat o creștere de 3,6 p.p., atingând 15,7% în primul trimestru, iar apoi o reducere de 5,9 p.p., ajungând la 10,8% în al doilea trimestru.

Evoluția ratelor de schimb ale monedei naționale. În perioada ianuarie – iunie 2023 moneda națională s-a apreciat ușor față de principalele monede de referință. În raport cu dolarul SUA leul moldovenesc s-a apreciat 0,4% iar față de moneda euro, aprecierea a constituit cca 1,6% f.p.s.a.p. În semestrul I 2023, cursul mediu nominal de schimb față de principalele valute de referință a fost de 18,4 MDL/USD și 19,9 MDL/EUR.

Politica monetară

În prima jumătate a anului 2023, Banca Națională a Moldovei a reacționat la diminuarea presiunilor inflaționiste prin adoptarea unei politici monetare mai relaxate. Această decizie a fost marcată de o reducere semnificativă a ratei de bază a dobânzii, care a scăzut de la 20% în ianuarie 2023 la 6% în luna iunie 2023. Prin relaxarea condițiilor monetare, BNM tinde să încurajeze consumul prin facilitatea împrumuturilor și investițiilor.

Rata rezervelor obligatorii. Nivelul ratelor de rezerve obligatorii în semestrul I al anului 2023, a fost de 34 % la rezervele obligatorii la mijloacele atrase în MDL și valute neconvertibile și de 45% la mijloacele atrase în valute convertibile. Prin menținerea acestor rate la nivelul precedent, BNM asigură că băncile continuă să aibă o bază solidă de capital pentru a face față riscurilor și să gestioneze cantitatea de bani disponibilă în economie. Aceasta este o măsură importantă pentru a preveni inflația excesivă și volatilitatea economică.

În prima jumătate a anului 2023 **ritmul de creștere a masei monetare** s-a accelerat semnificativ în comparație cu p.s.a.p.,. Aceasta indică o expansiune a ofertei de bani în economie. Creșterea volumului de depozite la termen și la vedere au determinat modificări semnificative și în structura masei monetare, pe seama diminuării ponderii depozitelor în valută străină în total masă monetară.

Finanțele publice

În primul semestru al anului 2023, sectorul financiar a înregistrat o creștere moderată, reflectată în indicatorii economico-financiar. **Veniturile bugetului public național** au crescut semnificativ în această perioadă, cu o majorare de 10,5% f.p.s.a.p. Această creștere a veniturilor a fost rezultatul atât al veniturilor fiscale, cât și al celor nefiscale, precum și al majorării unor taxe și impozite. În ceea ce privește **cheltuielile bugetului public național** în primul semestru al anului 2023, acestea au atins suma de 54226,6 milioane de lei moldovenești, care este în creștere cu 20,2% f.p.s.a.p. Cu toate acestea, creșterea cheltuielilor a fost mai mică decât creșterea veniturilor, cu impact preponderent din partea cheltuielilor sociale, care au reprezentat aproximativ 55% din totalul cheltuielilor publice din acea perioadă. Astfel, **rezultatul execuției bugetului public** național în primele șase luni ale anului 2023 a fost cu un deficit de 7163 milioane de lei moldovenești, în creștere de două ori față de aceeași perioadă a anului precedent. În ceea ce privește datoria publică, la sfârșitul lunii iunie 2023, ponderea datoriei sectorului public în PIB a scăzut la 33,5%, cu o reducere de 3,3 puncte procentuale f.p.s.a.p. În plus, în primele șase luni ale anului 2023, granturile au înregistrat o creștere de 3,5 ori f.p.s.a.p.

Sectorul bancar

Indiferent de impactul negativ al crizei pandemice și a războiului din țara vecină, sectorul bancar din Republica Moldova a înregistrat evoluții pozitive în prima jumătate a anului 2023, menținându-și suficiente lichidități, crescând activele și creditarea și rămânând bine capitalizat. Cu toate acestea, s-au înregistrat scăderi ale depozitelor atrase noi, de 14,5% față de perioada similară din 2021, ca urmare a retragerilor din prima parte a aceluși an. **Activele totale** ale sistemului bancar moldovean au crescut cu 9% în primele opt luni ale anului 2023, ajungând la 143006,2 milioane de lei moldovenești față de finalul anului 2022. Veniturile obținute din creditare și din investițiile la Banca Națională a Moldovei (rezerve obligatorii) au înregistrat creșteri semnificative. Rezervele de lichiditate ale sectorului bancar continuă să depășească limitele prudente impuse de Banca Națională a Moldovei, pregătindu-se pentru eventuale schimbări nefavorabile. Totuși, **volumul creditelor neperformante** a crescut cu 9%, iar ponderea acestora a crescut cu 0,38 puncte procentuale față de trimestrul al II-lea al anului 2022. În această perioadă, profitabilitatea băncilor a crescut cu 1,5 ori. Ca urmare, valoarea creditelor expirate și a celor neperformante a crescut, determinând o ușoară înrăutățire a calității portofoliului de credite f.p.s.a.p.

Sectorul extern

Deficitul **contului curent al balanței de plăți**, s-a micșorat comparativ cu cel înregistrat în perioada similară a anului 2022. Raportat la PIB, contul curent a constituit 12,4%. **Contul de capital** în perioada ianuarie-iunie 2023 a înregistrat un excedent de 24,67 mil. USD, comparativ cu deficitul de 9,63 mil. USD din perioada similară a anului precedent. **Contul financiar**, s-a soldat cu intrări nete de capital în valoare de 971,25 mil. USD, ca urmare a majorării nete a pasivelor rezidenților față de nerezidenți, precum și a scăderii nete a activelor financiare externe ale rezidenților. **Poziția investițională internațională**, la 30.06.2023, a constituit -6613,27 mil. USD, fiind cu 6,9% mai puțin față de sfârșitul anului 2022. Poziția investițională internațională raportată la PIB a constituit 43,4%. **Volumul transferurilor bănești** din străinătate prin intermediul băncilor în favoarea persoanelor fizice, a constituit 900,84 mil. USD. Transferurile bănești, comparativ cu perioada similară a anului a fost în creștere cu 5,3%.

Valoarea comerțului exterior cu bunuri în perioada ianuarie-iunie a anului 2023, a înregistrat o scădere cu 3,4% față de perioada similară a anului precedent. Astfel volumul comerțului extern de bunuri în această perioadă a constituit 6413,8 mil. USD. **Exporturile de bunuri** au înregistrat diminuări cu 10,9%, comparativ cu perioada similară a anului precedent ianuarie-iunie 2022. Astfel, exporturile de bunuri în perioada analizată au constituit 20452,2 mil. USD. **Importurile de bunuri** au crescut cu 0,5%, constituind în perioada analizată 4371,6 mil. USD. Decalajul dintre exporturile și importurile de mărfuri a determinat acumularea în această perioadă ianuarie-iunie 2023 un **deficit al balanței comerciale** de 2329,4 mil. USD, cu 270,2 mil. USD (13,1%) mai mare, decât cel înregistrat în perioada corespunzătoare din anul 2022. **Gradul de acoperire a importurilor cu exporturi** în ianuarie-iunie 2023 a fost de 46,7%, în scădere cu 6,0 p.p., comparativ cu perioada corespunzătoare din anul 2022.

Mediul de afaceri

Evoluția întreprinderilor noi înregistrate pe parcursul primelor semestre ale anilor 2016-2023 se caracterizează, în mare parte, prin tendințe anuale de diminuare a numărului de înregistrări, precum și prin creșteri ale numărului de întreprinderi înregistrate în comparație cu primul semestru al anilor 2017, 2021 și 2023. Numărul întreprinderilor înregistrate în primul semestru al anului 2023 a marcat o creștere de 19,6% comparativ cu anul precedent. Astfel, potrivit datelor Agenției Serviciilor Publice, în Registrul de stat în prima jumătate a anului 2023, au fost înregistrate 3881 întreprinderi noi.

În primul semestru al anilor 2016-2023 numărul de întreprinderi radiate a marcat tendințe anuale de creștere f.p.s.a.p., cu excepția anilor 2021 și 2022. Totodată, în SI 2023 numărul întreprinderilor radiate a marcat o creștere semnificativă cu 84,2% față de perioada similară a anului precedent. Astfel, din Registrul de stat în prima jumătate a anului 2023 au fost radiate 4185 de întreprinderi.

Sectorul social

Piața forței de muncă. În prima jumătate a anului 2023, piața muncii în Moldova a cunoscut schimbări semnificative. Numărul persoanelor active, care includ ocuparea și șomajul, a crescut în ambele trimestre cu 7,2% în primul trimestru și 3,9% în al doilea trimestru f.p.s.a.p. Rata de participare a populației cu vârsta de 15 ani și peste a crescut f.p.s.a.p. cu 4,4 puncte procentuale în primul trimestru și cu 3,1 puncte procentuale în al doilea trimestru. Numărul persoanelor ocupate a crescut semnificativ în prima jumătate a anului f.p.s.a.p., cu o creștere de 4,5% în primul trimestru și de 2,4% în al doilea trimestru. Rata de ocupare a populației cu vârsta de 15 ani și peste a crescut cu 3,1 puncte procentuale în primul trimestru și cu 2,4 puncte procentuale în al doilea trimestru. Numărul șomerilor a înregistrat o creștere semnificativă în primul trimestru, de 97,7%, și o scădere în al doilea trimestru, cu o creștere totală de 64,8% f.p.s.a.p. Rata șomajului a crescut de la 5,5% în primul trimestru la 3,8% în al doilea trimestru, cu creșteri de 2,5 puncte procentuale și 1,4 puncte procentuale, respectiv. Populația în afara forței de muncă din țară a înregistrat o scădere semnificativă de 10,4% în primul trimestru și 8,6% în al doilea trimestru. Grupul NEET f.p.s.a.p. a înregistrat o scădere semnificativă, de la 12,0% în primul trimestru la 15,1% în al doilea trimestru, indicând o evoluție pozitivă în rândul tinerilor care devin mai activi pe piața muncii.

Remunerarea muncii. În prima jumătate a anului 2023, câștigurile salariale medii brute au crescut semnificativ în termeni nominali, dar mai puțin semnificativ în termeni reali. În primul trimestru, câștigul salarial mediu lunar brut în țară a fost de 11486,2 MDL, în creștere nominală cu 20,1%, dar în scădere cu 3,9% în termeni reali. În al doilea trimestru, acesta a ajuns la 12175,9 MDL, în creștere nominală cu 17,3%, dar doar cu 1,3% în termeni reali f.p.s.a.p. În sectorul bugetar, salariile medii lunare au crescut semnificativ, cu o creștere de 19,4% în primul trimestru și de 17,2% în al doilea trimestru f.p.s.a.p. În sectorul real, salariile au înregistrat o creștere de 20,2% în primul trimestru și de 17,3% în al doilea trimestru. Cele mai mari câștiguri salariale au fost înregistrate în sectoarele: Informații și Comunicații, Activități Financiare și de Asigurări și Producția și Furnizarea de Energie Electrică și Termică, Gaze, Apă Caldă și Aer Condiționat. Aceste sectoare au salarii medii mult peste media națională.

Protecția socială a populației. Numărul pensionarilor a crescut în primul semestru al anului 2023, cu o ușoară creștere în primul trimestru și o creștere mai semnificativă în al doilea trimestru. Mărimea medie a pensiilor a înregistrat, de asemenea, o creștere în ambele trimestre. În primul trimestru, numărul total de pensionari a fost de 672,2 mii, o creștere de 0,5 mii persoane față de anul precedent. În al doilea trimestru, numărul lor a crescut la 674,7 mii, cu încă 1,4 mii persoane în plus. Pensiile medii au crescut semnificativ. În primul trimestru, mărimea medie a pensiilor a fost de 3185,06 MDL, o creștere de 20,7% față de anul anterior. În al doilea trimestru, aceasta a ajuns la 3664,93 MDL, cu o creștere de 17,0% față de anul precedent. Pensiile medii pentru cei care au atins limita de vârstă au înregistrat, de asemenea, creșteri semnificative. În primul trimestru, acestea au fost de 3196,04 MDL, în creștere cu 20,5% față de anul anterior, iar în al doilea trimestru, ele au crescut la 3676,75 MDL, o creștere de 17,1% față de anul precedent.

Minimul de existență. În prima jumătate a anului 2023, minimul de existență mediu lunar pe persoană a fost de 2867,4 MDL, reflectând o creștere de 15,4% f.p.s.a.p. În orașele mari, cum ar fi Chișinău și Bălți, minimul de existență a fost de 3166,9 MDL, în creștere cu 18,1% f.p.s.a.p. Această sumă este cu 12,7% mai mare decât în alte orașe (2808,9 MDL, o creștere de 15,3% față de anul anterior) și cu 15,7% mai mare decât în zonele rurale (2737,6 MDL, o creștere de 13,8% față de anul anterior).

Capitolul I

PRODUCȚIA¹

Produsul intern brut

Pentru anul 2023 în semestrul I **produsul intern brut** a atins o valoare de 133 914.1 mil. MDL (în prețuri curente), astfel, în termeni reali, prezentând o descreștere cu 2,3% față de semestrul I al anului 2022.

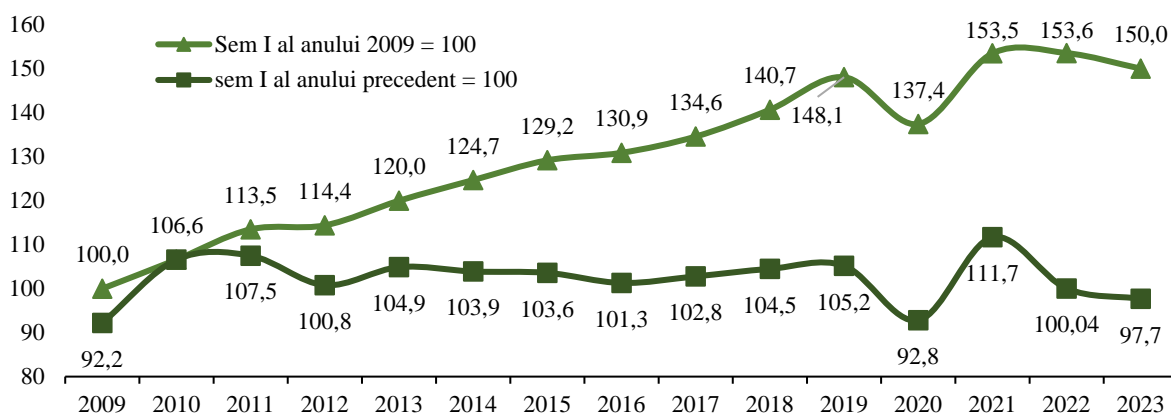

Figura 1.1. Evoluția PIB-ului, ianuarie-iunie 2009-2023, %

Sursa: Datele Biroului Național de Statistică

Conform **categoriilor de resurse**, principalele activități care au contribuit la creșterea PIB-ului au fost următoarele:

- **Sănătatea și asistența socială** - cu o pondere de 5,9% la formarea PIB, au contribuit la creșterea acestuia cu 0,9% și la majorarea VAB cu 17,1% f.p.s.a.p.
- **Informațiile și telecomunicațiile** - au participat cu 7,4% la formarea PIB-ului și au contribuit cu 0,7% la creșterea lui și o majorare a VAB-ului cu 10,2%.
- **Învățământul** - cu o contribuție la creșterea PIB de 0,5% și o formare a lui cu 7,0% a înregistrat o creștere a VAB-ului propriu cu 9,0%.
- **Activitățile de cazare și alimentație publică** - au contribuit cu o pondere de 1,5% la formarea PIB și 0,3% la creșterea lui, astfel, sporindu-și VAB-ul cu 21,1%.

Activitățile care au contribuit negativ la creșterea PIB-ului au fost următoarele:

- **Comerțul cu ridicata și cu amănuntul; întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor** - în perioada respectivă și-a redus VAB-ul cu 7,4% astfel contribuind la reducerea PIB cu 1,4% și o pondere la formarea lui de 17,7%.
- **Industria prelucrătoare** - a participat cu 1,1% la diminuarea PIB, astfel, contribuind cu 8,6% la formarea lui și o reducere cu 11,8% a VAB.
- **Construcțiile** - în semestrul I și-au redus VAB-ul cu 15,3%, astfel, contribuind cu 5,8% la formarea PIB și o diminuare a lui cu 1,0%.

¹ Analiza este prezentată fără datele întreprinderilor și organizațiilor din partea stângă a Nistrului și mun. Bender, pe baza statisticilor oficiale, elaborate de către Biroul Național de Statistică. În unele cazuri, special menționate, sunt prezentate datele disponibile vizând regiunea transnistreană, difuzate de către organul de statistică din regiune.

- **Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat** – cu o pondere la formarea PIB de 2,1%, au contribuit la diminuarea acestuia cu 0,9% și o reducere a VAB cu 33,4%.

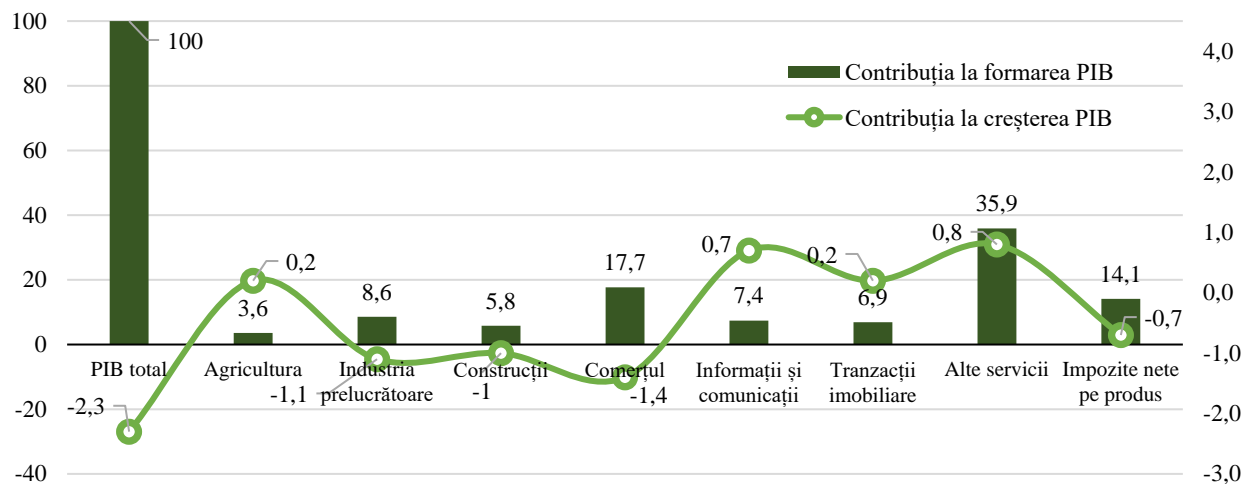

Figura 1.2. Contribuția componentelor de resurse la formarea PIB în sem. I 2023 și la diminuarea acestuia față de sem. I 2022, %

Sursa: Datele Biroului Național de Statistică

De asemenea și **impozitele nete pe produse** în perioada respectivă au înregistrat o comprimare a valorii cu 5,0%, ceea ce a dus la micșorarea PIB-ului cu 0,7% și o pondere în formarea acestuia de 14,1%.

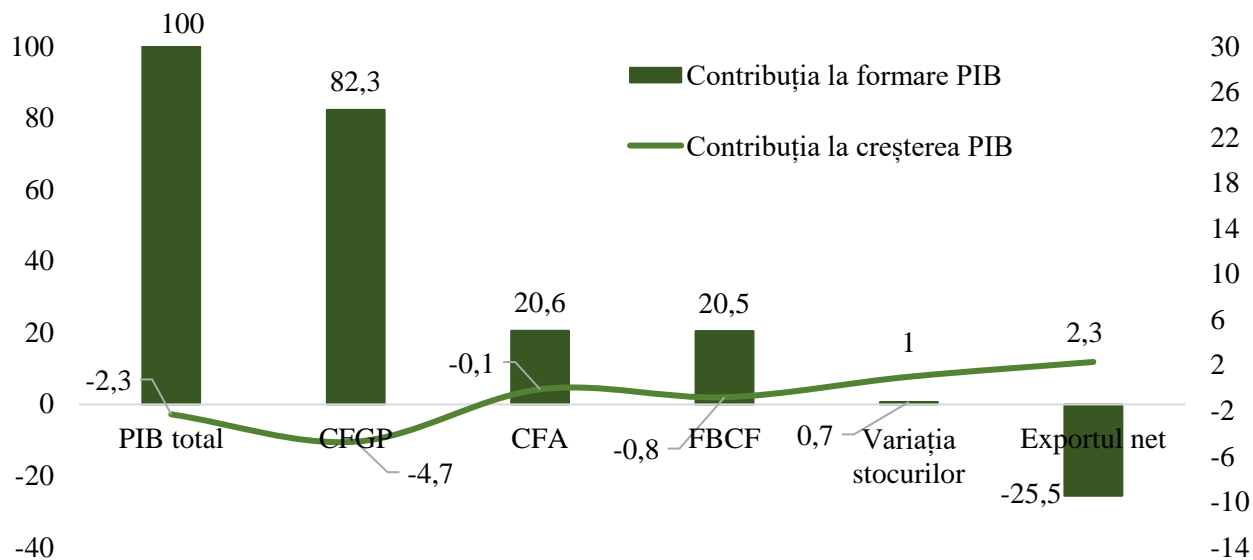

Figura 1.3. Contribuția componentelor pe categorii de utilizări la formarea și diminuarea PIB în ianuarie-iunie 2023 față de perioada ianuarie-iunie 2022, %

Sursa: Datele Biroului Național de Statistică

În cadrul categoriilor de utilizări, un aport negativ însemnat l-a jucat consumul final al gospodăriilor populației, al cărui volum în perioada respectivă s-a redus cu 5,6% f.p.s.a.p. astfel contribuind la diminuarea PIB-ului cu 4,7%.

În același timp, aportul pozitiv l-a marcat formarea brută de capital, care având o contribuție la formarea PIB-ului de 21,2% a participat la creșterea acestuia cu 0,2%.

Exportul net de bunuri și servicii, de asemenea, a avut o contribuție pozitivă asupra creșterii PIB cu 2,3% ca urmare a creșterii volumului exporturilor de bunuri și servicii cu 0,4% în corelare cu reducerea volumului importat de bunuri și servicii, ce în perioada respectivă s-a redus cu 3,0% f.p.s.a.p.

Industria

În prima jumătate a anului 2023, **producția industrială** a înregistrat o descreștere semnificativă de 7,6% (serie brută) comparativ cu perioada similară a anului 2022. Rezultatele respective sunt cauzate de diminuarea **industrii extractive** cu 10,0% și a **industrii prelucrătoare** cu 9,5%. În perioada respectivă doar **producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă și aer condiționat** a înregistrat o ușoară creștere de 0,4% comparativ cu prima jumătate a anului 2022.

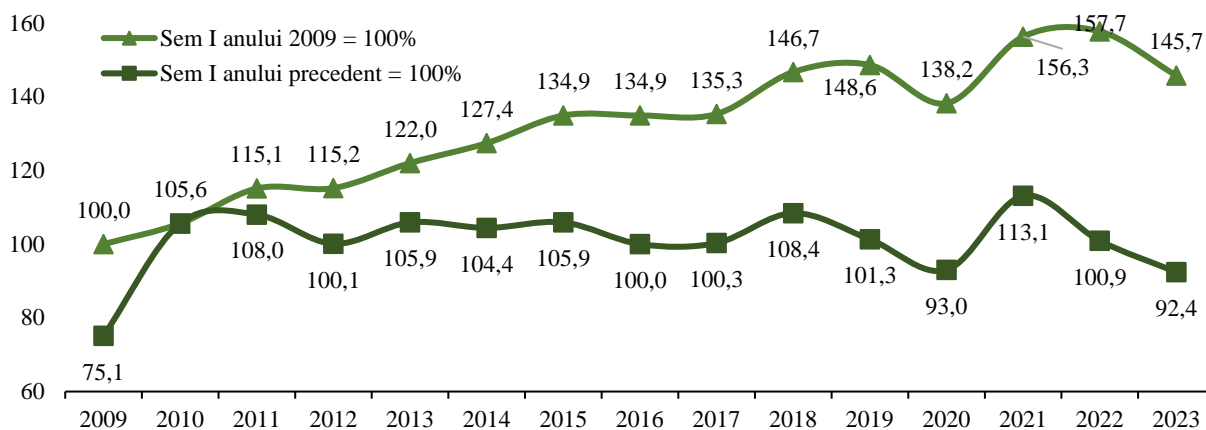

Figura 1.4. Indicii producției industriale în ianuarie-iunie 2009-2023, %

Sursa: Datele Biroului Național de Statistică

În cadrul industriei prelucrătoare, cele mai însemnate diminuări au fost înregistrate de către activitățile: Fabricarea substanțelor și a produselor chimice (-37,0%); Tipărirea și reproducerea pe suporti a înregistrărilor (-28,7%) și Industria alimentară (-21,4%). În același timp, cele mai mari creșteri au înregistrat următoarele activități industriale: Fabricarea de mașini, utilaje și echipamente n.c.a. (+210,8%); fabricarea echipamentelor electrice (+56,0%); Fabricarea produselor farmaceutice de bază și a preparatelor farmaceutice (+32,7%) și Industria metalurgică (+30,6%).

Tabelul 1.1. Activitatea sectorului industrial în ianuarie - iunie 2023

	Ianuarie-iunie 2023 fața de ianuarie-iunie 2022
INDUSTRIE - TOTAL	92,4
INDUSTRIA EXTRACTIVĂ	90,0
Alte activități extractive	89,8
INDUSTRIA PRELUCRĂTOARE	90,5
Industria alimentară	78,6
Fabricarea băuturilor	104,9
Fabricarea produselor de tutun	C
Fabricarea produselor textile	89,7
Fabricarea de articole de îmbrăcăminte	85,1
Tăbăcirea și finisarea pieilor; fabricarea articolelor de voiaj și marochinărie, harnașamentelor și încălțăminte; prepararea și vopsirea blănurilor	96,4
Prelucrarea lemnului, fabricarea produselor din lemn și plută, cu excepția mobilei; fabricarea articolelor din paie și din alte materiale vegetale împletite	107,9
Fabricarea hârtiei și a produselor din hârtie	85,1
Tipărire și reproducerea pe suporturi a înregistrărilor	71,3
Fabricarea produselor de cocserie și a produselor obținute din prelucrarea țițeiului	-
Fabricarea substanțelor și a produselor chimice	63,0
Fabricarea produselor farmaceutice de baza și a preparatelor farmaceutice	132,7
Fabricarea produselor din cauciuc și mase plastice	84,9
Producția altor produse din minerale nemetalifere	90,3
Industria metalurgică	130,6
Industria construcțiilor metalice și a produselor din metal, exclusiv mașini, utilaje și instalații	84,0
Fabricarea calculatoarelor și a produselor electronice și optice	110,6
Fabricarea echipamentelor electrice	156,0
Fabricarea de mașini, utilaje și echipamente n.c.a.	310,8
Fabricarea autovehiculelor, a remorcilor și semiremorcilor	87,7
Fabricarea altor mijloace de transport	-
Fabricarea de mobilă	86,8
Alte activități industriale n.c.a.	103,5
Repararea, întreținerea și instalarea mașinilor și echipamentelor	94,7
PRODUCȚIA ȘI FURNIZAREA DE ENERGIE ELECTRICĂ ȘI TERMICĂ, GAZE, APĂ CALDĂ ȘI AER CONDITIONAT	100,4
Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat	100,4

C = Date confidențiale (mai puțin de 3 unități raportoare)

Sursa: Datele Biroului Național de Statistică

Agricultura

Producția agricolă globală (în gospodăriile de toate categoriile) în primele șase luni ale anului 2023 a înregistrat o diminuare de 1,0% comparativ cu perioada similară a anului 2022. Rezultatul obținut a fost condiționat ca urmare a reducerii **producției animaliere**, care în perioada dată s-a redus cu 1,4% f.p.s.a.p., însă, în același timp, a crescut **producția vegetală** cu 2,7% comparativ cu perioada similară a anului 2022.

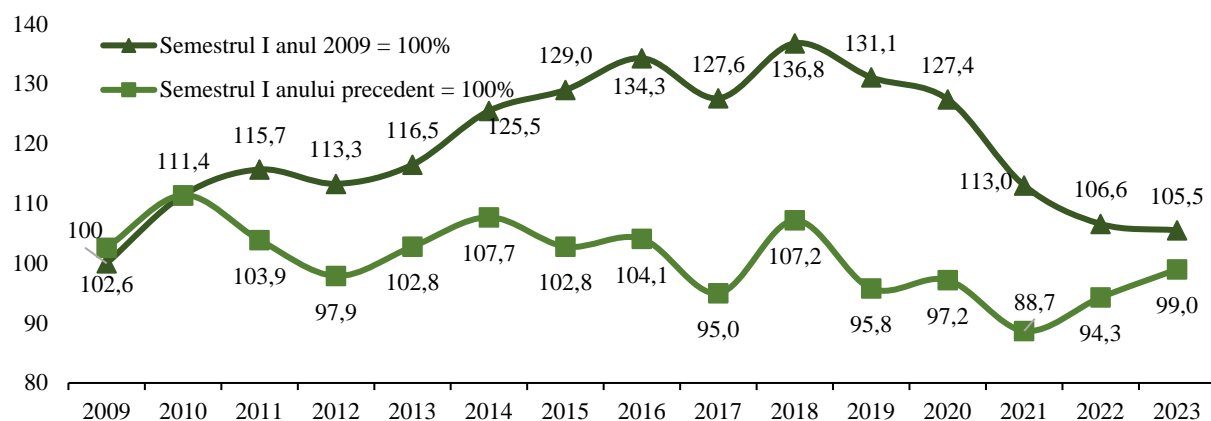

Figura 1.5. Evoluția producției agricole în ianuarie-iunie 2009-2023, %

Sursa: Datele Biroului Național de Statistică

Suprafața însămânțată în perioada respectivă a înregistrat o creștere modestă de 1,0% f.p.s.a.p. și, de asemenea, în cadrul structurii suprafețelor nu au fost înregistrate schimbări majore, excepție fiind în cadrul **culturilor pentru nutreț** care s-au diminuat cu 3,5% f.p.s.a.p. În rest, culturile **cerealiere și leguminoase pentru boabe** au înregistrat o creștere a suprafețelor cu 1,3%, **culturile tehnice** cu 0,6% și **cartofii, legume și bostănoase** o creștere de 1,6% f.p.s.a.p.

În sectorul zootehnic, **producția animalieră** a înregistrat creșteri doar la producția de ouă, care în perioada respectivă a crescut cu 1,9% f.p.s.a.p. În același timp, producția (creșterea) vitelor și păsărilor (în masă vie) cât și producția de lapte continuă să înregistreze reduceri, astfel, comparativ cu perioada similară a anului 2022, acestea s-au diminuat cu 2,5% și 0,6%, respectiv.

Tabelul 1.2 Producția animalieră pe principalele tipuri, ianuarie - iunie 2023

	total	în % față de ian.- iun. 2022
Producția (creșterea) vitelor și păsărilor (în masă vie) - total, mii tone din care:	75,3	97,5
întreprinderile agricole	46,0	97,5
gospodăriile populației	29,3	97,6
Lapte - total, mii tone din care:	138,9	99,4
întreprinderile agricole	20,8	111,6
gospodăriile populației	118,1	97,5
Ouă - total, mil. buc. din care:	321,2	101,9
întreprinderile agricole	143,9	104,9
gospodăriile populației	177,3	99,7

Sursa: Datele Biroului Național de Statistică

Transportul

În prima jumătate a anului 2023, **volumul mărfurilor transportate** pe toate tipurile de transport a atins cifra de 8 195,5mii tone, o cifră net inferioară celei a anului precedent cu 11,3%. De asemenea, și parcursul total al mărfurilor în perioada respectivă s-a micșorat cu 4,9%, astfel atingând cifra de 2 708,2 mil. tone-km. Rezultatul obținut se datorează reducerii volumului de mărfuri pe toate căile de transport, excepție fiind pe cale aeriană, care cu toate că în perioada respectivă a crescut cu 43,3% f.p.s.a.p., deține o cotă de doar 0,01% din volumul total de mărfuri transportate. Astfel, volumul mărfurilor transportate pe cale feroviară în perioada respectivă s-a redus cu 15,8%, pe cale rutieră s-a diminuat cu 10,2% și pe cale fluvială cu 1,2% față de perioada similară a anului precedent.

Tabelul 1.3 Volumul mărfurilor transportate în perioada ianuarie - iunie 2023

	Ianuarie - iunie 2023	în % față de sem I 2022	Cota din totalul mărfurilor transportate
Mărfuri transportate - total, mii tone	8 195,5	88,7	100,0
din care, pe modul de transport:			
- feroviar	1683,7	84,2	20,5
- rutier	6 444,7	89,8	78,6
- fluvial	66,4	98,8	0,8
- aerian	0,7	143,3	0,01

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Național de Statistică

Transportarea pasagerilor pe toate tipurile de transport în prima jumătate a anului dat a înregistrat un număr de 133 602,4 mii pasageri, care este cu 21,8% mai mare comparativ cu perioada similară a anului precedent. Creșterea respectivă se datorează creșterii numărului de pasageri pe toate categoriile de transport, excepție fiind pe cale fluvială, care în perioada menționată a înregistrat diminuări a numărului de pasageri cu 18,8% f.p.s.a.p. Restul căilor de transportare a pasagerilor au înregistrat creșteri, însă în număr diferit. Astfel, pe cale feroviară numărul de pasageri a crescut cu 32,7%, pe cale rutieră s-a majorat cu 25,3%, pe cale aeriană a crescut cu 37,2% și prin intermediul troleibuzelor s-a majorat cu 20,2% față de perioada similară a anului 2022.

Tabelul 1.4 Numărul de pasageri transportați pe diferite căi de transport în perioada ianuarie - iunie 2023, mii pasageri.

	Ianuarie - iunie 2023	în % față de ianuarie - iunie 2022
Total mii pasageri transportați	133 602,4	121,8
din care:		
feroviar	362,3	132,7
rutier	41 108,6	125,3
fluvial	68,5	81,2
aerian	525,0	137,2
troleibuze	91 538,0	120,2

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Național de Statistică

Investiții în active imobilizate

În prima jumătate a anului 2023, investițiile în active imobilizate au atins cifra de 12 221,0 mil. MDL, care comparativ cu perioada similară a anului 2022 au înregistrat o diminuare cu 4,9% (în prețuri comparabile). Rezultatul obținut este o urmare a descreșterii investițiilor în imobilizările corporale, care deținând o cotă de 97,2% dint totalul investițiilor în active imobilizate în prima jumătate a anului s-au redus cu 5,1% comparativ cu perioada similară a anului precedent. În același timp, investițiile în imobilizările necorporale au crescut cu 4,4% f.p.s.a.p.

În cadrul investițiilor în imobilizările corporale, cele mai mari creșteri au fost înregistrate în categoriile mijloacelor de transport și în alte imobilizări corporale, care în perioada respectivă au crescut cu 19,0% și 19,4%. Diminuări de investiții au înregistrat categoriile clădiri rezidențiale (-31,1%), construcțiile ingineresti (-11,5%) și clădirile nerezidențiale(-10,8%).

Tabelul 1.5 Investiții în active imobilizate pe tipuri de imobilizări ianuarie - iunie 2023

	Realizări, mil. MDL	În % față de:	
		ianuarie - iunie 2022	total
Investiții în active imobilizate - total	12 221,0	95,1	100
Imobilizări necorporale	336,1	104,4	2,8
Imobilizări corporale	11 884,9	94,9	97,2
din care:			
clădiri rezidențiale	1 476,8	68,9	12,1
clădiri nerezidențiale	1 699,4	89,2	13,9
construcții ingineresti	2 318,9	88,5	19,0
mașini și utilaje	3 915,2	103,8	32,0
mijloace de transport	1 619,5	119,0	13,3
alte imobilizări corporale	855,0	119,4	7,0

Sursa: Datele Biroului Național de Statistică

Principala sursă de finanțare sunt mijloacele proprii ale investitorilor, ce pentru perioada dată dețin o cotă de 60,8% din totalul surselor de finanțare, dar care în perioada respectivă sunt în diminuare cu 12,5% f.p.s.a.p.

Tabelul 1.6 Investiții în active imobilizate divizate pe surse de finanțare S.I 2023, mil.MDL

	Ianuarie- iunie 2023	în % Ianuarie- iunie 2022	în % față de total
Total	12 221,0	95,1	100
Surse proprii	7 426,7	87,5	60,8
Bugetul de stat	847,1	159,6	6,9
Bugetele unităților administrativ-teritoriale	677,9	107,8	5,5
Credite și împrumuturi interne	1 387,7	111,7	11,4
Credite și împrumuturi externe	875,6	86,5	7,2
Surse din străinătate	337,2	115,1	4,3
Fondul rutier	295,3	105,2	2,8
Fondul ecologic	128,1	23,8	0,1
Alte surse	89,6	131,7	1,0

Sursa: Datele Biroului Național de Statistică

Cele mai mari creșteri în perioada respectivă a înregistrat categoria alte surse de finanțare și categoria surse din străinătate, care au crescut cu 31,7% și 15,1%. În același timp, cea mai mare reducere a fost înregistrată din partea fondului ecologic care în perioada dată s-a diminuat cu 76,2% f.p.s.a.p.

Turismul

În prima jumătate a anului 2023, prin intermediul agențiilor de turism și al tur operatorilor au fost acordate servicii pentru 173 440 de turiști și excursioniști. Această cifră prezintă o creștere semnificativă de 22,1% față de numărul de turiști și excursioniști înregistrați în perioada similară a anului precedent. Rezultatul dat s-a datorat majorării a celor trei tipuri de turism, însă în mod diferit și anume, turismul receptor a crescut cu 58,6% f.p.s.a.p., turismul emițător s-a majorat cu 22,2% și turismul intern cu 11,1%.

Tabelul 1.7. Turiști și excursioniști participanți la turismul organizat prin intermediul agențiilor de turism și a turoperatorilor

	turiști și excursioniști în perioada ianuarie-iunie 2023	% față de ianuarie-iunie 2022
TOTAL	173 440	122,1
Turism receptor (primirea cetățenilor străini în țară)	16 500	158,6
Turism emițător (deplasarea rezidenților Republicii Moldova în străinătate)	117 933	122,2
Turism intern (deplasarea rezidenților Republicii Moldova prin interiorul țării, în scop turistic)	39 000	111,1

Sursa: Datele Biroului Național de Statistică

Scopul principal al vizitatorilor care au vizitat Republica Moldova și profitat de agențiile de turism și turooperatori a fost odihna, recreerea și agrementul (98,1%), aceștia predominant fiind din: România (34,7%), Italia (16,8%), Ucraina (13,7%), Germania (9,4%) și Franța (6,6%).

În cadrul turismului emițător, de asemenea, principalul motiv de deplasare a rezidenților Republicii Moldova în străinătate a fost odihna, recreerea și agrementul (99,0%). Principalele puncte de destinație au fost Turcia (42,2%), Egipt (16,8%) Bulgaria (13,6%), România (13,3%) și Grecia (4,0%).

În cadrul turismului intern, organizarea deplasărilor cu scop turistic de către agențiile de turism și a turoperatorilor au fost executate predominant din municipiul Chișinău (40,4%), regiunile de dezvoltare Centru (36,6%) și Sud (19,9%).

Capitolul II

PREȚURI, RATE DE SCHIMB ȘI POLITICA MONETARĂ

2.1 PREȚURI ȘI RATE DE SCHIMB

Prețuri

În prima jumătate a anului 2023, inflația s-a menținut la un nivel semnificativ (cca. 20,4% f.p.s.a.p.), fiind influențată de presiunile inflaționiste ale anilor precedenți, ajustările tarifare, condițiile meteorologice nefavorabile și alți factori de ordin intern și extern. Cu toate acestea, cererea internă redusă și evoluțiile la rata de schimb a monedei naționale au avut un efect de reducere a inflației. De asemenea, scăderi au înregistrat și prețurile în sectorul industrial, contribuind la atenuarea presiunilor inflaționiste. Totuși, incertitudinea privind inflația pe termen scurt și mediu rămâne ridicată datorită situației precare la nivelul securității regionale și volatilității prețurilor la energie.

În prima jumătate a anului 2023, s-a observat o semnificativă descreștere a IPC, cu o inflație de 25,1% în primul trimestru și de 15,8% în al doilea trimestru. Comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent, ritmul de creștere a inflației a scăzut cu 6 p.p. în primul trimestru și cu 13,5 p.p. în al doilea trimestru. Scăderea ritmului de creștere a IPC a fost rezultatul unui complex de factori, inclusiv reducerea prețurilor reglementate, la gazele naturale și la combustibili, precum și o evoluție favorabilă a prețurilor la petrol și a ratei de schimb. Toate aceste elemente au contribuit la o inflație mai scăzută în această perioadă.

În primul trimestru, au fost înregistrate următoarele creșteri pentru componentele IPC: produse alimentare cu 25,8%, produse nealimentare cu 15,6%, și servicii cu 38,8%. În al doilea trimestru, aceste creșteri s-au redus și au constituit: la produse alimentare - 14,5%, produse nealimentare - 8,2%, și servicii - 30,5%.

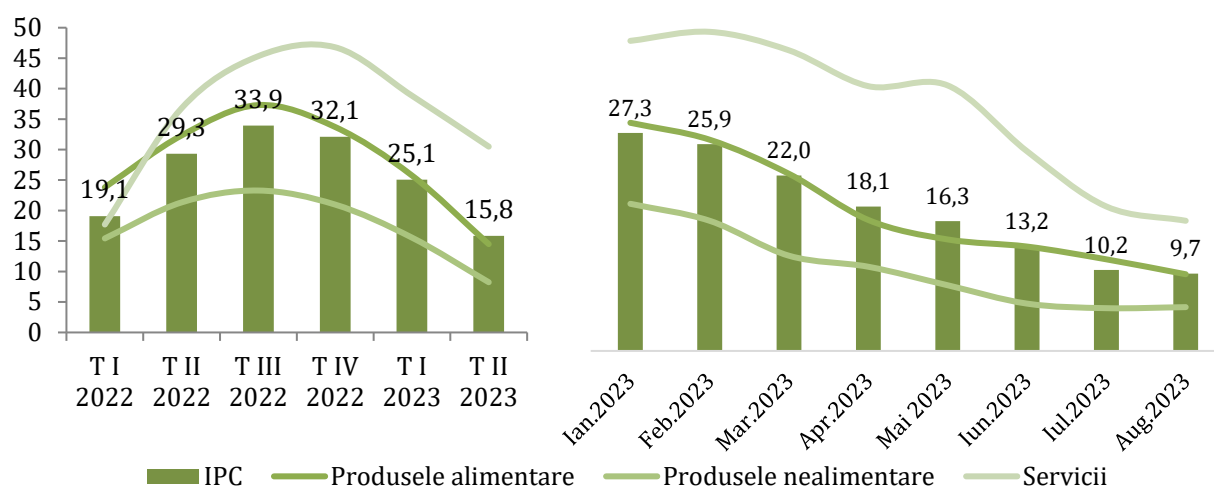

Figura 2.1.1. Ritmul anual de creștere a IPC

Sursa: Conform datelor Biroului National de Statistică

În prima jumătate a anului, în termeni trimestriali, indicele prețurilor de consum la produsele alimentare a înregistrat o creștere de 25,8% în primul trimestru din 2023 și de 15,5% în al doilea trimestru din 2023. Aceste creșteri au depășit valorile înregistrate în aceeași perioadă a anului 2022 cu 1,9 p.p. în primul trimestru și au scăzut cu 17,8 p.p. în al doilea trimestru. În prima jumătate de an f.p.s.a.p s-au dublat practic prețurile la ceapă și la struguri, prețurile la zahăr au crescut cu 44%, la margarină și alte grăsimi vegetale cu 40%, la legume cu 38%, la fructe proaspete cu 37% etc.

Factorii esențiali care au contribuit la creșterea prețurilor alimentare includ seceta persistentă din vara anului 2022 și creșterea semnificativă a costurilor de producție. În paralel, cererea relativ modestă, aprecierea monedei naționale și unele presiuni temperate din partea costurilor au acționat ca factori care au încetinit ritmul de creștere al prețurilor. Și la nivel global, se observă o tendință generală de reducere a prețurilor produselor alimentare, iar perspectivele imediate sugerează o continuare a acestui trend. Această evoluție va fi susținută de efectul bazei de comparație, de reducerea presiunilor costurilor și de diminuarea presiunilor inflaționiste de pe piața internațională, în concordanță cu anticipările unei posibile recolte bune în anul 2023 în comparație cu anul precedent.

În prima jumătate a anului 2023, ritmurile de creștere a prețurilor pentru produsele nealimentare au fost relativ moderate. Prețurile acestor produse au înregistrat o creștere de aproximativ 11,9% față de perioada similară a anului precedent, ceea ce reprezintă o scădere semnificativă de 6,5 p.p. în comparație cu aceeași perioadă a anului 2022. Analizând evoluția trimestrială, observăm că creșterea a fost de 15,6% în primul trimestru și de 8,2% în al doilea trimestru.

Această creștere a prețurilor a afectat toate categoriile de produse nealimentare. În special, au fost înregistrate creșteri semnificative la produse precum țigări (22,1%), țesături (19,3%), ediții tipărite (18,1%), materiale pentru întreținerea și repararea locuințelor (15,6%), și altele. Un factor semnificativ care a influențat această creștere a prețurilor a fost majorarea cotei accizelor la țigări, care a generat presiuni asupra prețurilor la acest produs și a avut un impact semnificativ asupra inflației generale. Cu toate acestea, ritmul de creștere a prețurilor la produsele nealimentare în prima jumătate a anului 2023 a fost mai temperat în comparație cu anii anteriori, reflectând astfel o moderare a presiunilor inflaționiste asupra acestei categorii de produse.

Creșterea IPC a fost influențată semnificativ de majorările prețurilor la servicii, iar factorul principal a fost creșterea tarifelor. În prima jumătate a anului 2023, prețurile la servicii au înregistrat o creștere notabilă de 34,7% față de aceeași perioadă din 2022, reflectând o creștere semnificativă de 7,4 p.p. Analizând trimestrial, putem observa o tendință ascendentă de 38,8% în primul trimestru și de 30,5% în al doilea trimestru comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent.

În perioada de referință, comparativ cu prima jumătate a al anului precedent, cele mai mari majorări de preț au fost înregistrate la serviciile comunal locative (80%), inclusiv energie electrică (67,5%), apă și canalizare (12,9%), gaze naturale din rețea (63,4), apa caldă (67%), încălzire centrală (66,2%). Au crescut și prețurile la serviciile de transport aerian (79%) și urban (77,7%). Anularea în luna aprilie a compensațiilor acordate de către Guvern pentru timpul de iarnă este factorul principal care a determinat majorarea tarifelor la servicii, concomitent, tarifele la energia

electrică au avut contribuție negativă urmare ajustării tarifelor la energia electrică de către ANRE la sfârșitul lunii decembrie 2022, aprilie și iulie curent.

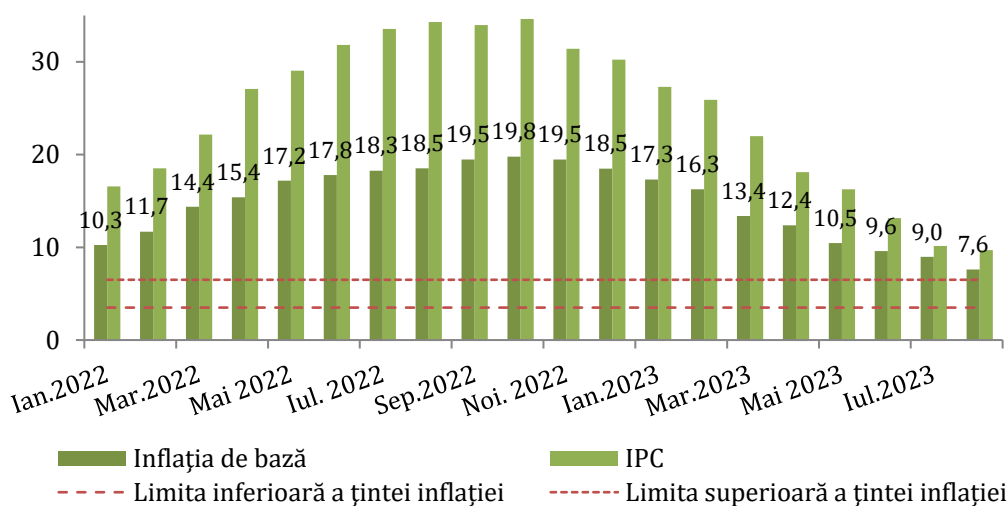

Figura 2.1.2. Ritmul anual de creștere al IPC și inflației de bază, %

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

Disiparea treptată a efectelor secundare ale ajustărilor tarifelor și existența unei cereri agregate mai modeste au dus la o scădere a ritmului de creștere a inflației de bază în primul semestru al anului 2023. Inflația de bază în prima jumătate a anului 2023 a constituit cca 13,2%, în scădere 1,2 p.p. față de aceeași perioadă a anului precedent.

În expresie trimestrială, comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent, inflația de bază a înregistrat o creștere de 3,6 p.p., atingând 15,7% în primul trimestru, iar apoi o reducere de 5,9 p.p., ajungând la 10,8% în al doilea trimestru.

Un factor semnificativ care a contribuit la reducerea inflației a fost cererea agregată mai moderată, precum și eliminarea treptată a efectelor ajustărilor tarifelor și beneficiile oferite de o rată de schimb favorabilă. Totuși, prețurile la țigări au exercitat o influență semnificativă asupra inflației, mai ales în contextul ajustărilor fiscale aplicate produselor din tutun în această perioadă. Presiunile generate de ajustarea tarifelor vor continua să scadă treptat. Cu toate acestea, introducerea unui preț minim de vânzare cu amănuntul pentru țigări ar putea genera presiuni suplimentare asupra inflației de bază în perioada următoare.

În prima jumătate a anului 2023, au avut loc ajustări semnificative ale prețurilor în industrie. Ritmul de creștere a IPPI a constituit 19,9%, cu 3,2 p.p. sub valoarea acestuia pentru aceeași perioadă a anului precedent.

În trimestrul I, indicele anual al prețurilor producției industriale a crescut semnificativ, atingând 24,9%, în creștere cu 5,6 p.p. față de aceeași perioadă a anului precedent. Acest avans a fost marcat în special de majorările înregistrate în industria extractivă, cu o creștere de 15 p.p. până la 28,8%, și în industria prelucrătoare, cu o creștere de 8,2 p.p. până la 21,3%. Cu toate acestea, în sectorul energetic, prețurile au scăzut semnificativ, cu 53,3 p.p. până la 54,7%.

Pe măsură ce presiunile inflaționiste generate de prețurile resurselor energetice au început să se reducă, ritmurile de creștere a prețurilor au încetinit. În trimestrul II, 2023, indicele anual al prețurilor producției industriale a scăzut semnificativ, ajungând la 14,8%, cu o scădere de 12 p.p. față de aceeași perioadă a anului precedent. Acest fenomen a fost vizibil în toate sectoarele, inclusiv industria extractivă, care a înregistrat o scădere de 16,6 p.p. până la 11,1%, și în industria prelucrătoare, cu o reducere de 9,8 p.p. până la 10,6%.

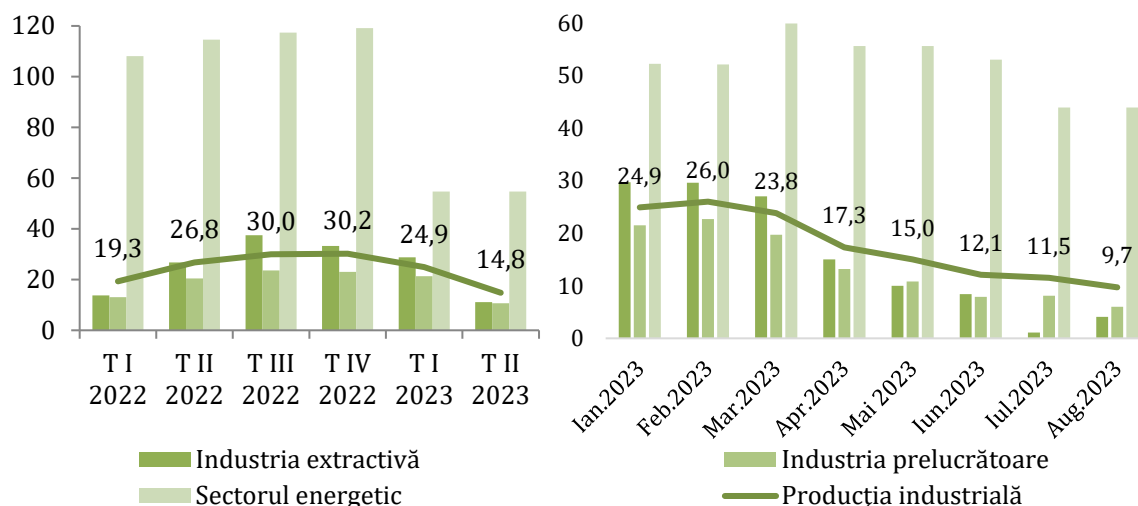

Figura 2.1.3. Ritmul anual de creștere a prețurilor producției industriale și a componentelor sale, %

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

Ritmurile de creștere a prețurilor în industria construcțiilor, deși încă înregistrează valori ridicate, par să se atenueze treptat. Această tendință este observată când analizăm evoluția trimestrială a prețurilor în acest sector. Astfel, în primul trimestru al anului 2023, ritmul de creștere al prețurilor din construcții a fost de 17,4%, înregistrând o creștere de 1,9 p.p. față de aceeași perioadă a anului precedent. Totuși, în trimestrul II al anului 2023, acest ritm a scăzut semnificativ la 11,8%, marcând o descreștere de 12,2 p.p. față de aceeași perioadă a anului precedent.

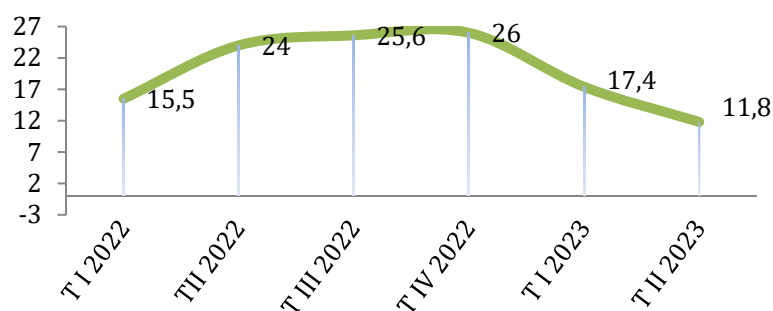

Figura 2.1.4. Ritmul anual de creștere a prețurilor în construcții, %

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

Aceste modificări sugerează o anumită reducere a presiunilor inflaționiste în industria construcțiilor. Cu toate acestea, trebuie subliniat faptul că ritmul de creștere rămâne semnificativ, ceea ce înseamnă că prețurile în construcții sunt încă în creștere, dar la un ritm mai moderat în comparație cu anul precedent. Acest fenomen poate reflecta ajustări în oferta și cererea pentru

servicii de construcții și materiale de construcții, precum și influențe legate de costurile forței de muncă și materiilor prime în această industrie. Cu toate acestea, reducerea ritmului de creștere poate avea un impact pozitiv asupra inflației generale, contribuind la o stabilitate economică mai mare în ansamblu

Rata anuală a prețurilor la combustibili și carburanți a înregistrat o scădere semnificativă în prima parte a anului 2023, având un impact pozitiv asupra ratei inflației generale. Ritmul de creștere a prețurilor la combustibili în semestrul I 2023 a constituit 7% cu cca 40 p.p. sub nivelul înregistrat în p.s.a.p.

În expresie trimestrială, evoluțiile au arătat că în trimestrul I 2023, ritmul de creștere s-a redus semnificativ, coborând cu 18,6 p.p. până la nivelul de 19%. Această tendință s-a accentuat în trimestrul al doilea al anului 2023, când ritmul de creștere a scăzut cu 60,4 p.p., ajungând chiar la o valoare negativă de -5% în comparație cu perioada similară a anului precedent.

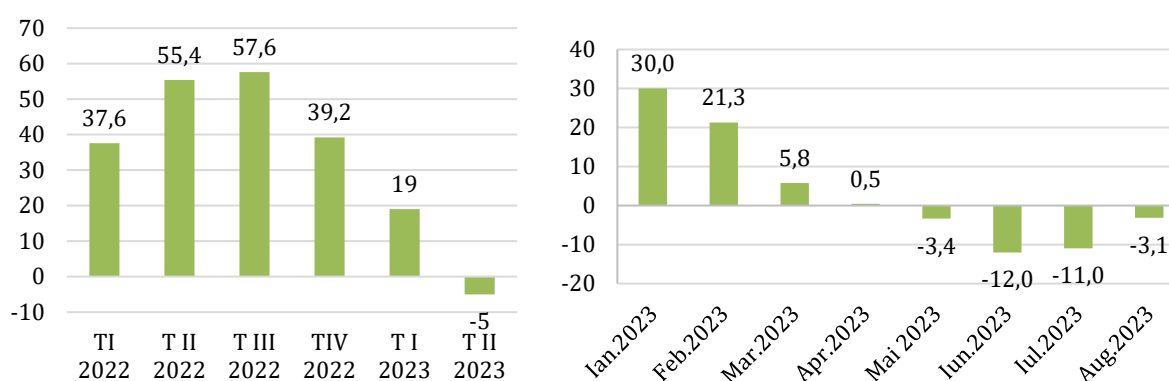

Figura 2.1.5. Ritmul anual de creștere a prețurilor la combustibil, %

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

Reducerea prețurilor la combustibili a fost generată de mai mulți factori cheie, cum ar fi diminuarea prețurilor internaționale la petrol, rata de schimb favorabilă a monedei naționale și reducerea prețurilor la gazele lichefiate, combustibilii solizi și lemn. Această scădere a avut un efect pozitiv asupra inflației generale, contribuind la încetinirea creșterii prețurilor și la menținerea stabilității economice.

Prețurile produselor agricole în primul semestru al anului 2023 au prezentat o tendință descendentă, iar acest fenomen se datorează în principal bazei ridicate de comparație din anul precedent. După un an caracterizat de o recoltă modestă și prețuri ridicate la produsele agricole, anul 2023 a adus îmbunătățiri semnificative în sectorul agricol, în special în ceea ce privește producția vegetală.

În trimestrul I al anului 2023, ritmul de creștere al prețurilor la produsele agricole a înregistrat o scădere semnificativă de -3,7% față de aceeași perioadă din anul 2022. Principala contribuție la creșterea prețurilor a venit din partea produselor de origine animală, care au înregistrat o creștere de 12,1% față de perioada similară a anului precedent. În schimb, prețurile produselor vegetale au înregistrat o scădere de 18,2% în primul trimestru al anului, comparativ cu p.s.a.p.

În trimestrul II al anului 2023, indicele prețurilor la produsele agricole a continuat să scadă, înregistrând o reducere de -6,2% față de perioada similară a anului 2022. Aici, prețurile produselor animaliere au avut un rol semnificativ, înregistrând o creștere de 2,9% față de perioada similară a anului precedent, temperând astfel scăderea generală a prețurilor. Pe de altă parte, prețurile produselor vegetale au înregistrat o scădere de 24,9% în primul trimestru al anului, comparativ cu p.s.a.p.

În această perioadă, creșterile cele mai semnificative de preț au fost observate la ouă și la animalele vii ovine și caprine, indicând o evoluție specifică a pieței agricole în primele luni ale anului 2023. Aceste schimbări de prețuri au influențat semnificativ inflația generală, aducând o contribuție importantă la evoluția prețurilor de consum pe plan național.

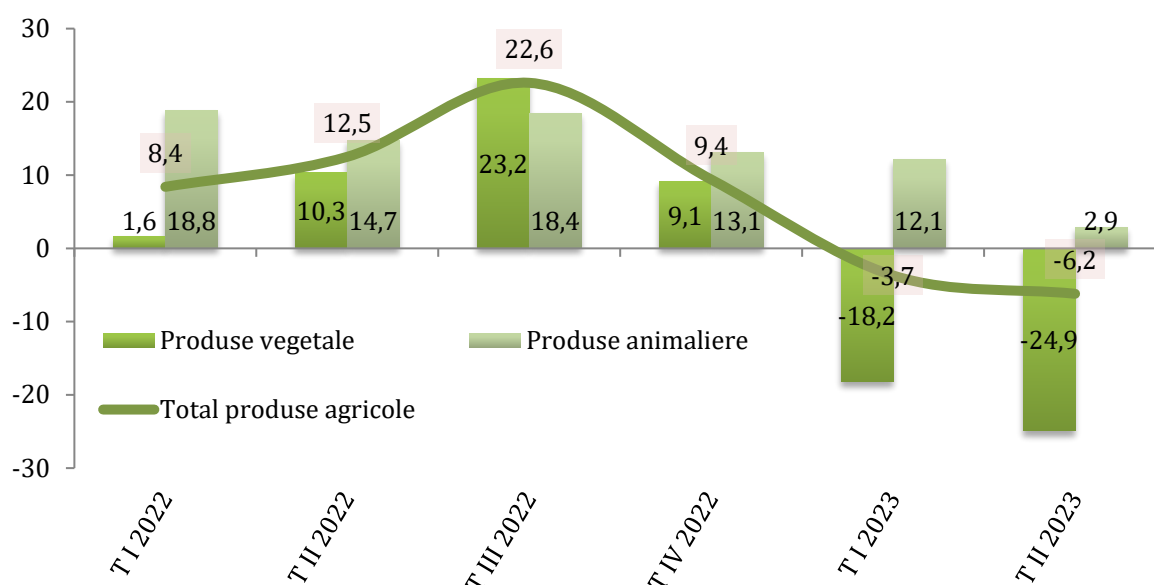

Figura 2.1.6. Ritmul anual de creștere a prețurilor la produsele agricole, %

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

Rate de schimb

În perioada ianuarie - iunie 2023 moneda națională s-a apreciat ușor față de principalele monede de referință. În raport cu dolarul SUA leul moldovenesc s-a apreciat 0,4% iar față de moneda euro, aprecierea a constituit cca 1,6% f.p.s.a.p. În semestrul I 2023, cursul mediu nominal de schimb față de principalele valute de referință a fost de 18,4 MDL/USD și 19,9 MDL/EUR.

Aprecierea monedei naționale a fost influențată de mai mulți factori, inclusiv fluctuațiile dolarului SUA și a monedei Euro pe piețele valutare internaționale, existența unei oferte de valută mai mari decât cererea pe piața valutară internă și intervențiile Băncii Naționale a Moldovei prin cumpărări de valută. În plus, în perioada analizată oferta netă de valută de la persoanele fizice a depășit cererea netă de valută din partea agenților economici. Toți acești factori au contribuit la aprecierea monedei naționale în prima jumătate a anului 2023.

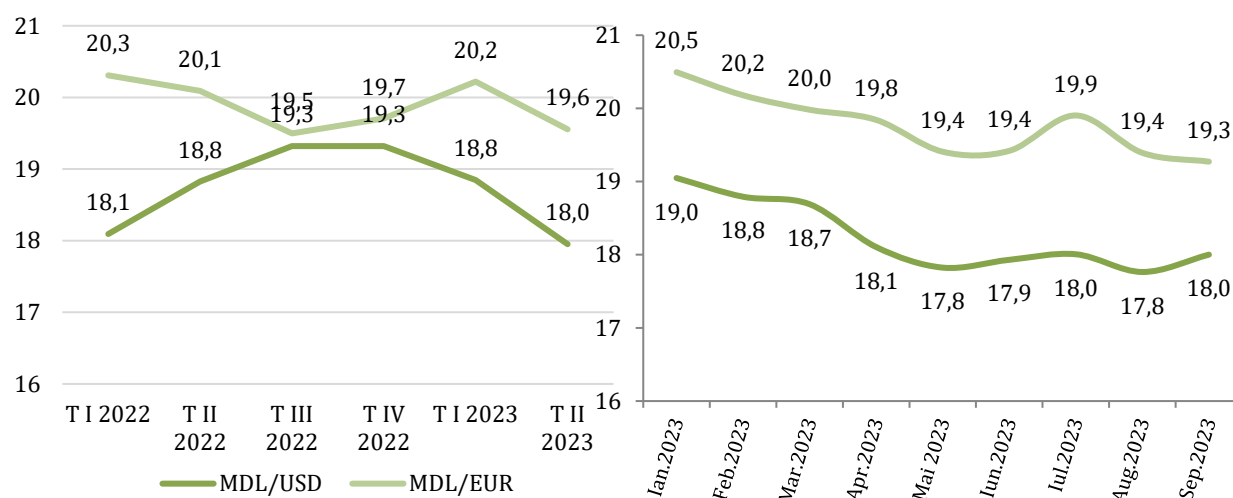

Figura 2.1.7. Evoluția cursului mediu nominal de schimb al MDL comparativ cu USD și EURO

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

2.2. POLITICA MONETARĂ

În situația în care inflația anuală continuă să depășească limita superioară a intervalului de variație a țintei stipulate în Strategia politicii monetare pe termen mediu, BNM menține condițiile monetare reale la niveluri restrictive, dar în descreștere, pentru echilibrarea cererii agregate pe întregul orizont de prognoză.

În prima jumătate a anului 2023, Banca Națională a Moldovei a reacționat la diminuarea presiunilor inflaționiste prin adoptarea unei politici monetare mai relaxate. Această decizie a fost marcată de o reducere semnificativă a ratei de bază a dobânzii, care a scăzut de la 20% în ianuarie 2023 la 6% în iunie 2023. Prin relaxarea condițiilor monetare, BNM tinde să încurajeze consumul prin facilitatea împrumuturilor și investițiilor.

Instrumentele politicii monetare

Rata de bază pe parcursul primului semestru al anului 2023 a fost redusă în mai multe etape, de la 20% în luna ianuarie, la 6% în luna iunie 2023. Relaxarea condițiilor monetare urmărește sprijinirea creșterii economice și încurajarea consumului, investițiilor și împrumuturilor.

Deciziile adoptate de Banca Națională a Moldovei în această perioadă au avut în vedere îndeplinirea obiectivului fundamental al băncii de a menține stabilitatea prețurilor și, în același timp, de a sprijini dezvoltarea economică pe termen lung a Republicii Moldova. Această abordare strategică reprezintă un pilon esențial pentru a asigura o economie robustă și sustenabilă, capabilă să facă față eventualelor perturbări economice și să continue să se dezvolte și să prospere în viitor.

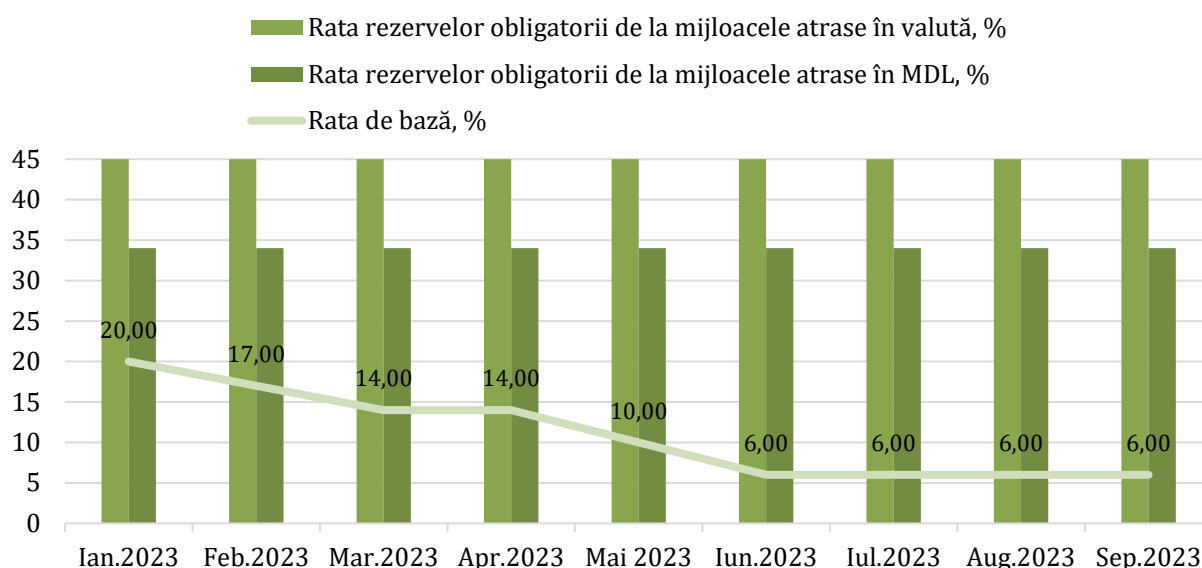

Figura 2.2.1. Evoluția ratelor de politică monetară ale BNM

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

Rezervele obligatorii

BNM a adoptat o abordare echilibrată în gestionarea politicii monetare în prima jumătate a anului 2023. Deși a redus rata dobânzii de bază pentru a stimula creșterea economică, a menținut constante nivelul ratelor de rezerve obligatorii. Acest lucru denotă dorința de a menține stabilitatea financiară și de a gestiona presiunile inflaționiste în același timp.

Nivelul ratelor de rezerve obligatorii în semestrul I 2023, au fost de 34 % la rezervele obligatorii la mijloacele atrase în MDL și valute neconvertibile și de 45% la mijloacele atrase în valute convertibile. Prin menținerea acestor rate la nivelul precedent, BNM asigură că băncile continuă să aibă o bază solidă de capital pentru a face față riscurilor și să gestioneze cantitatea de bani disponibilă în economie. Aceasta este o măsură importantă pentru a preveni inflația excesivă și volatilitatea economică.

Astfel, BNM își propune să atingă un echilibru între stimularea creșterii economice și menținerea stabilității prețurilor, ceea ce este crucial pentru asigurarea unei economii durabile și pentru a face față eventualelor provocări economice care pot apărea în viitor.

Operațiunile de piață deschisă și facilitățile permanente

În primul semestru al anului 2023, Banca Națională a Moldovei a continuat să utilizeze operațiunile de piață deschisă și facilitățile permanente pentru a asigura lichiditatea necesară în sistemul bancar și pentru a menține stabilitatea financiară a țării. Pe parcursul semestrului I 2023 soldul mediu lunar al operațiunilor de sterilizare s-a majorat considerabil față de perioada similară a anului precedent (în creștere cu 10,13 mld. MDL) și a constituit 12,6 mld. MDL. Cel mai înalt sold a fost înregistrat în luna iunie 2023, când soldul mediu zilnic al vânzărilor de CBN-uri a fost de 14,9 mld. MDL.

În primul semestru al anului 2023 solicitările de credite "overnight" au scăzut considerabil, soldul zilnic lunar al solicitărilor de credite "overnight" s-a diminuat cu 73% f.p.s.a.p. și a constituit 32,6

mil.MDL. Solicitățile de depozite "overnight" de la BNM au crescut ușor față de aceeași perioadă a anului precedent. Soldul zilnic lunar al solicitărilor de depozite "overnight" s-a majorat cu 17,8 % f.p.s.a.p. și a constituit cca. 488 mil.MDL. Aceste evoluții reflectă comportamentul prudent al băncilor comerciale perioade de instabilitate economică care au căutat în primul rând să-și optimizeze gestionarea lichidității și să reducă dependența de împrumuturi pe termen scurt. Aceasta poate reflecta o dorință de a-și consolida poziția financiară și de a reduce expunerea la riscuri pe termen scurt, iar Banca Națională a Moldovei ar trebui să continue să monitorizeze aceste tendințe și să reacționeze corespunzător pentru a menține stabilitatea financiară a țării.

Intervențiile pe piața valutară

În prima jumătatea a anului 2023, BNM a intervenit activ pe piața valutară. Aceste intervenții s-au constatat în operațiuni de cumpărare și vânzare de valută, astfel încât să se asigure o mai bună echilibrare între ofertă și cererea de valută pe piața valutară locală. În plus, prin intermediul acestor intervenții, BNM a reușit să regleze cantitatea de bani din circulație și să mențină un nivel adecvat al lichidității în sistemul bancar.

**Tabel 2.2.1. Activitatea BNM pe piața valutară interbancară
în perioada ianuarie – august 2023**

Luna	Volumul procurărilor, (echivalentul în mil. USD)	Volumul vânzărilor, (echivalentul în mil. USD)
Ianuarie 2023	118,2	12,3
Februarie 2023	12	8,4
Martie 2023	69,2	10,2
Aprilie 2023	49	16,4
Mai 2023	29	5,4
Iunie 2023	0	5,1
Iulie 2023	46,5	0
August 2023	6	0

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

În primul semestru al anului 2023, volumul vânzărilor de valută a fost de aproximativ 57,9 milioane de USD, iar aceste vânzări au fost în principal efectuate prin operațiuni de vânzare reversibile (swap). Pe de altă parte, volumul procurărilor de valută în aceeași perioadă a fost de aproximativ 277,4 milioane USD și aceste procurări au fost realizate prin operațiuni de cumpărare la vedere.

Toate aceste intervenții au fost parte integrantă a strategiei de politică monetară a BNM, cu obiectivul fundamental de a menține stabilitatea prețurilor și de a contracara orice presiuni inflaționiste care ar putea afecta economia Moldovei. Aceasta ilustrează importanța gestionării atente a pieței valutare și a lichidității pentru asigurarea unui mediu economic solid și stabil.

Nivelul rezervelor oficiale în prima jumătate a anului 2023 au crescut cu 35% față de perioada similară a anului precedent.

La finele semestrului I 2023, nivelul rezervelor oficiale a fost de 4,9 mld. USD, în creștere cu 1,28 mld. USD față de mijlocul anului precedent. Această creștere a fost determinată în mare parte de intervențiile Băncii Naționale pe piața valutară sub formă de cumpărări de valută, înregistrarea creditelor și a granturilor în favoarea Ministerului Finanțelor și pentru suport bugetar; aprecierea

cursurilor de schimb ale valutei componente ale rezervelor valutare în raport cu dolarul SUA. Nivelul ridicat al rezervelor oficiale reprezintă o poziție confortabilă pentru economia Moldovei, deoarece asigură o anumită stabilitate monetară și o capacitate mai mare de a face față unor eventuale șocuri externe.

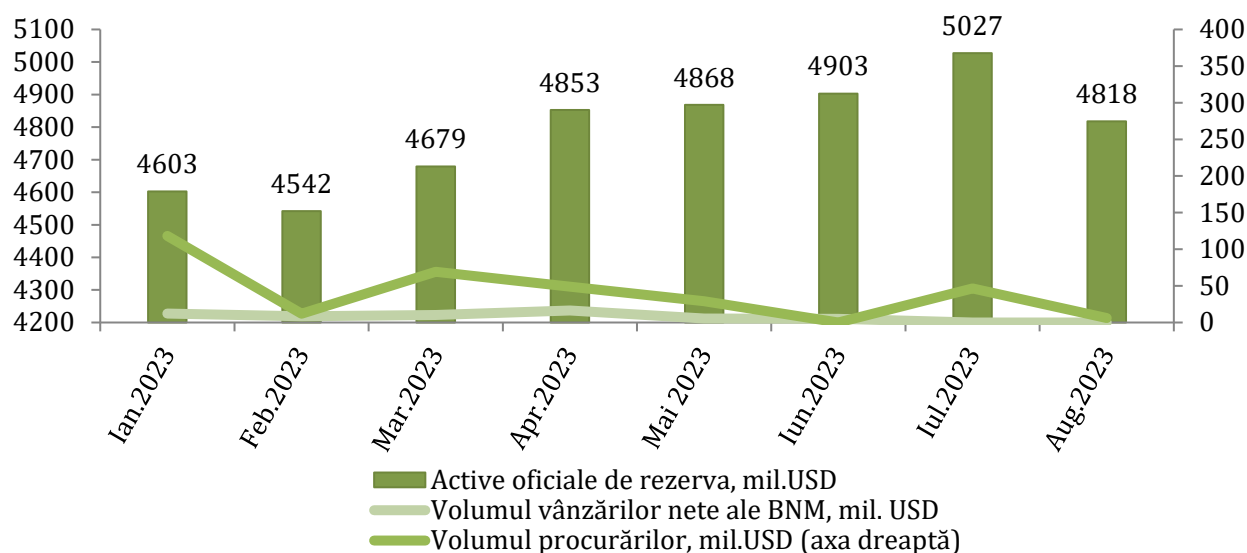

Figura 2.2.2. Evoluția activelor oficiale de rezervă

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

Indicatorii monetari

În prima jumătate a anului 2023 ritmul de creștere a masei monetare s-a accelerat semnificativ în comparație cu perioada similară a anului precedent. Aceasta indică o expansiune a ofertei de bani în economie.

În acest context, stocul agregatelor monetare la data de 30.06.2023, comparativ cu datele înregistrate la data de 30.06.2022 a evoluat după cum urmează:

- agregatul monetar M0 a crescut cu 12,1% f.p.s.a.p., și a constituit aproximativ 34,3 mld. MDL, creștere explicată prin majorarea rezervelor minime obligatorii impuse băncilor comerciale și a creșterii soldului conturilor băncilor la BNM;
- agregatul monetar M1 s-a majorat cu 25% și a atins un nivel de 71,5 mld. MDL, creștere explicată prin majorarea volumului depozitelor bancare, reflectând încredere în sistemul bancar;
- ritmul de creștere a agregatului monetar M2 a fost de 30%, și a constituit cca 102,3 mld. MDL, creștere explicată în principal prin creșterea atractivității depozitelor bancare cu termen mai mare.
- agregatul monetar M3 a înregistrat o creștere de 21,3% și s-a cifrat la 138 mld. MDL.

La sfârșitul semestrului I al anului 2023, volumul bazei monetare a înregistrat o creștere semnificativă de aproximativ 25% față de anul precedent și a constituit cca. 77,4 mld. MDL. Această creștere a fost cauzată de majorarea rezervelor minime obligatorii impuse băncilor comerciale și a creșterii soldului conturilor băncilor la BNM.

Creșterea volumului de depozite la termen și la vedere au determinat modificări semnificative și în structura masei monetare, pe seama diminuării ponderii depozitelor în valută străină în total masă monetară.

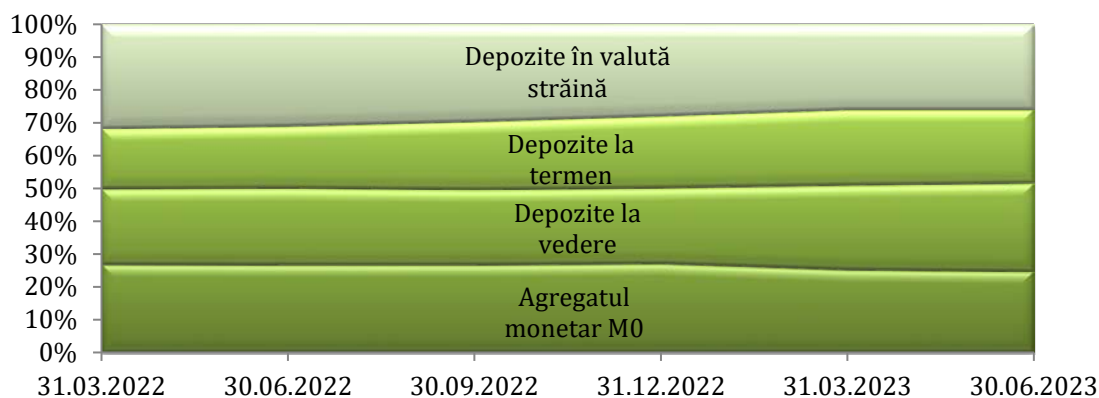

Figura 2.2.3. Structura masei monetare M3

Sursa: Calcule conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

Astfel, la 30.06.2023 componentele masei monetare erau distribuite în felul următor: agregatul monetar M0 (bani în circulație) – 24,8%; depozite la vedere – 27%; depozite la termen – 22,3% și depozite în valută – 25,9%. Comparativ cu datele de la sfârșitul semestrului I al anului 2022, ponderea depozitelor la vedere s-a diminuat cu 2 p.p. și a depozitelor în valută străină cu 5 p.p., depozitele la vedere și depozitele la termen în monedă națională și-au consolidat pozițiile cu 3,6 p.p. și 3,4 p.p. f.p.s.a.p. corespunzător. Modificările în structura masei monetare au fost influențate de diferiți factori, precum modificările legislative privind restricționarea tranzacțiilor în numerar, schimbările în comportamentul populației în ceea ce privește economisirea și investițiile, modificările în politica monetară și de dobândă implementate de către banca centrală și fluctuațiile cursului valutar.

În concluzie, modificările în structura masei monetare din Moldova sunt rezultatul unui set complex de influențe economice și politice. Este important pentru Banca Națională a Moldovei să monitorizeze cu atenție aceste schimbări și să ajusteze politica sa în consecință pentru a menține stabilitatea financiară și încrederea în sistemul bancar.

Capitolul III

FINANȚE

3.1. FINANȚE PUBLICE

În perioada ianuarie – august 2023, veniturile bugetului public național au crescut cu 10,5% mai mult decât veniturile acumulate în aceeași perioadă a anului 2022. În prima jumătate a anului 2023, veniturile bugetului public național (BNP) au constituit 47063,6 mil. MDL, în creștere cu 5360,3 mil. MDL sau în termeni nominali cu 12,9% comparativ cu perioada similară a anului 2022. La majorarea încasărilor bugetului public în prima jumătate al anului 2023, au contribuit impozitele și taxele, care au însumat suma de 30009,7 mil. MDL, în creștere cu 9,7%, granturi primite au crescut de 3,5 ori f.p.s.a.p. Prin urmare, contribuțiile și primele de asigurări au înregistrat creșteri cu 17,3%, (însumând 13945,3 mil. MDL) și la categoria alte venituri s-au înregistrat creșteri cu 2,9% în sumă de 2276,5 mil. MDL, față de perioada similară a anului 2022.

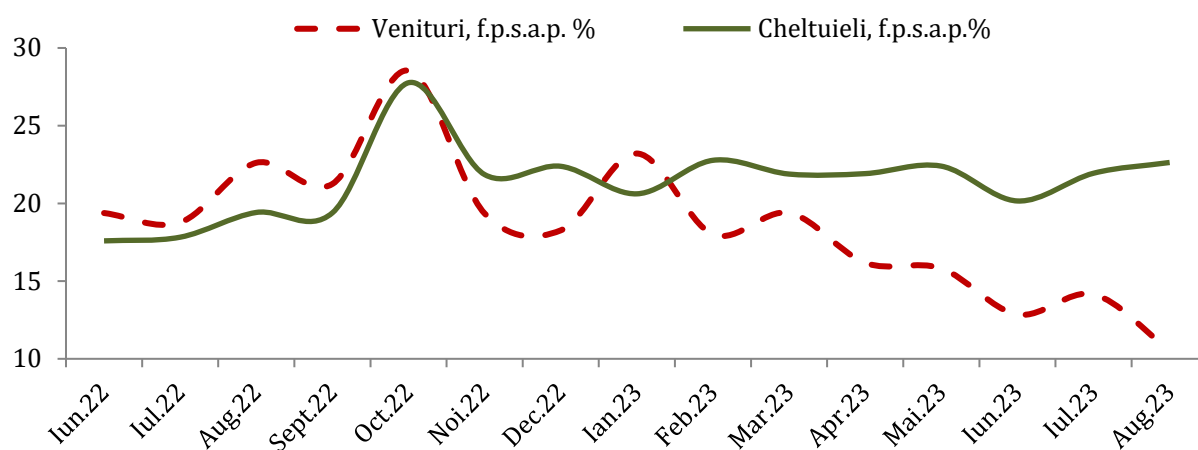

Figura 3.1.1. Ritmul de creștere a veniturilor și cheltuielilor lunare ale bugetului public național, mil. MDL

Sursa: Elaborat de autor conform datelor Ministerului Finanțelor.

În I semestru 2023, din veniturile totale ale bugetului public național, veniturile bugetului de stat au avut o pondere de 43%, veniturile bugetului asigurărilor sociale de stat – 29%, veniturile din fondurile asigurărilor obligatorii de asistență medicală – 8% și veniturile din bugetele locale – 20%. Prin urmare, veniturile totale ale bugetului de stat au constituit 28901,5 mil. MDL, inclusiv: veniturile generale și colectate – 26809,3 mil. MDL; granturi – 728 mil. MDL; transferuri primite în cadrul BPN – 12,4 mil. MDL și alte venituri – 1351,8 mil. MDL. Comparativ cu perioada similară a anului 2022, veniturile totale ale bugetului de stat au crescut cu 10%, ca rezultat al creșterii cu 9% f.p.s.a.p. a veniturilor generale și colectate.

În acest context, veniturile totale ale bugetului asigurărilor sociale de stat au constituit 19956,3 mil. MDL, care comparativ cu perioada respectivă a anului trecut a crescut cu 18,3% (3087 mil. MDL). Veniturile totale ale fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală au constituit 5138,7 mil. MDL, în descreștere cu 9% (510,5 mil. MDL) comparativ cu aceeași perioadă a anului trecut.

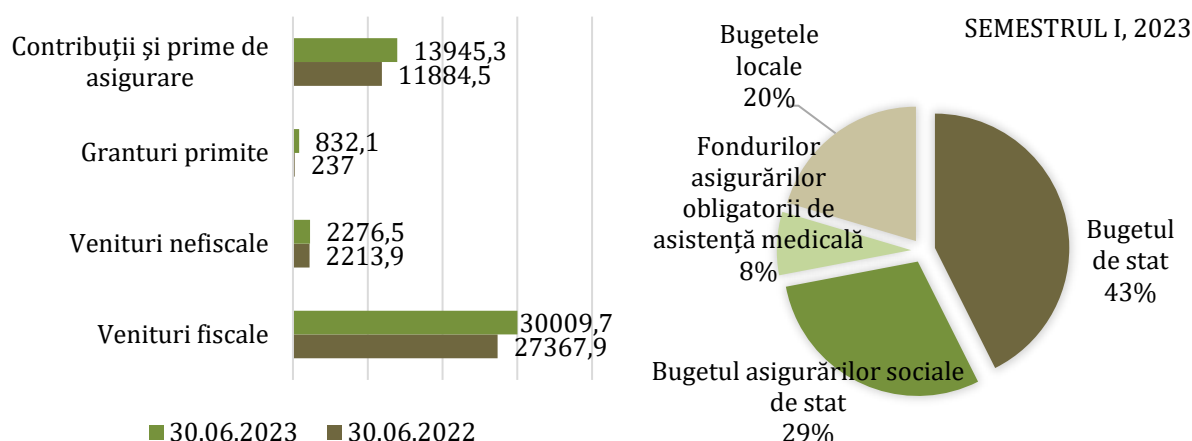

Figura 3.1.2. Structura veniturilor în BPN

Sursa: Elaborat de autor conform datelor Ministerului Finanțelor.

Veniturile totale ale bugetelor locale în semestru I în anul 2023, au constituit 13828,5 mil. MDL în creștere cu 19,8% (2285,3 mil. MDL) f.p.s.a.p. Autoritățile publice locale au acumulat venituri din impozite și taxe în sumă de 3200,4 mil. MDL, iar transferul de la bugetul de stat a constituit 9977,2 mil. MDL cu 20,4% mai mult față de perioada similară a anului precedent.

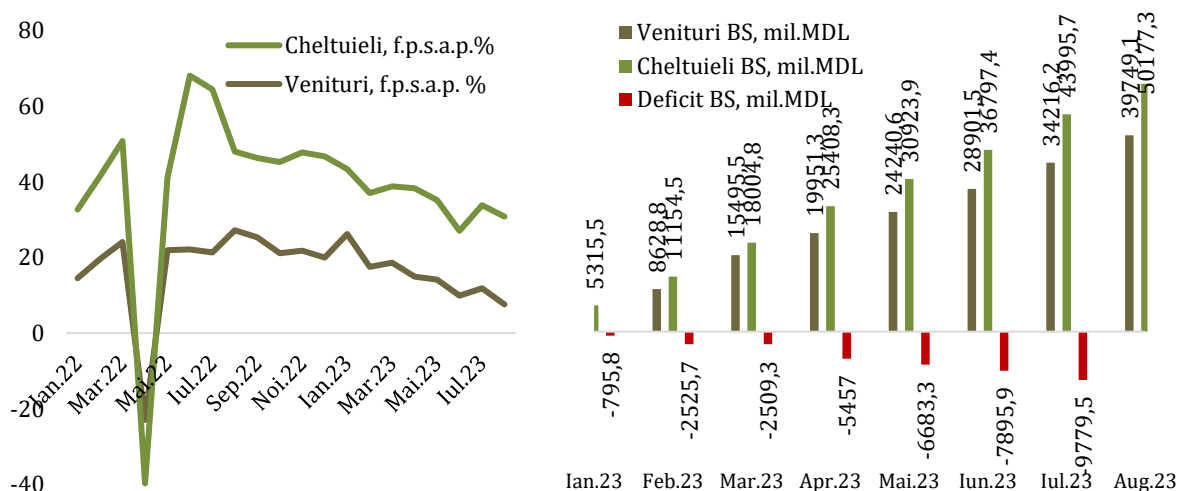

Figura 3.1.3. Ritmul de creștere a veniturilor și cheltuielilor lunare ale bugetului de stat în anii 2022-2023, mil. MDL

Sursa: Elaborat de autor conform datelor Ministerului Finanțelor.

În prima jumătate a anului 2023, cheltuielile realizate din BPN sunt susținute preponderent de dinamica cheltuielilor sociale, înregistrând o creștere de 20,2% f.p.s.a.p. Partea de cheltuieli a bugetului public național în prima jumătate a anului 2023 s-a realizat în sumă de 54226,6 mil. MDL, fiind în creștere cu 20,2%, comparativ cu perioada similară a anului 2022. În august 2023 cheltuielile au constituit 73396,4 mil. MDL, în creștere cu 22,6% f.p.s.a.p. În I semestru 2023, ponderea cea mai mare au avut-o finanțările atribuite sectorului social:

- ✓ protecția socială cu o pondere de 43% - 23309,7 mil. MDL;
- ✓ învățământ cu o pondere de 17,1% - 9282,1 mil. MDL;

- ✓ ocrotirea sănătății cu o pondere de 13% - 7076 mil. MDL;
- ✓ servicii de stat cu destinație generală cu o pondere de 9% - 4867,7 mil. MDL;
- ✓ servicii în domeniul economiei o pondere de 6,7% - 3660,2 mil. MDL.

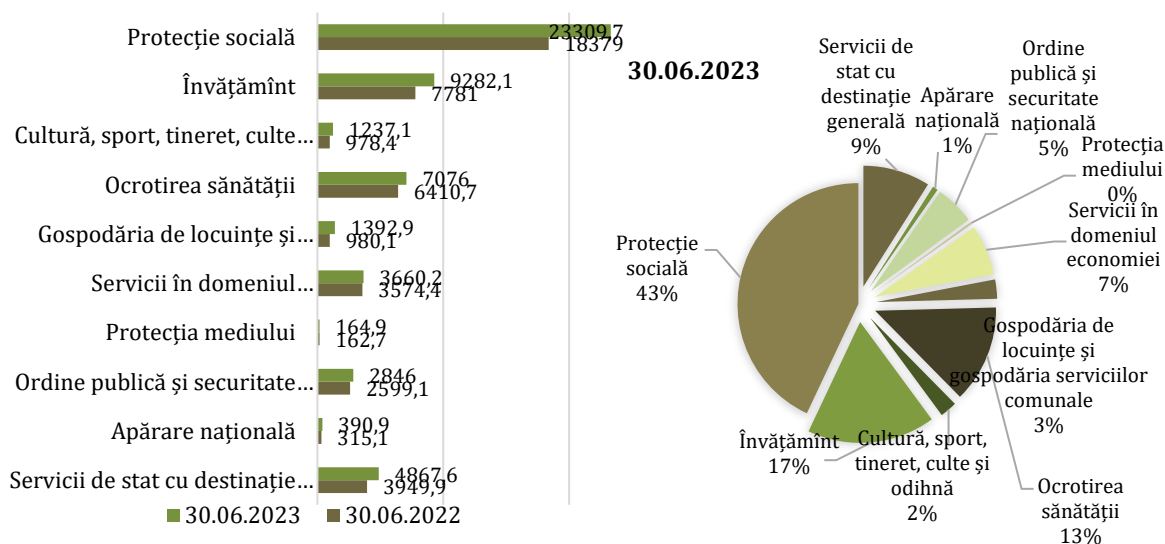

Figura 3.1.4. Structura cheltuielilor în BPN în I semestru 2022-2023, %

Sursa: Elaborat de autor conform datelor Ministerului Finanțelor.

În ansamblu, cheltuielile publice de ordin social au însumat în prima jumătate a anului 2023 – circa 30385,7 mil. MDL ceea ce reprezintă în jur de 55% (mai puțin cu 1,1 p.p. f.p.s.a.p.) din valoarea totală a cheltuielilor publice realizate în perioada dată.

Majorarea deficitului bugetar de 2 ori în I semestru 2023 f.p.s.a.p. Executarea bugetului public național în prima jumătate a anului 2023 a fost înregistrat un deficit în mărime de 7163 mil. MDL, în creștere de 2 ori sau cu 3735,9 mil. MDL comparativ cu perioada similară a anului precedent. Soldurile în conturile bugetului public național, comparativ cu situația din 1 ianuarie 2023 a crescut cu 7050,2 mil. MDL și la data de 30 august 2023 au constituit 9760 mil. MDL.

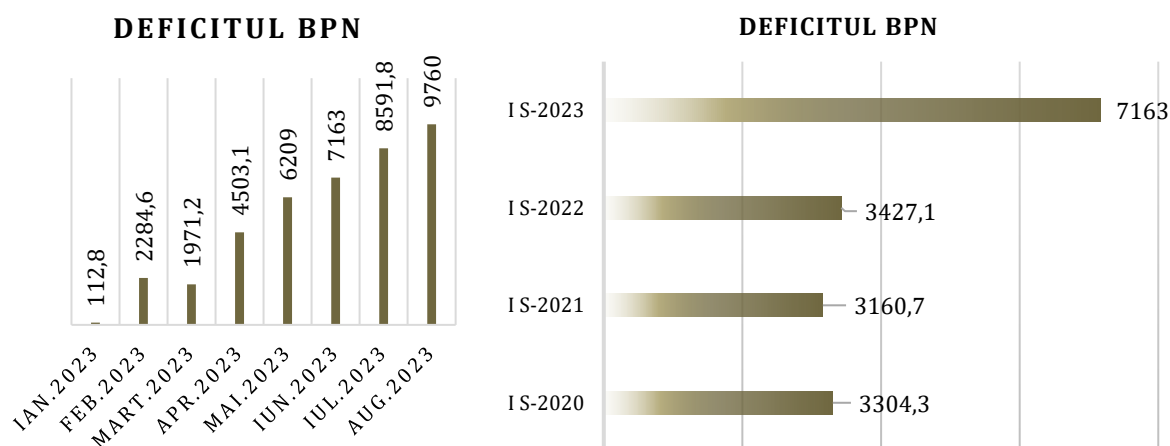

Figura 3.1.5. Deficitul finanțelor publice, mil. MDL

Sursa: Elaborat de autor conform datelor Ministerului Finanțelor.

În I semestru al anului 2023, se atestă o majorare a ponderii datoriei sectorului public în PIB (33,5%) cu 3,3 p.p. f.p.s.a.p. La 30.06.2023, soldul datoriei sectorului public a constituit 103649,4 mil. MDL, în creștere cu 25,3% față de data de 30.06.2022 și cu 5,2% față de sfârșitul anului 2022. Această majorare a condus la creșterea soldului datoriei publice internă până la 38337,5 mil. MDL și a datoriei externe până la 65312 mil. MDL. Conform datelor privind PIB-ul prognozat pentru anul 2023, ponderea datoriei sectorului public în PIB, la situația din 30.06.2023, a constituit 33,5%, înregistrând o micșorare cu 2,4 p.p. comparativ cu situația de la finele anului 2022 și o majorare de 3,3 p.p. comparativ cu 30.06.2022. Totuși, majorarea soldului datoriei sectorului public de la finele semestrului I al anului 2023 în comparație cu sfârșitul anului 2022 este condiționată de majorarea soldului datoriei de stat la valoarea nominală cu 5277,2 mil. MDL și soldului datoriei directe a întreprinderilor din sectorul public cu 39,9 mil. MDL. Prin urmare, soldul datoriei BNM s-a diminuat cu 100,5 mil. MDL și soldul datoriei a UAT cu 48,1 mil. MDL. Astfel, datoria de stat continuă să înregistreze pondere majoră în totalul datoriei sectorului public de 96,4%.

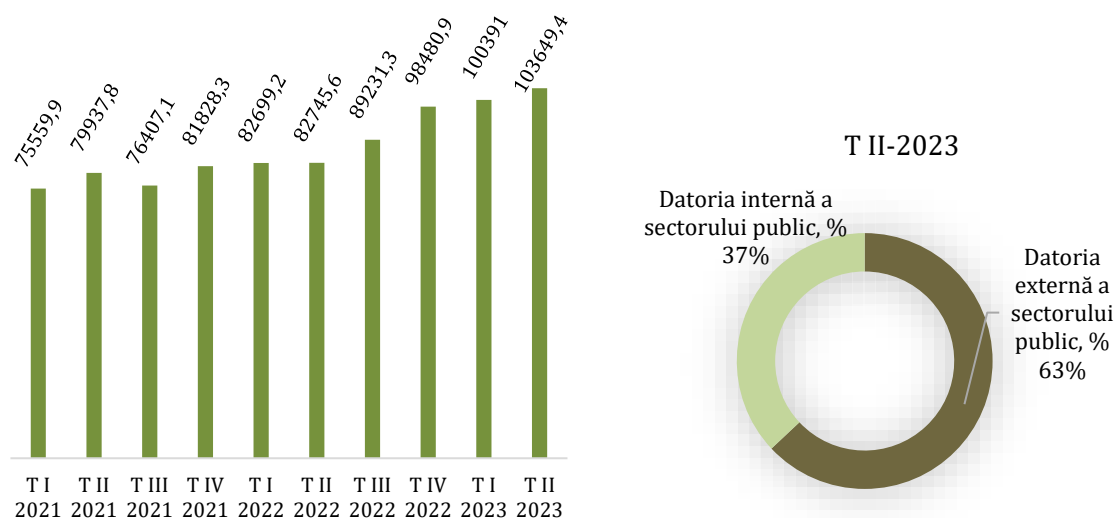

Figura 3.1.6. Datoria sectorului public, mil. MDL, %

Sursa: Elaborat de autor conform datelor Ministerului Finanțelor.

Comparativ cu 30 iunie 2023 față de 30 iunie 2022, observăm următoarele modificări la principalele componente ale datoriei publice:

- ✓ Datoria de stat constituie 96,4% din datoria publică (99937,2 mil. MDL), a crescut cu 27% sau cu o majorare de 21044,8 mil. MDL;
- ✓ Datoria BNM ce constituia 1,1% din datoria publică (1128,6 mil. MDL) a fost în descreștere cu 25,4% și, respectiv cu 287,3 mil. MDL;
- ✓ Datoria întreprinderilor din sectorul public, formată integral din angajamentele externe ale acestora 1,2% din datoria publică totală, în creștere cu 112,1% (a constituit 7450,5 mil. MDL);
- ✓ Datoria externă a UAT cu o pondere mică de 1,3% (1835,5 mil. MDL) în datoria totală, respectiv a înregistrat o creștere cu 7% sau 119 mil. MDL față de luna iunie 2022.

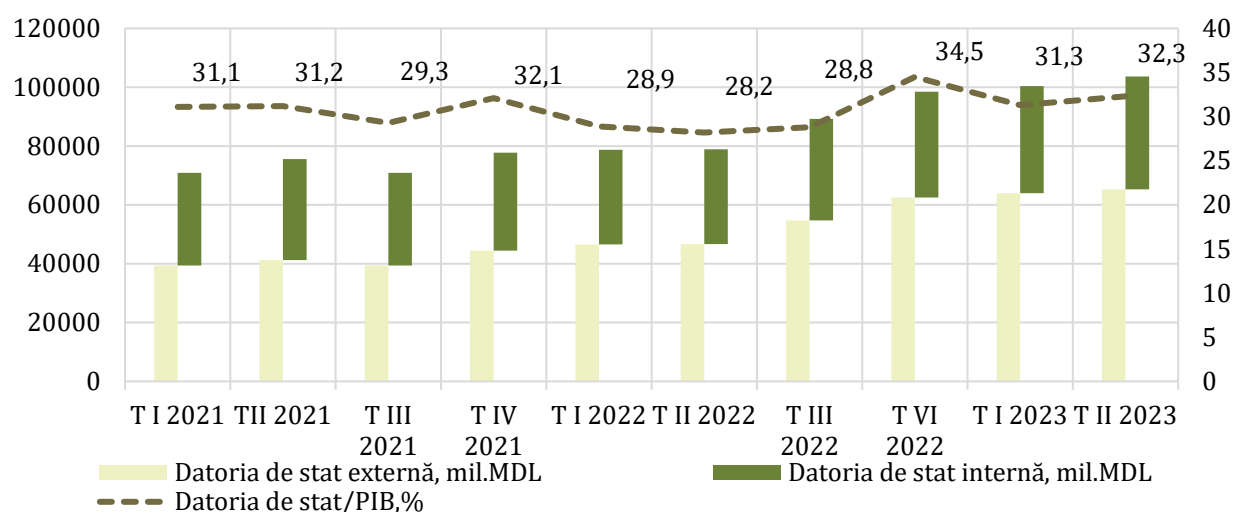

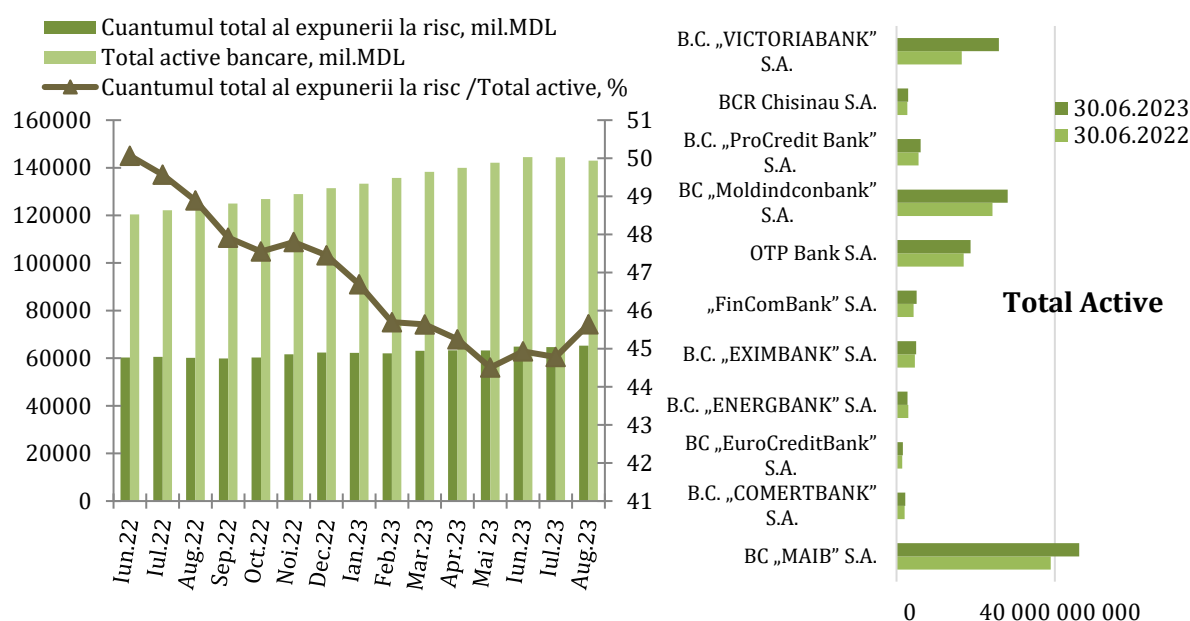
Figura 3.1.7. Dinamica datoriei de stat în perioada 2021-2023

Sursa: Elaborat de autor conform datelor Ministerului Finanțelor

Ponderea datoriei de stat la valoarea nominală în PIB, la situația din 30.06.2023, a constituit 32,3% din PIB, înregistrând o descreștere cu 4,1 p.p. în raport cu p.s.a.p. Modificarea soldului datoriei de stat externe se datorează finanțării externe nete pozitive în valoare de 272,09 mil.USD. Iar ca urmare a aprecierii monedei naționale față de dolarul SUA, soldul datoriei de stat exprimat în MDL s-a diminuat cu 3040,99 mil. MDL sau cu 4,6%. Prin urmare, datoria de stat externă a înregistrat la 30.06.2023 – 20,4% în descreștere cu 1,5 p.p. față de sfârșitul anului 2022. Conform rapoartelor prezentate de Ministerul Finanțelor, datoria de stat externă față de creditorii bilaterali a constituit 201,0 mil. USD (echivalentul a 3 673,2 mil. MDL) sau 5,8% din soldul total al datoriei de stat externe. Agenția Franceză pentru Dezvoltare îi revine ponderea majoră de circa 40,8% din datoria față de creditorii bilaterali, urmată de Agenția Japoneză pentru Cooperare Internațională cu o pondere de 24,5%, Guvernului Poloniei cu 11,1%, UniCredit Bank Austria cu 7,7%, Guvernului Rusiei cu 7,5% și alți creditori cu o pondere cumulativă de 8,4%. Astfel, în I semestru 2023, se atestă o tendință ascendentă în valoare nominală cât și procentuală a datoriei de stat externă față de creditorii multilaterali.

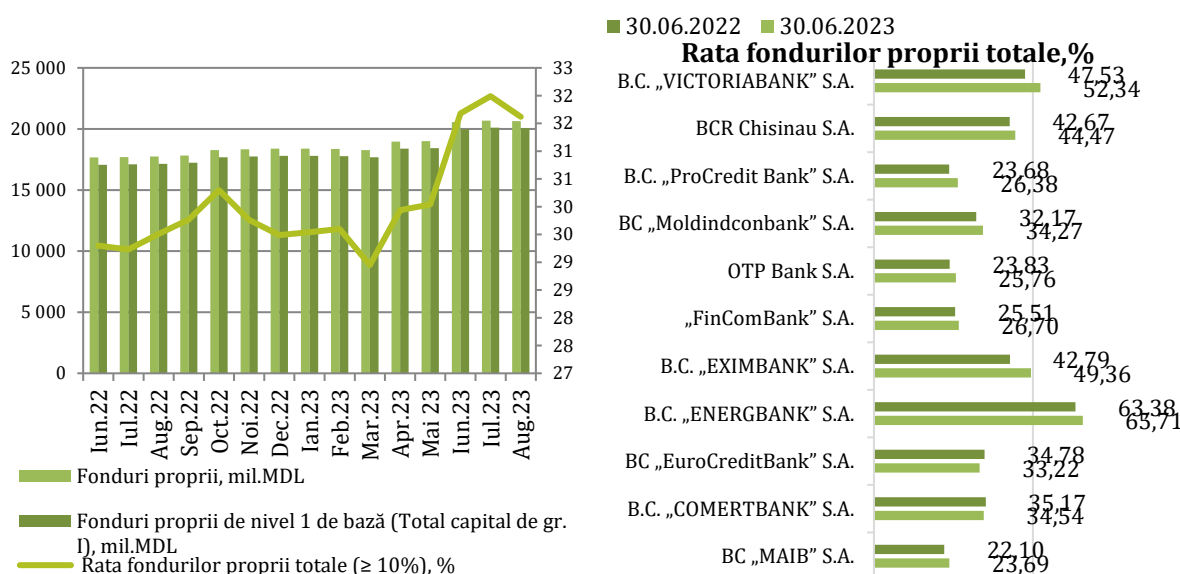
3.2. SECTORUL BANCAR

Tendință de creștere la indicatorii calității activului bancar. Activele sectorului bancar au totalizat 144446,8 mil. MDL la 30.06.2023, în creștere cu 20% f.p.s.a.p. Iar în luna august 2023, activele bancare au ajuns la suma de 143006,2 mil. MDL cu 9% față de sfârșitul anului 2022. În prima jumătate a anului 2023, cuantumul total al expunerii la risc a constituit 64898,4 mil. MDL, în creștere cu 8% f.p.s.a.p. Iar ponderea acestuia în total active, în prima jumătate a anului 2023 a constituit 44,9%, în descreștere cu 5,1 p.p. Ponderea mijloacelor la BNM, care a constituit 27,6% în descreștere cu 0,6 p.p., iar ponderea investițiilor băncilor în valorile mobiliare de stat și în certificatele Băncii Naționale a constituit 19,4%, în creștere cu 4,2 p.p. Astfel, restul activelor, care constituie 11,7% sunt menținute de către bănci în alte bănci, în numerar, imobilizări corporale, imobilizări necorporale și ponderea acestora s-a micșorat cu 0,2 p.p. În prima jumătate a anului 2023 toate băncile din sistemul bancare, într-o măsură mai mare s-au mai mică, au crescut valoarea activelor ponderate la risc. Lider la acest capitol pot fi menționate trei bănci: BC „MAIB” S.A. însumă de 46155,3 mil. MDL, BC „Moldindconbank” S.A. însumă cu 28094,9 mil. MDL, urmat de BC Victoriabank S.A. cu 25857,6 mil. MDL.

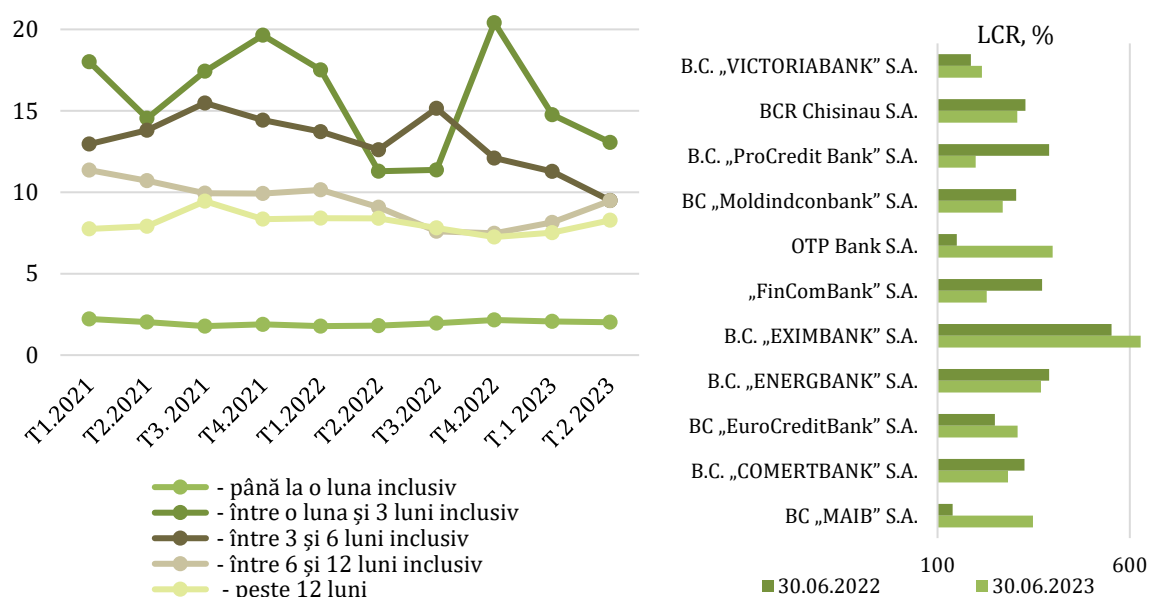

Rata fondurilor proprii totale per sector bancar se menține în continuare la nivel înalt.

Conform informațiilor privind activitatea economico-financiară a băncilor comerciale, la finele lunii iunie 2023, fondurile proprii totale al sectorului bancar a marcat o creștere de 16,4%, până la 20562,7 mil. MDL, față de perioada similară anului 2022. Iar fondurile proprii de nivel 1 (total capital de gr. I) s-a majorat în iunie 2023 cu 17,1% f.p.s.a.p. până la 19984,5 mil. MDL. Rata fondurilor proprii totale s-a majorat cu 8,7 p.p. în I semestru 2023 f.p.s.a.p. Creșterea fondurilor proprii, a fost determinată de către bănci a profiturilor eligibile după desfășurarea adunărilor generale ale acționarilor și de micșorarea la unele bănci comerciale a diferenței pozitive dintre reducerile pentru pierderi la active și angajamente condiționale și mărimea reducerilor pentru pierderi din deprecierea activelor și a provizioanelor pentru pierderi.

Rezervele de lichiditate ale sectorului bancar se mențin la un nivel înalt și în primul semestru 2023. Lichiditatea pe termen lung, valoare calculată conform principiului I al lichidității (≤ 1), al întregului sistem bancar a constituit 064% în iunie 2023. Astfel, observăm că majoritatea băncilor comerciale înregistrează un coeficient destul de înalt, ceea ce duce la un exces de lichiditate bancară. Principiul III al lichidității, care reprezintă raportul dintre lichiditatea efectivă ajustată și lichiditatea necesară pe fiecare bandă de scadență și care nu trebuie să fie mai mic de 1 pe fiecare bandă de scadență, de asemenea, a fost respectat de către toate băncile, variind de la 1,43, pe banda de scadență până la o lună inclusiv, până la 106,33 pe banda de scadență între o lună și 3 luni inclusiv. Indicatorul privind acoperirea necesarului de lichiditate pe sector a constituit 277,5% (limita $\geq 100\%$ - începând cu 1 ianuarie 2022), variind de la 199,2% până la 628,1%, fiind în majorare cu 5,7 p.p. comparativ cu finele anului precedent.

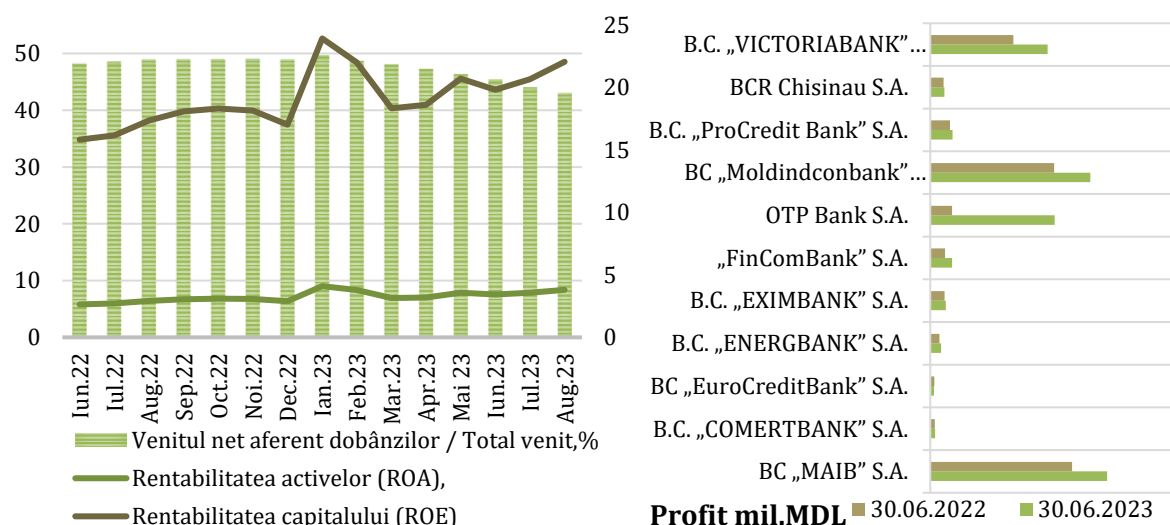

Figura 3.2.4. Evoluția rentabilității și profitabilității bancare

Sursa: Calculele autorilor conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Volumul creditelor neperformante s-au majorat cu 9% în I semestru 2023 f.p.s.a.p. În prima jumătate a anului 2023, ponderea creditelor neperformante în totalul creditelor a crescut cu 0,38 p.p. față de iunie 2022, constituind 7,11%. Ponderea creditelor neperformante în fonduri proprii a înregistrat nivelul de 21,44%, în descreștere cu 1,49 p.p. față de iunie 2022. Diminuarea respectivă este reflectată în rapoartele majorității băncilor din sistem. În ansamblu această descreștere se datorează și curățirii bilanțurilor băncilor o dată cu schimbarea acționarului majoritar. Prin urmare, în perioada analizată s-au majorat creditele expirate cu 12,2% până la 2,3 miliarde MDL. Ponderea creditelor expirate în totalul creditelor a constituit 3,6%, majorându-se cu 0,3 p.p. în comparație cu 31.12.2022, variind de la 0,1% până la 6,7%, în funcție de bancă.

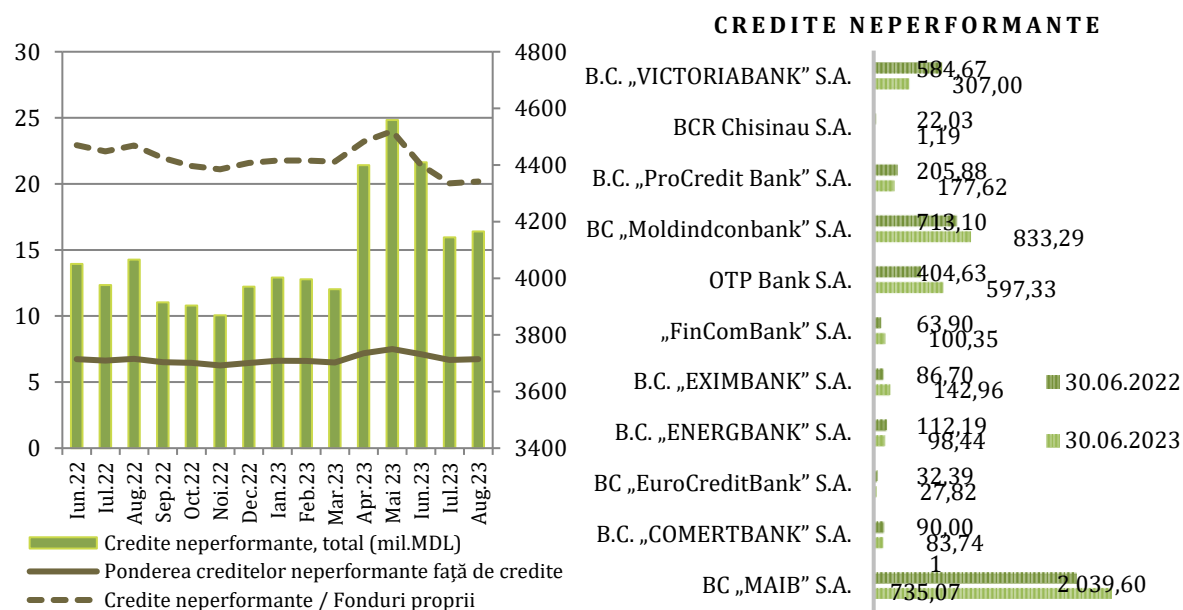

Figura 3.2.5. Evoluția creditelor neperformante în sectorul bancar

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

Creșterea portofoliului de credite cu 3% în anul 2023 f.p.s.a.p. La data de 30.06.2023, soldul total al creditelor a constituit 43% din totalul activelor sau 62 miliarde MDL, în creștere cu 0,6% f.p.s.a.p. sau cu cele mai mari ponderi o dețin portofoliului de credite acordate agriculturii cu o pondere de 7,7% (4,8 mil. MDL) și credite acordate persoanelor fizice care practică activitate cu o pondere de 14,5% sau până la 1,9 mil. MDL, urmat de creditele acordate mediului financiar nebancaar cu o pondere de 9% sau cu 2,7 miliarde MDL și creditele de consum cu o pondere de 2%. Pe parcursul I semestru 2023 s-au acordat în total 10215 de credite dintre care: 5557 de credite de consum, 121 credite acordate persoanelor fizice care practică activitate, 99 de credite pentru procurarea/construcția imobilului și 100 de credite acordate comerțului. În această perioadă, au fost acordate 120 de credite agriculturii în sumă de 4807 mil. MDL mai mult cu 13,2% față de p.s.a.p.

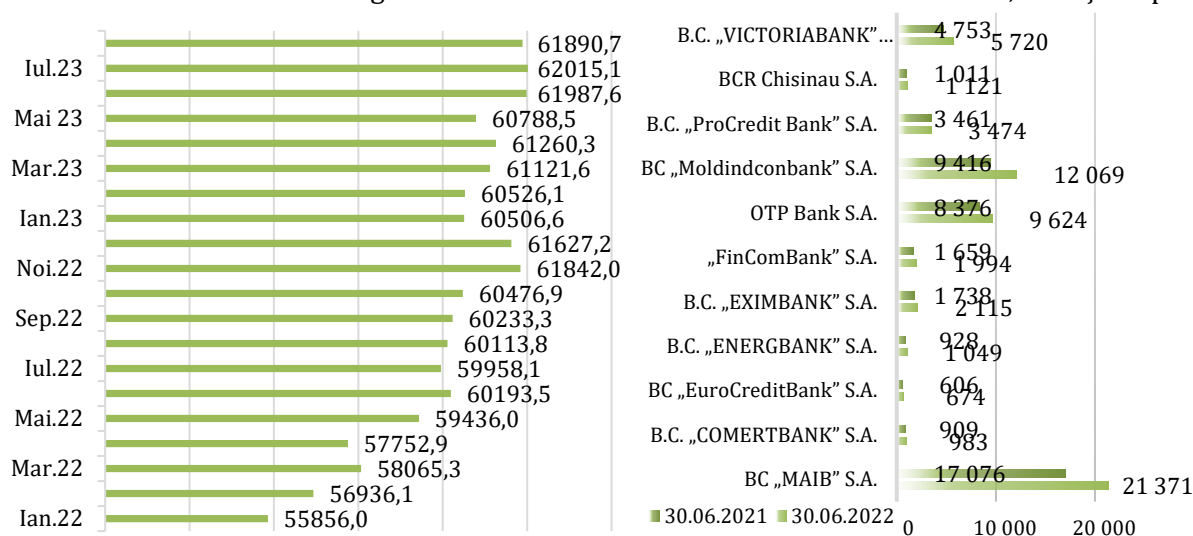

Figura 3.2.6. Evoluția portofoliului de credite, mil.MDL

Sursa: Calculele autorilor conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Volumul de credite noi acordate în descreștere cu 5,2% f.p.s.a.p. Volumul creditelor noi acordate la finele lunii iunie 2023 a însumat 4117,23 mil. MDL cu 5,2% mai puțin față de luna iunie 2022 (4346,10 mil. MDL). Respectiv, s-au acordat 2771,07 mil. MDL în monedă națională și 1299,03 mil. MDL în valută străină, totodată s-au acordat 47,13 mil. MDL credite atașate la cursul valutar.

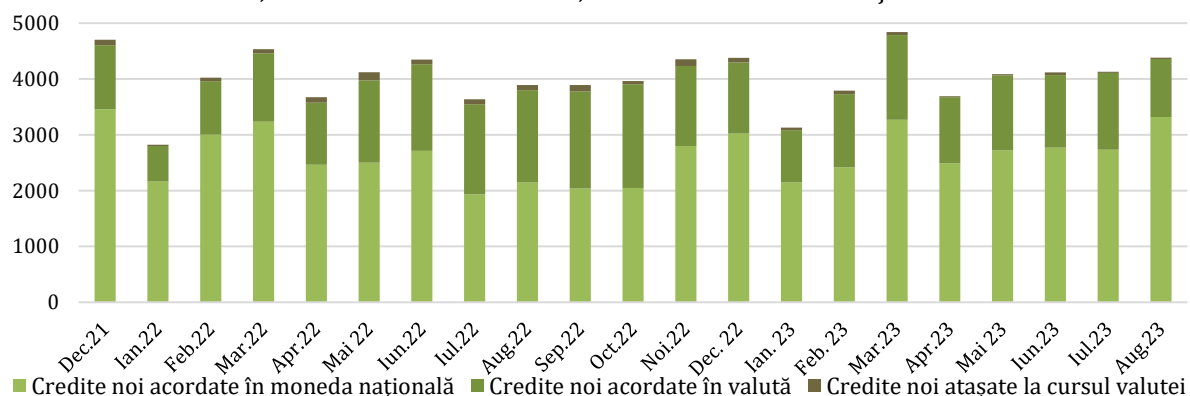

Figura 3.2.7. Volumul creditelor noi acordate după valute, mil. MDL

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Descrescerea volumului depozitelor noi atrase cu 14,5% în I semestru 2023 f.p.s.a.p. În I semestru 2022, soldul depozitelor atrase atât în monedă națională cât și în valută străină a însumat 106 miliarde MDL la 30.06.2023, în creștere cu 24,2% față de 30.06.2022. Din totalul depozitelor, 64,11% au revenit depozitelor în MDL, însumând 68,3 miliarde MDL la 30.06.2023. Depozitele în valută au constituit 35,89% din totalul depozitelor, alcătuiind 38,2 miliarde MDL. Un impact semnificativ asupra majorării soldului depozitelor a avut-o creșterea depozitelor persoanelor juridice 28,2%, iar depozitele persoanelor fizice au crescut cu 21,6% în iunie 2022 f.p.s.a.p. La capitolul volumul depozitelor noi atrase a constituit 3389,34 mil. MDL la sfârșitul luni iunie 2023 cu 14,5% mai puțin f.p.s.a.p. și cu 49,5 % mai puțin față de luna decembrie 2022.

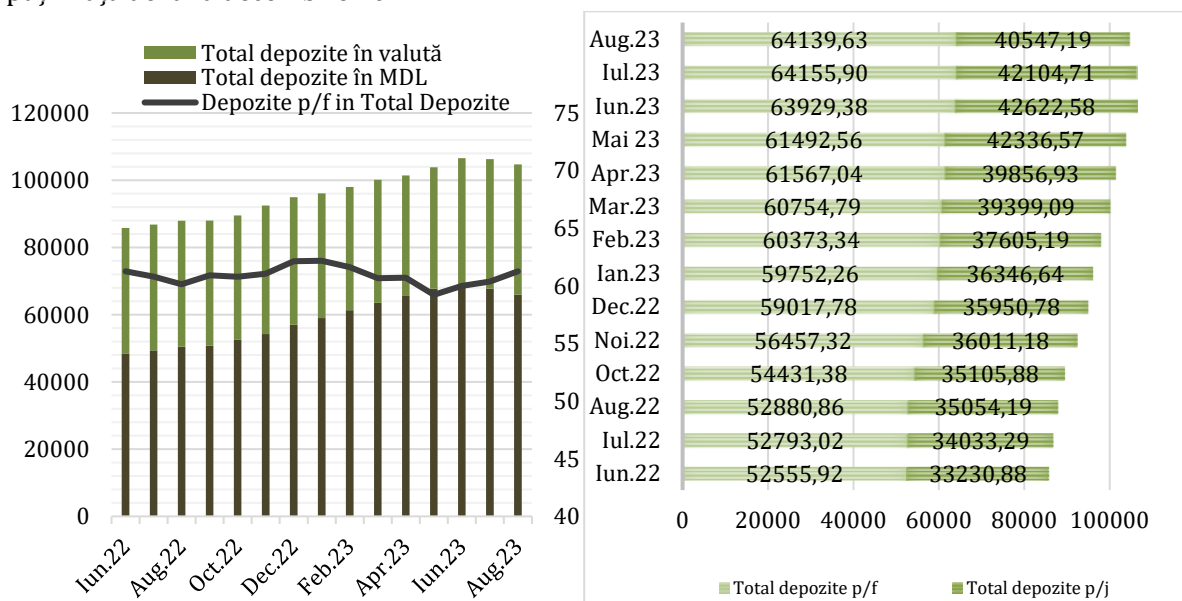

Figura 3.2.8. Evoluția structurii depozitelor atrase de bănci

Sursa: Calculele autorilor conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Rata medie a dobânzii la depozite în valută națională a scăzut constant în primele șase luni ale anului 2023, ca urmare a micșorării treptate a ratei de bază la operațiunile de politică monetară. La 30.06.2023 rata medie la depozite în MDL a înregistrat 6,29% cu 3,25 p.p. mai puțin față de luna iunie 2022 și în valută străină s-a înregistrat 2,59% cu 2,15 p.p. mai mult față de luna iunie 2022.

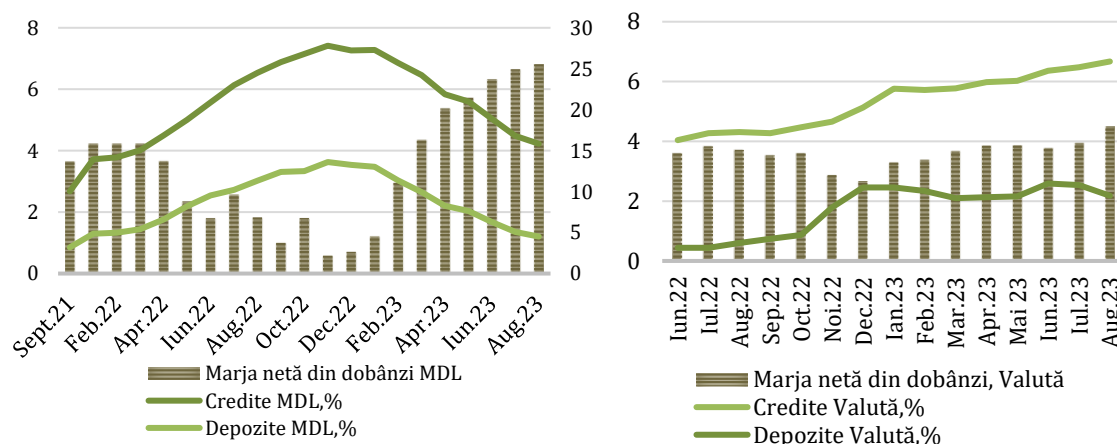

Figura 3.2.9. Evoluția marjei bancare nete, a ratelor medii ale dobânzii la depozite și la credite noi atrase în MDL și valută străină, %

Sursa: Calculele autorului conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

Rata medie a creditelor noi acordate în monedă națională s-a majorat, în iunie 2023, înregistrând nivelului de 12,61%, în creștere cu 1,27p.p. față de iunie 2022, iar rata creditelor în valută străină a înregistrat nivelului de 6,36% în creștere cu 2,32 p.p.

Marja netă a dobânzii pe sectorul bancar al Republicii Moldova pentru operațiunile în valută națională au cunoscut o variație mai mică comparativ cu marja pentru tranzacțiile în valută străină. La 30 iunie 2023, marja bancară la operațiunile în monedă națională a înregistrat un nivel de 6,32%, fiind în creștere cu 4,52 p.p. față de iunie 2022. Respectiv, și marja asociată operațiunilor în valută străină a evoluat stabil, înregistrând un nivel de 3,77% cu o creștere de 0,17 p.p. față de iunie 2022.

Capitolul IV

SECTORUL EXTERN

Balanța de plăți

În perioada ianuarie – iunie 2023, conform datelor Băncii Naționale a Moldovei, deficitul contului curent al balanței de plăți, s-a micșorat comparativ cu cel înregistrat în perioada similară a anului 2022. Necesarul de finanțare externă a țării s-a accentuat. Prețurile înalte la resursele energetice și produsele alimentare, seceta din anul 2022 și războiul din țara vecină s-au reflectat în indicatorii Balanței de plăți externe.

Deficitul *contului curent al balanței de plăți*, în perioada ianuarie-iunie 2023, a constituit 901,41 mil. USD, fiind în scădere cu 12,6% comparativ cu perioada similară din anul precedent. Raportat la PIB, contul curent a constituit 12,4%. Creșterile excedentelor veniturilor primare, secundare și balanței serviciilor a fost influențat pozitiv soldul contului curent.

Pe parcursul perioadei ianuarie-iunie 2023, excedentul *comerțului exterior cu servicii* a constituit 482,64 mil. USD, fiind în creștere cu 21,9% față de perioada similară a anului precedent.

Creșterea comerțului exterior cu servicii a fost influențată de creșterea *exportului de servicii* cu 17,6%, constituind 177,7 mil. USD, și a importurilor cu 14,8% sau 91,07 mil. USD. Aceste creșteri au fost condiționate de majorarea serviciilor de informatică cu 29,9%, până la 274,44 mil. USD, serviciilor de transport, cu 32,2% până la 258,07 mil. USD. Un impact pozitiv asupra importurilor de servicii, au avut-o creșterea serviciilor de călătorii, care au crescut cu 22,9% până la 229,92 mil. USD, datorită majorării cu 31,9%, până la 160,39 mil. USD a călătoriilor personale.

Contul de capital în perioada ianuarie-iunie 2023 a înregistrat un excedent de 24,67 mil. USD, comparativ cu deficitul de 9,63 mil. USD din perioada similară a anului precedent. Soldul contului de capital a fost influențat de intrările nete de asistență tehnică din exterior primită de administrația publică pentru finanțarea proiectelor investiționale, ce au constituit 16,86 mil. USD.

Contul financiar, s-a soldat cu intrări nete de capital în valoare de 971,25 mil. USD, ca urmare a majorării nete a pasivelor rezidenților față de nerezidenți, precum și a scăderii nete a activelor financiare externe ale rezidenților. Diminuarea netă a *activelor externe* pe parcursul semestrului I 2023, a fost determinată de micșorarea cu 562,10 mil. USD a activelor sub formă de numerar și depozite, activelor sub formă de credite comerciale și avansuri cu 107,2 mil. USD. Concomitent, s-au înregistrat creșteri la activele de rezervă cu 403,84 mil. USD, investiții directe cu 11,35 mil. USD, activele sub formă de împrumuturi cu 10,05 mil. USD, iar investițiile de portofoliu și derivatele financiare cu 0,34 mil. USD.

Pasivele financiare externe au crescut datorită intrărilor de mijloace financiare de la nerezidenți. Angajamentele externe sub formă de credite comerciale și avansuri au crescut cu 276,52 mil. USD, cele sub formă de împrumuturi cu 253,41 mil. USD, cele sub formă de investiții directe s-au majorat cu 226,25 mil. USD. Investițiile directe s-au majorat din contul reinvestirii profiturilor în sumă de 176,80 mil. USD, participanților la capital și acțiunilor în proprietatea nerezidenților cu 26,6 mil.

USD, precum și instrumentelor de natura datoriei cu 22,79 mil. USD. Angajamentele sub formă de numerar și depozite s-au diminuat cu 26,91 mil. USD, alte pasive cu 1,62 mil. USD, iar investițiile de portofoliu cu 0,12 mil. USD.

Tabelul 4.1 Sinteza balanței de plăți, agregate principale pe trimestre 2021-2023, mil. USD

	Tr. I 2021	Tr. II 2021	Tr. I 2022	Tr. II 2022	Tr. I 2023	Tr. II 2023
Contul curent	-353,60	-506,52	-540,78	-441,63	-491,73	409,69
Bunuri	-904,19	-1113,71	-975,74	-1111,08	-1226,56	-1057,90
Servicii	102,96	117,50	167,49	232,20	282,39	200,25
Venituri primare	100,26	30,16	-0,80	13,29	61,48	52,85
Venituri secundare	358,44	462,53	268,27	423,96	390,96	395,14
Contul de capital	-8,36	-12,84	-11,51	-1,65	13,02	11,65
Contul financiar	-420,92	-561,53	-595,58	-465,79	-557,33	-413,92
Investiții directe	-46,14	-48,90	-179,58	-103,59	-149	-65,82
Investiții de portofoliu	-0,24	1,96	0,62	0,88	0,37	0,03
Alte investiții	-335,96	-504,44	28,26	-609,99	-564,31	-596,34
Active de rezervă	-34,56	51	-444,96	247,45	155,57	248,27

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

Poziția investițională internațională

Poziția investițională internațională a Republicii Moldova, la 30.06.2023, a constituit -6613,27 mil. USD, fiind cu 6,9% mai puțin față de sfârșitul anului 2022. Poziția investițională internațională raportată la PIB a constituit 43,4%.

Poziția activelor financiare externe a constituit 7025,49 mil. USD, fiind în creștere cu 8% de la începutul anului, iar a pasivelor a constituit 13638,76 mil. USD, în creștere cu 7,5%. Raportul dintre poziția activelor și pasivelor externe a constituit 51,5%.

Soldul net debitor al poziției investiționale internaționale raportate la PIB la data de 30.06.2023 a scăzut comparativ cu finele anului 2022, ca urmare a scăderii cu 1,9 p.p. a poziției nete debitoare a altor sectoare, până la 52,4% în PIB, precum și administrației publice cu 1,0p.p. până la 22,9% în PIB.

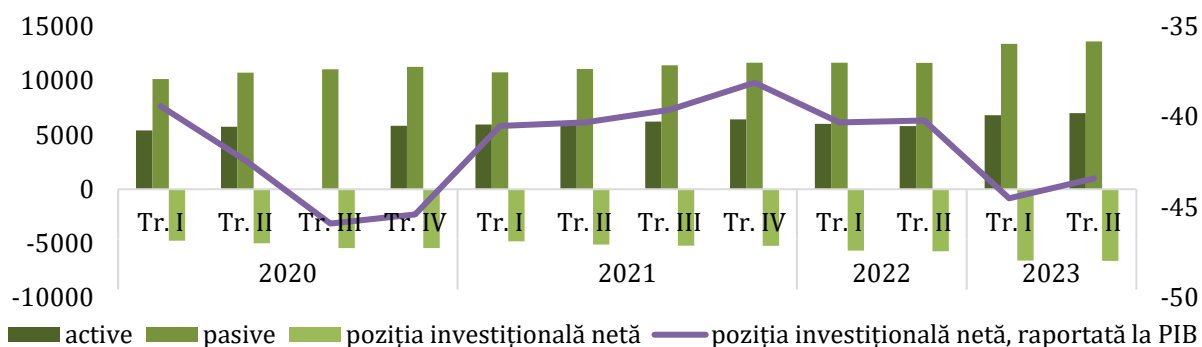

Figura 4.1. Poziția investițională internațională în dinamică, pe trimestre, mil.USD

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

Investițiile directe s-au majorat cu 6,8% comparativ cu finele anului 2022, angajamentele sub formă de investiții directe dețin o pondere de 38,7% din angajamentele externe. poziția investițiilor directe în capital propriu a constituit 3372,8 mil. USD, fiind cu 9,7% mai mult comparativ cu finele anului 2022, iar a instrumentelor de natura datoriei a constituit 1909,96 mil. USD fiind cu 2% mai mult.

Ponderile cele mai mari în poziția pasivelor sub formă de investiții directe au deținut activitățile financiare și asigurările, comerțul cu ridicata și cu amănuntul și industria prelucrătoare.

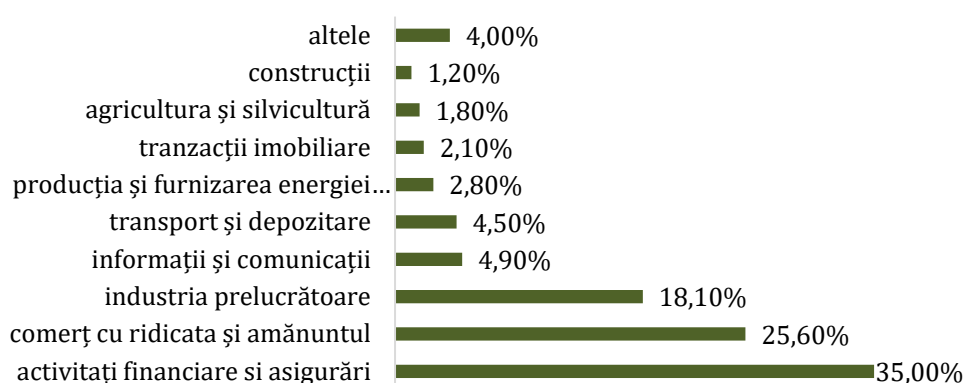

Figura 4.2. Investițiile directe, capital propriu acumulat la 30.06.2023 pe activități economice, %

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

În distribuția geografică a investițiilor directe sub formă de participații și acțiunile acumulate, cele din țările UE au deținut o pondere de 84,8%, majorându-se cu 8,6%, cu cele din alte țări, care au deținut o pondere de 14,2%, fiind în creștere cu 10,7%. Concomitent, investițiile directe sub formă de participații și acțiunile provenite din CSI au crescut de 3,9 ori până la 33,97 mi USD față de 8,75 mil USD la 31.12.2022.

Transferurile de mijloace bănești

Evoluția transferurilor bănești de peste hotare în mare parte este influențată de atenuarea activității economiei globale, care se datorează tensiunilor geopolitice și comerciale, înăsprirea condițiilor financiare în țările dezvoltate.

În perioada ianuarie-iunie a. 2023, **volumul transferurilor bănești din străinătate**, prin intermediul băncilor în favoarea persoanelor fizice, a constituit 900,84 mil. USD. Transferurile bănești, comparativ cu perioada similară a anului a fost în creștere cu 5,3% (volumul transferurilor a constituit 855,4 mil. USD în I Semestru 2022).

În trimestrul II 2023, volumul transferurilor de mijloace bănești către persoanele fizice din Republica Moldova prin intermediul băncilor licențiate au constituit 463,6 mil. USD, fiind în creștere cu 3,9% comparativ cu trimestrul II 2022. Din suma totală, circa 77% (357,7 mil. USD în bază brută) au fost prin intermediul sistemului de remiteri de bani.

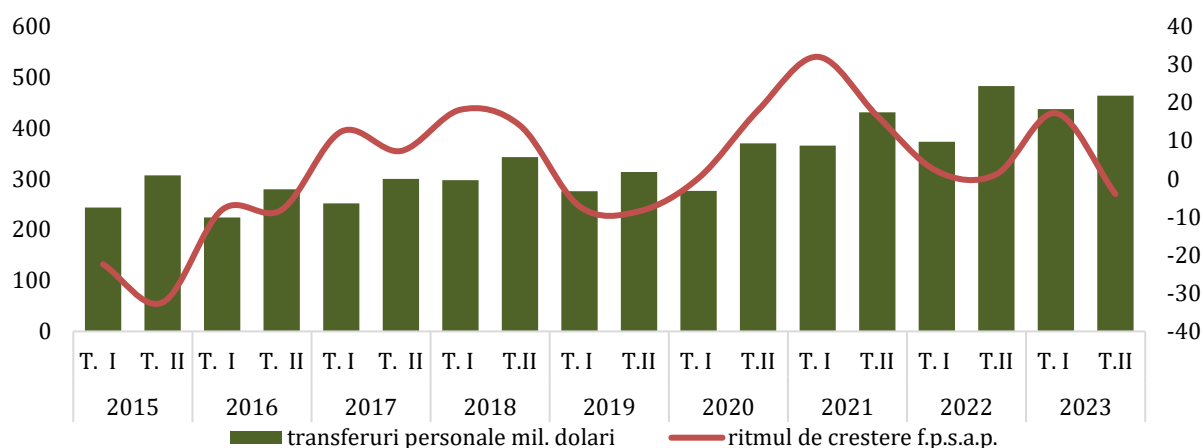

Figura 4.3. Transferuri de mijloace bănești din străinătate în favoarea persoanelor fizice efectuate prin băncile din Republica Moldova pe trimestre, în anii 2015-2023, mil. USD

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

Conform *provenienței geografice a transferurilor* în favoarea persoanelor fizice în trimestrul II, cele din *țările UE* au fost în creștere cu 13,3%, comparativ cu trimestrul II 2022, și au înregistrat o pondere de 54,4%. Transferurile din *țările CSI* s-au micșorat cu 43,4% comparativ cu trimestrul II 2022, revenindu-le o pondere de 13,5%. Transferurile din *alte țări* au constituit 32,1% din totalul transferurilor în favoarea persoanelor fizice, micșorându-se cu 0,5% comparativ cu trimestrul II 2022.

În trimestrul II 2023 în transferurile bănești pe principalele țări, observăm că ponderea cea mai mare au avut-o Germania și Israel. Astfel transferurile din Germania au constituit 65,6 mil. USD fiind în creștere cu 17,7%, comparativ cu trimestrul II 2022, deținând o pondere de 14,1% în total transferuri, cele din Israel au constituit 64,6 mil. USD. Transferurile din Rusia care a fost lider, au scăzut cu 44,6% și au constituit 59,6 mil. USD.

Printre principalele state privind transferurile bănești se mai numără Italia cu 55,48 mil. USD, fiind în creștere cu 11,6%, Franța cu 43,80 mil. USD în creștere cu 13,4%. În top 10 state mai sunt SUA, Marea Britanie, Irlanda, România și Belgia.

Potrivit datelor BNM valoarea totală include transferurile internaționale prin intermediul sistemelor de remitere de bani, cât și alte transferuri bancare internaționale în favoarea persoanelor fizice (cu excepția transferurilor aferente, activității antreprenoriale și celor cu caracter investițional).

Comerțul exterior cu bunuri

Valoarea comerțului exterior cu bunuri în perioada ianuarie-iunie a anului 2023, a înregistrat o scădere cu 3,4%, față de perioada similară a anului precedent. Astfel volumul comerțului extern de bunuri în această perioadă a constituit 6413,8 mil. USD. Exporturile de bunuri înregistrând diminuări cu 10,9% sau 249,2 mil. USD, iar importurile au crescut cu 0,5% (21 mil USD).

Decalajul dintre exporturile și importurile de mărfuri a determinat acumularea în această perioadă ianuarie-iunie 2023 un **deficit al balanței comerciale** de 2329,4 mil. USD, cu 270,2 mil. USD (13,1%) mai mare, decât cel înregistrat în perioada corespunzătoare din anul 2022.

Gradul de acoperire a importurilor cu exporturi în ianuarie-iunie 2023 a fost de 46,7%, în scădere cu 6,0 p.p., comparativ cu perioada corespunzătoare din anul 2022.

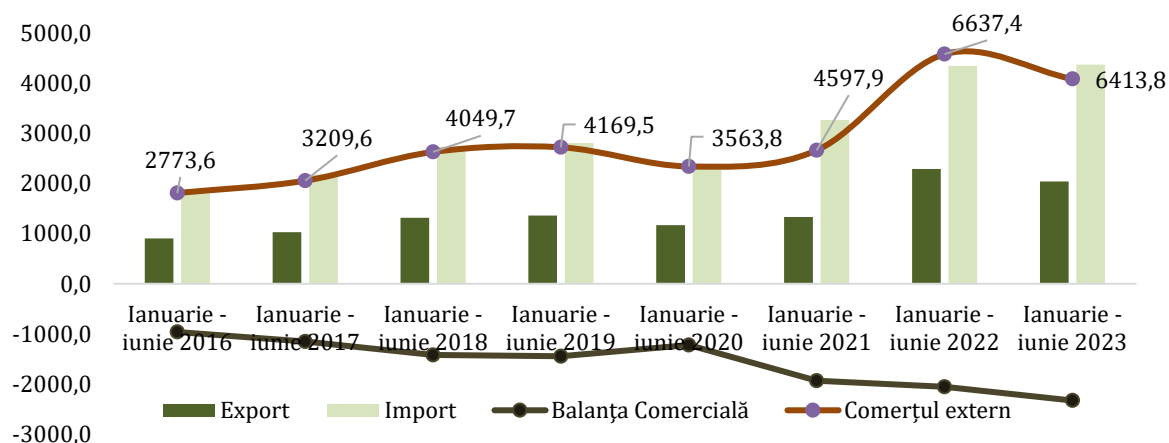

Figura 4.4. Tendințele exportului, importului și soldul balanței comerciale, în perioada ianuarie-iunie 2023, mil. USD

Sursa: Conform datelor, Biroului Național de Statistică

Exporturile de mărfuri, în ianuarie-iunie 2023 au constituit 2042,2 mil. USD, fiind o valoare mai mică cu 10,9% comparativ cu perioada înregistrată în anul 2022. *Exporturile de mărfuri autohtone* în această perioadă au constituit 1365,8 mil. USD, fiind în scădere cu 20,0%, față de perioada similară a anului 2022, care a influențat micșorarea valorii totale a exporturilor cu 14,9%.

Reexporturile de mărfuri străine (după prelucrare și clasice) în această perioadă au constituit 676,4 mil. USD, sau cu 15,7% mai mult comparativ cu aceeași perioadă din anul 2022. Această creștere a contribuit la majorarea pe total exporturi cu 4,0%. *Reexporturile de mărfuri străine* (după prelucrare și clasice) au deținut o cotă în total exporturi 33,1%. *Reexporturile de mărfuri după prelucrare* au deținut 13,6% în total exporturi, iar reexporturile clasice de mărfuri, care nu au suferit transformări esențiale – 19,5%.

După destinație, exporturile de mărfuri au înregistrat creșteri spre toate grupele de țări. Principala destinație a exporturilor Republicii Moldova, rămâne a fi **țările UE**. În ianuarie-iunie 2023 au totalizat 1250,9 mil. USD, fiind cu 11,3% mai puțin, comparativ cu perioada corespunzătoare din anul 2022. Țările UE deținând o pondere de 61,3% în total exporturi, în scădere cu 0,3 p.p. față de ianuarie-iunie 2022.

Exporturile de mărfuri către **țările CSI** în ianuarie-iunie 2023 au avut o valoare de 523,8 mil. USD, cu 112,8 mil. USD sau cu 27,4% mai mult, în raport cu perioada similară din anul 2022. Exporturile de mărfuri către țările CSI, care dețin o cotă de 25,6% din totalul de exporturi este în creștere cu 7,7 p.p., comparativ cu ianuarie-iunie 2022. Această majorare a fost generată, în principal, de sporirea exporturilor de mărfuri în Ucraina cu 109,9 mil. USD sau cu 44,0% mai mult, față de ianuarie-iunie 2022.

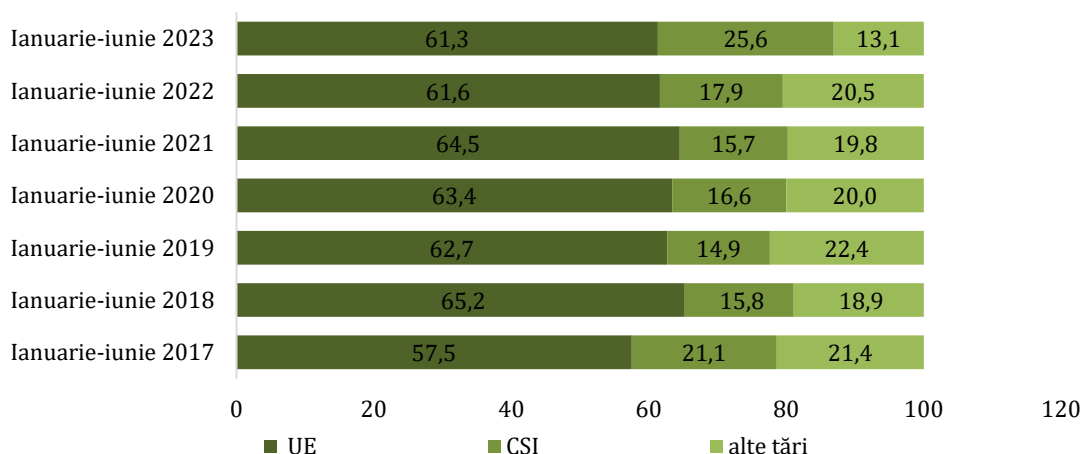

Figura 4.5. Structura exportului de mărfuri pe grupe de țări, în perioada ianuarie-iunie 2023, %

Sursa: Conform datelor, Biroului Național de Statistică

Principalele 10 țări partenere în perioada ianuarie-iunie 2023 privind exportul de mărfuri care au atras circa 80% din total exporturi. România, cu o pondere de 31,6% în total exporturi, rămâne a fi unul din principalii parteneri comerciali ai RM în derularea exporturilor. Exporturile spre această țară s-au micșorat cu 2,9%, comparativ cu perioada similară a anului precedent. Ucraina fiind al doilea partener principal în ceea ce privește importurile de bunuri din Republica Moldova, au constituit 359,3 mil. USD sau 17,9% din total exporturi. Exporturile către Ucraina s-au majorat cu 44% și au influențat pozitiv evoluția exporturilor cu 4,8 p.p. Italia, de asemenea, a reprezentat un partener semnificativ, contribuind cu 6,8% la totalul exporturilor. Germania a deținut o pondere de 5,5% din totalul exporturilor.

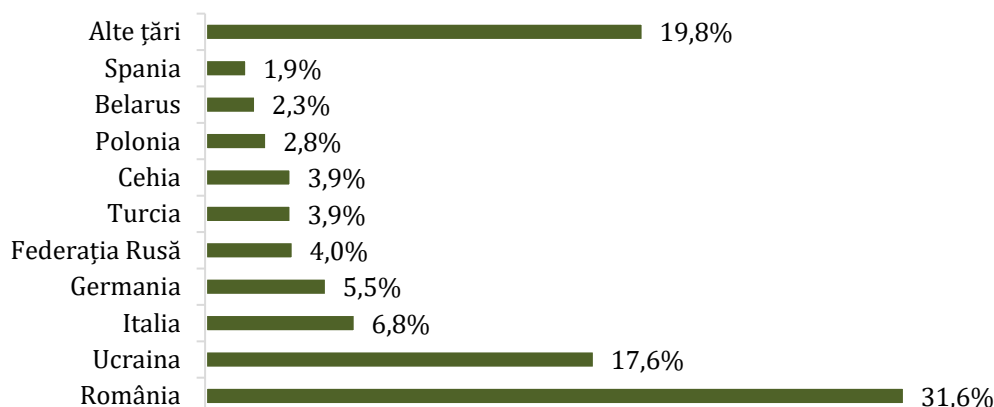

Figura 4.6. Principalele țări partenere ale Republicii Moldova, în perioada ianuarie-iunie 2023, %

Sursa: Conform datelor, Biroului Național de Statistică

Totodată în această perioadă ianuarie-iunie 2023 **s-au majorat exporturile** semnificativ către Cehia circa 79,6 mil. USD, sau de circa 1,6 ori, din care 79% au constituit fire, cabluri (inclusiv cabluri coaxiale), fiind în creștere de circa 2 ori, Belarus, 47,5 mil. USD, în creștere de 1,5 ori, inclusiv

vinuri din struguri proaspeți s-au majorat de 1,8 ori, Spania, 38,5 mil. dolari, în creștere de 2,6 ori, din care circa 70% - ulei de floarea soarelui majorându-se 2,9 ori. **Diminuarea exporturilor** au fost înregistrate spre Italia, 138,8 mil. dolari, cu 28,8%, Germania, 112 mil. dolari, cu 13,1%, Turcia, 79,9 mil. dolari, de circa 2,6 ori, Federația Rusă, 80,9 mil. dolari, cu 30,8% și, cumulativ au sustras 10,5 p.p. din creșterea exporturilor.

În perioada ianuarie-iunie 2023, în structura exporturilor ponderi semnificative le-au revenit următoarelor grupe de mărfuri: mașini și aparate electrice și părți ale acestora (15,9%); petrol, produse petroliere și produse înrudite (13,1%); cereale și preparate pe bază de cereale (9,3%); legume și fructe (7,8%); îmbrăcăminte și accesorii (7,2%); grăsimi și uleiuri vegetale fixate, brute, rafinate sau fracționate (6,9%); băuturi alcoolice și nealcoolice (4,9%); semințe și fructe oleaginoase (4,5%); mobilă și părțile ei (3,5%); articole din minerale nemetalice (2,9%), fire, țesături, articole textile și produse conexe (2,1%); vehicule rutiere (2,0%).

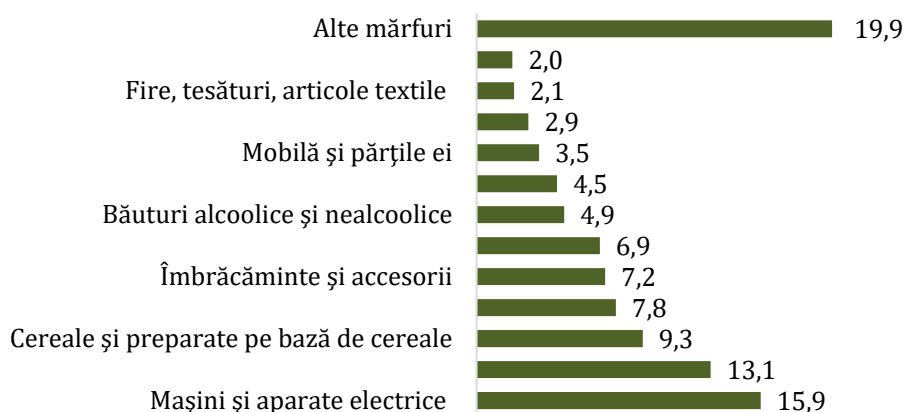

Figura 4.7. Exporturile cu mărfuri pe principale secțiuni, în perioada ianuarie-iunie 2023,%

Sursa: Conform datelor, Biroului Național de Statistică

În structura exporturilor circa 36% din secțiuni de mărfuri au înregistrat scăderi ale exporturilor.

Mărfurile ce au contribuit negativ la evoluția exporturilor sunt: produse ale regnului vegetal, care au înregistrat reduceri a exporturilor de 1,9 ori, inclusiv: *semințe și fructe oleaginoase* fiind în scădere de circa 2,8 ori, gradul de influență la scăderea exporturilor constituind 7,2 p.p., *cereale* au scăzut cu 46,1%, sau cu -6,5 p.p., *fructe comestibile și nuci* fiind în scădere cu 27,2%, sau cu 1,7 p.p. *Grăsimi și uleiuri de origine animală sau vegetală*, au scăzut cu 38,4%. sau cu 3,8 p.p. *Metale comune și articole din metale comune* fiind în scădere cu 38,1% (din care fontă, fier și oțel – de circa 3.4 ori (-0,5 p.p.), aluminiu și articole din aluminiu – de 2 ori (-0,3 p.p.), cupru și articole din cupru – cu 33,8% (-0,2 p.p.).

Mărfurile ce au contribuit pozitiv la evoluția exporturilor sunt: produsele minerale s-au majorat cu 44,5% și au influențat pozitiv evoluția exporturilor cu 4 p.p., în principal, reprezentând reexporturi spre Ucraina; *mașini și aparate, echipamente electrice și părți ale acestora*, au crescut cu 21,2% (din care mașini, aparate și echipamente electrice și părți ale acestora - cu 15,7% (+1,9 p.p.); reactoare nucleare, cazane, mașini, aparate și dispozitive mecanice – de circa 1,8 ori (+0,9 p.p.); *produse ale*

industrii alimentare; băuturi, lichide alcoolice și oțet; tutun și înlocuitori de tutun, exporturile au fost în creștere cu 11,9% (din care băuturi, lichide alcoolice și oțet, au crescut cu 18,4% (+0,8 p.p.), preparate din legume, din fructe, nuci sau din alte părți de plante, au crescut cu 10,1% (+0,2 p.p.); materiale plastice și articole din material plastic; cauciuc și articole din cauciuc, au crescut cu 27% (inclusiv materiale plastice și articole din material plastic – cu 24,6% (+0,3 p.p.). Creșteri la export au înregistrat și articolele din piatră, ipsos, ciment, azbest, mică cu 14,9% (inclusiv sticlă și articole din sticlă – cu 17,6% (+0,4 p.p.) etc.

Diminuarea prețurilor externe, temperarea activității economice și a cererii interne generează scăderi ale importurilor. Astfel, **importurile** s-au temperat și au intrat pe o traiectorie negativă începând cu luna aprilie a anului curent (aprilie - 10,4%, mai - 8,2%, iunie -13,4%). Însă cumulativ, importurile pentru perioada ianuarie-iunie 2023 au înregistrat o creștere cu 0,5%, comparativ cu perioada similară din anul 2022. Astfel importurile de mărfuri în perioada analizată au constituit 4371,6 mil. USD,.

Importurile de mărfuri provenite **din țările UE** în ianuarie-iunie 2023 au constituit 2113,5 mil. USD, cu 5,8% mai mult, față de aceeași perioadă din anul 2022, deținând o pondere de 48,3% în total importuri, în creștere cu 2,4 p.p., comparativ cu ianuarie-iunie 2022. Importurile de mărfuri provenite **din țările CSI** în această perioadă au înregistrat o valoare de 889,8 mil. USD, fiind cu 22,9% mai puțin, decât în perioada corespunzătoare din anul 2022. Importurile de mărfuri către țările CSI înregistrează o cotă de 20,4% în total importuri, în scădere cu 6,1 p.p., față de ianuarie-iunie 2022.

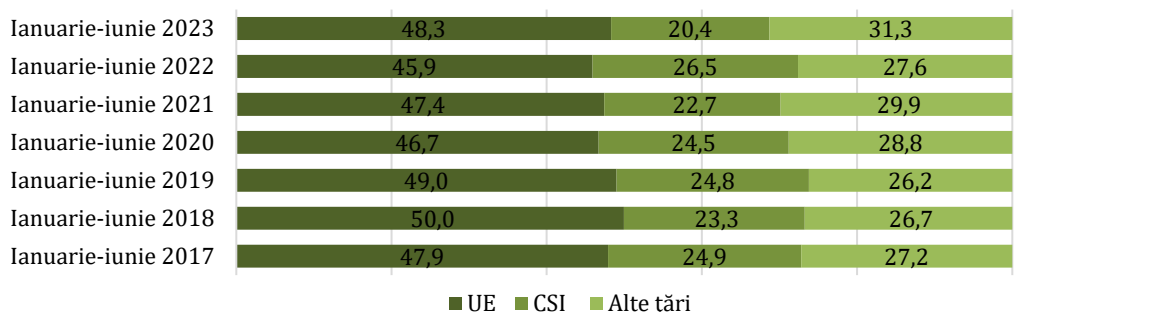

Figura 4.8. Importurile de mărfuri pe grupe de țări, în perioada ianuarie-iunie aa.2017-2023, %

Sursa: Conform datelor, Biroului Național de Statistică

Din primele 10 țări - principalii parteneri comerciali ai RM au fost importate circa 73% din mărfuri, acestea, în mare parte, înregistrând creșteri ale importurilor comparativ cu ianuarie-iunie 2022.

Principalii 10 parteneri comerciali ai Republicii Moldova privind importurile de mărfuri în ianuarie-iunie 2023, s-au regăsit: România cu o pondere de 15,6%, Ucraina 13,0%, Cehia 10,5%, Turcia 8,6%, Germania 7,0%, Italia 5,2%, Federația Rusă 4,5%, Polonia 3,4%, Franța 2,6% India 2,5% alte țări 27,0%.

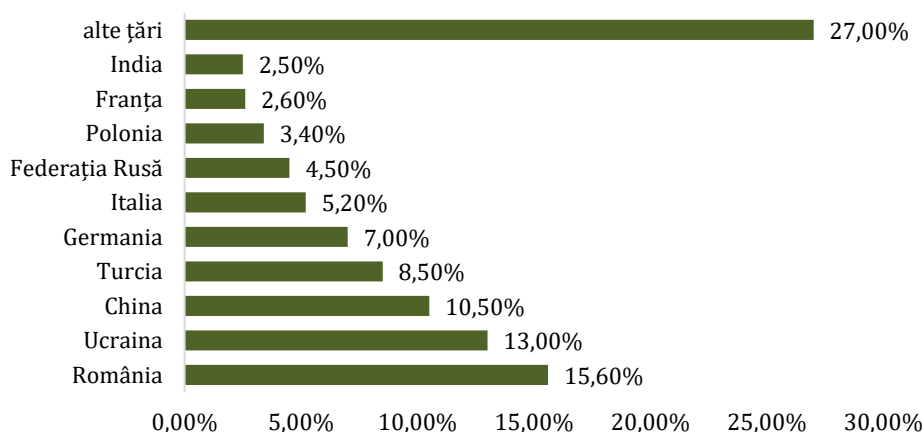

Figura 4.9. Principalii parteneri comerciali, ponderea în total import în perioada ianuarie-iunie a. 2023, %

Sursa: Conform datelor, Biroului Național de Statistică

Totodată în această perioadă analiza evoluției importurilor pe țări înregistrează *creșteri la importurile de bunuri* provenite din Ucraina cu 42,6%, Turcia cu 22,4%, China cu 12,3%, Grecia de 3,3 ori, Kazahstan de 5,0 ori, Germania cu 6,1%, Slovacia de 1,7 ori, Japonia cu 57,7%, Israel de 2,2 ori, Bulgaria cu 18,1%, Cehia cu 16,9%, Franța cu 8,9%, Egipt de 2,9 ori, Ecuador 55,5%, Turkmenistan de 2,2 ori, și alte țări, care a influențat creșterea pe total importuri cu 12,4%.

În același timp, *s-au redus importurile provenite* din Federația Rusă cu 70,2%, România cu 3,1%, Belarus cu 24,0%, Statele Unite ale Americii cu 17,9%, Uzbekistan cu 47,5%, India cu 3,7%, Pakistan cu 38,9%, Coreea de Sud cu 9,8%, atenuând creșterea pe total importuri cu 12,2%.

În structura importurilor următoarele grupe de mărfuri au constituit cea mai mare pondere precum: petrol, produse petroliere și produse înrudite 15,9%; gaz și produse industriale obținute din gaz 8,4%; mașini și aparate electrice și părți ale acestora 7,4%; vehicule rutiere 6,4%; fire, țesături, articole textile și produse conexe 3,5%; produse medicinale și farmaceutice 3,4%; legume și fructe 2,9%; mașini și aparate industriale cu aplicații generale, părți și piese detașate ale acestor mașini 2,7%; mașini și aparate specializate pentru industriile specifice 2,5%; aparate și echipamente de telecomunicații și pentru înregistrarea și reproducerea sunetului și imaginii 2,3%; îmbrăcăminte și accesorii 2,2%; articole prelucrate din metal 2,1%; îngrășăminte minerale sau chimice 2,0%.

Evoluția importurilor pe principalele secțiuni de mărfuri sunt influențate în special de, diminuarea cererii interne, prețurile mondiale la resursele energetice și produse alimentare în scădere. Creșteri ale valorii importurilor față de ianuarie-iunie 2022 și, respectiv, au influențat pozitiv evoluția importurilor au constituit circa 76% din secțiunile de mărfuri.

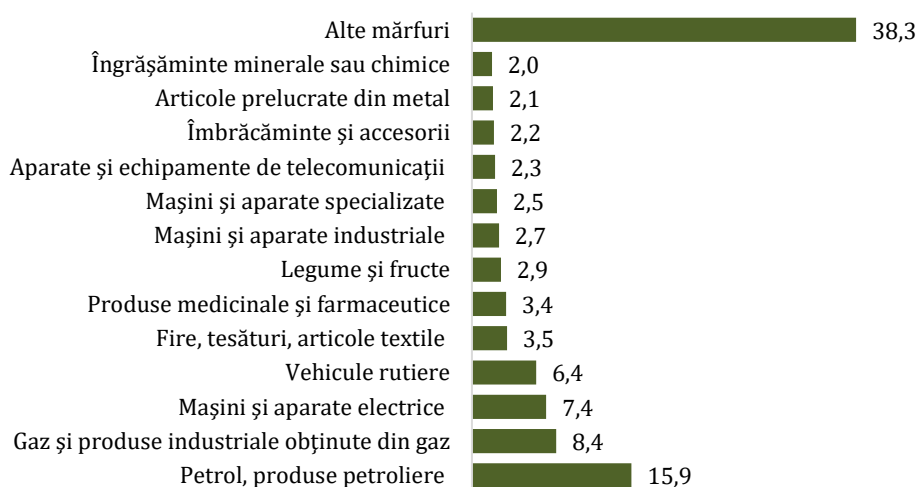

Figura 4.10. Structura importurilor, pe secțiuni de mărfuri în perioada ianuarie-iunie a. 2023, %

Sursa: Conform datelor, Biroului Național de Statistică

În această perioadă analizată **s-au majorat importurile** de mașini și aparate electrice și părți ale acestora cu 21,8%, petrol, produse petroliere și produse înrudite cu 8,6%, vehicule rutiere cu 15,9%, produse ale industriei alimentare, băuturi, tutun s-au majorat cu 9,1% (dintre care băuturi, lichide alcoolice și oțet – cu 14,4% (+0,1 p.p.), preparate alimentare diverse – cu 8,5% (+0,1 p.p.), preparate pe bază de cereale, de făină, de amidon – cu 5,7% (+0,1 p.p.), aparate și echipamente de telecomunicații și pentru înregistrarea și reproducerea sunetului și imaginii cu 20,7%, uleiuri esențiale, rezinoide și substanțe parfumate, preparate pentru toaletă, produse pentru înfrumusețare cu 17,9%, articole din minerale nemetalice cu 13,5%, energie electrică de 1,6 ori, generată, în principal, de creșterea livrărilor din România și Ucraina, mașini generatoare de putere și echipamentele lor de 1,7 ori, cafea, ceai, cacao, condimente și înlocuitori ai acestora cu 17,6%, băuturi alcoolice și nealcoolice cu 14,4%, instrumente și aparate profesionale, științifice și de control cu 15,6%, îmbrăcăminte și accesorii cu 5,1%, îngrășăminte minerale sau chimice cu 5,8%, produse chimice anorganice cu 27,3%, pește, crustacee, moluște cu 10,1%, zahăr, preparate pe bază de zahăr; miere cu 34,5%, aparate fotografice, echipamente și furnituri de optică; ceasuri și orologii cu 42,6%, produse lactate și ouă de păsări cu 4,4%, *contribuind la creșterea pe total importuri, cu 6,3%.*

Secțiuni ale mărfurilor care au înregistrat scăderi ale importurilor, gaz și produse industriale obținute din gaz cu 15,4%, mașini și aparate specializate pentru industriile specifice cu 30,4%, grăsimi și uleiuri vegetale fixate, brute, rafinate sau fracționate cu 72,1%, fier și oțel cu 29,7%, semințe și fructe oleaginoase cu 28,5%, fire, țesături, articole textile și produse conexe cu 6,8%, lemn și plută cu 29,0%, construcții prefabricate; alte instalații și accesorii pentru instalații sanitare, de încălzit și de iluminat cu 26,6%, carne și preparate din carne cu 17,3%, hârtie, carton și articole din pastă de celuloză, din hârtie sau din carton cu 9,5%, piele, altă piele și blană prelucrate cu 21,4%, cauciuc prelucrat cu 14,8%, materiale plastice prelucrate cu 6,3%, materiale plastice sub forme primare cu 11,1%, mobilă și părțile ei cu 9,3%, articole prelucrate din metal cu 3,0%, *atenuând majorarea pe total importuri, cu 6,1%.*

Capitolul V

MEDIUL DE AFACERI

Dinamica întreprinderilor înregistrate și radiate în primele semestre ale anilor 2022-2023

Conform datelor Agenției Serviciilor Publice, la 01.09.2023 Registrul de stat al unităților de drept deținea informații despre 128234 persoane juridice și întreprinzători individuali².

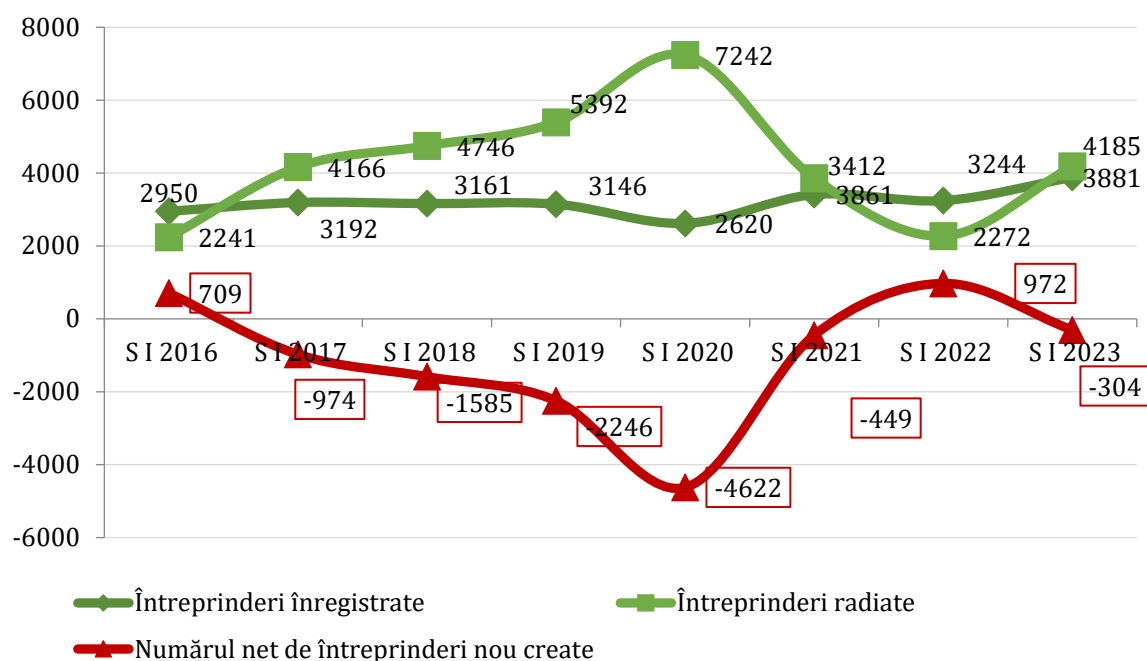

Figura 5.1. Evoluția înregistrărilor și radierilor din Registrul de Stat și a numărului net de întreprinderi nou create în perioada S I 2016-2023

Sursa: Conform datelor Agenției Servicii Publice, www.date.gov.md

Evoluția întreprinderilor noi înregistrate pe parcursul semestrului I 2016-2023 se caracterizează, în mare parte, prin tendințe anuale de diminuare a numărului de înregistrări (S I al anilor 2016, 2018, 2019, 2020, 2022), cât și creșteri a numărului de întreprinderi înregistrate față de perioada similară a anului precedent (S I al anilor 2017, 2021 și 2023), (Tabelul 5.1.). În ansamblu, numărul întreprinderilor înregistrate în S I al anului 2023 a marcat o creștere de 19,6% comparativ cu anul precedent. Astfel, potrivit datelor Agenției Serviciilor Publice, în Registrul de stat în prima jumătate a anului 2023, au fost înregistrate 3881 întreprinderi noi.

În primul semestru al anilor 2016-2023 numărul de întreprinderi radiate a marcat tendințe anuale de creștere f.p.s.a.p., cu excepția anilor 2021 și 2022. Totodată, în S I 2023 numărul întreprinderilor radiate a marcat o creștere semnificativă cu 84,2% față de perioada similară a anului precedent. Astfel, din Registrul de stat în prima jumătate a anului 2023 au fost radiate 4185 de întreprinderi.

² www.date.gov.md

Tabelul 5.1. Indicii de creștere a numărului de întreprinderi înregistrate și radiate în S I 2016-2023 față de perioada similară a anului precedent, %

Perioada	Înregistrarea întreprinderilor	Radierea întreprinderilor
SI 2016	95,7	140,8
SI 2017	108,2	185,9
SI 2018	99,0	113,9
SI 2019	99,5	113,6
SI 2020	83,3	134,3
SI 2021	130,2	53,3
SI 2022	95,1	58,8
SI 2023	119,6	184,2

Sursa: Calculele autorului conform datelor Agenției Servicii Publice, www.date.gov.md

Figura 5.1. reflectă evoluția numărului net de întreprinderi nou create în S I 2016-2023. Per ansamblu, în S I 2017-2021 se remarcă o tendință semnificativă de diminuare a numărului net de întreprinderi nou create. E de menționat, că începând cu anul 2017, pentru prima dată, în ultimii aproximativ 20 ani, numărul întreprinderilor radiate l-a depășit pe cel al întreprinderilor înregistrate, numărul net de întreprinderi nou create atingând o valoare negativă. Acest sold negativ al numărului net de întreprinderi nou create s-a înregistrat în următorii ani (cu excepția S I 2022, când numărul înregistrărilor l-a depășit pe cel al radiierilor). În S I al anului 2023, numărul net de întreprinderi nou create a atins din nou o valoare negativă, constituind -304 de unități.

Principali indicatori de dezvoltare a întreprinderilor în perioada 2021-2022

La finele anului 2022, BNS avea la evidență 62,6 mii de întreprinderi raportoare, cu o ușoară creștere de 3,8% f.p.s.a.p. Creșterea numărului de companii în anul 2022 a avut loc datorită microîntreprinderilor, care au înregistrat o majorare a numărului de întreprinderi f.p.s.a.p. cu 5,9%. Întreprinderile mari, mijlocii și mici, în perioada analizată, au marcat o ușoară descreștere de -9,1%, -7,8%, respectiv -9,3% f.p.s.a.p.

Spre deosebire de anii precedenți (2020-2021), în perioada analizată (2021-2022) numărul total de salariați la întreprinderile din RM, luate la evidență de organele statistice, a marcat o ușoară descreștere de -0,8%, ca urmare a evoluțiilor negative atestate la întreprinderile mari, mijlocii și mici. Totodată, per total numărul de salariați din sectorul IMM marchează în perioada analizată o ușoară creștere de 1,5%. În anii 2021-2022, creșterea numărului de salariați s-a produs doar la întreprinderile micro (11,8% f.p.s.a.p.), pe de altă parte întreprinderile mijlocii și mici au marcat o ușoară descreștere a numărului de salariați în anul 2022 f.p.s.a.p. (-3,6%, respectiv -2,9%).

În perioada analizată (2021-2022) veniturile din vânzări a întreprinderilor au marcat o creștere semnificativă, inclusiv sectorul IMM a înregistrat în această perioadă o creștere a cifrei de afaceri. Astfel, în anul 2022 veniturile din vânzări, per total întreprinderi, s-au majorat față de anul precedent cu 25,4%.

În anul 2022 rata anuală a veniturilor din vânzări în sectorul IMM a constituit 22,1%. Pe clase de mărime, o creștere mai mare a venitului din vânzări în sectorul IMM în anul 2022 au marcat, în

primul rând, întreprinderile micro și mici, care au înregistrat o creștere a venitului din vânzări cu 44,7%, respectiv 16,5% f.p.s.a.p. (Figura 5.1).

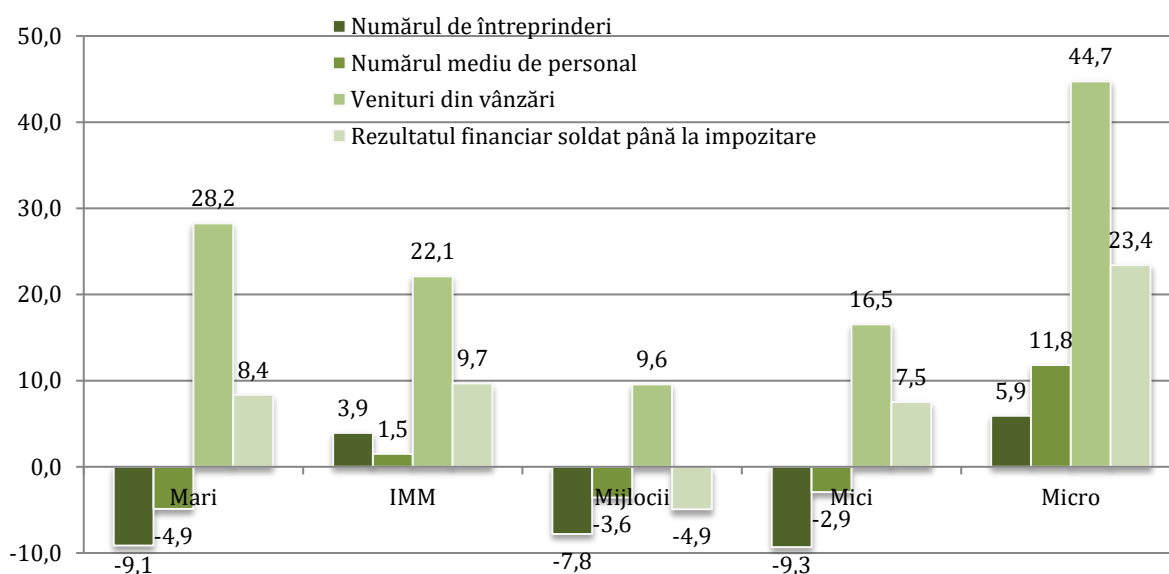

Figura 5.2. Creșterea numărului de întreprinderi, numărului mediu de salariați venitului din vânzări și rezultatului financiar până la impozitare în anul 2022 față de 2021, pe clase de mărime a întreprinderilor, %

Sursa: calculele autorilor conform datelor Biroului Național de Statistică

Rezultatul financiar până la impozitare în anul 2022 a marcat o ușoară creștere de 9,2% f.p.s.a.p. per total întreprinderi. Inclusiv, sectorul IMM în perioada analizată a înregistrat o creștere a rezultatului financiar până la impozitare, indicele constituind 109,7%. În perioada analizată, îndeosebi se remarcă micro-întreprinderile, care au înregistrat o creștere semnificativă cu 23,4% a rezultatului financiar până la impozitare f.p.s.a.p.

IMM-urile contribuie semnificativ la soluționarea problemelor economice și sociale ale societății, asigurând ocuparea forței de muncă, contribuind la formarea PIB-ului și a altor indicatori la nivel național și local. În Republica Moldova, majoritatea întreprinderilor aparțin sectorului IMM (62,1 mii de întreprinderi, ceea ce reprezintă 99,2%). În cadrul sectorului IMM, microîntreprinderile predomină cu 88,4% (o creștere de 1,7 p.p. față de anul 2021), întreprinderile mici reprezentând 9,7% (cu o scădere de -1,4 p.p. față de anul 2021), iar cele mijlocii - 1,9% (o scădere de -0,2 p.p. față de anul precedent).

În anul 2022 în sectorul IMM au activat 65,7% din toți salariații întreprinderilor raportoare la BNS (cu o creștere de 1,5 p.p. față de anul precedent). De asemenea, sectorul IMM a generat 44,9% din totalul veniturilor din vânzări ale întreprinderilor autohtone, cu o ușoară descreștere de -1,2 p.p. față de anul 2021. În ceea ce privește profitul până la impozitare în cadrul IMM-urilor, acesta a constituit 27.088,8 milioane de lei, reprezentând 61,4% din suma totală a profitului/pierderii din economia națională. Ponderea IMM-urilor care au obținut profit a fost de 53% din totalul IMM-urilor, în timp ce ponderea celor care au înregistrat pierderi a fost de 35,5%, fără schimbări semnificative față de anul precedent.

Tabelul 5.2. Dinamica principalilor indicatori ai activității întreprinderilor în perioada 2021-2022

Indicatori	Total			IMM		
	2021	2022	Indici, %	2021	2022	Indici, %
Numărul întreprinderilor, unit.	60305	62608	103.8	59758	62111	103.9
Numărul mediu de salariați, pers.	532454	528271	99.2	342101	347214	101.5
Venituri de vânzări, mil. MDL	488014.15	612042.63	125.4	225023.28	274770.65	122.1
Rezultatul financiar până la impozitare. Profit (+) Pierdere (-), mil. MDL	40416.51	44121.84	109.2	24697.12	27088.78	109.7

Nota: Din decembrie 2022 au intrat în vigoare modificările la Legea cu privire la întreprinderile mici și mijlocii nr.179/2016 care au stabilit noile criterii de atribuire la sectorul IMM și anume: a) număr mediu anual de salariați de până la 250, și b) realizează o cifră anuală de afaceri (venituri din vânzări) de până la 100 de milioane de lei (criterii vechi – 50 de milioane de lei) sau dețin active totale (active imobilizate și active circulante) de până la 100 de milioane de lei (criterii vechi – 50 de milioane de lei). Pentru comparabilitate datele pe anul 2021 au fost recalulate după noile criterii.

Sursa: calculele autorilor conform datelor Biroului Național de Statistică

Sectorul IMM se evidențiază nu doar prin realizările sale importante, ci și prin potențialul său semnificativ. Ponderea activelor din sectorul IMM a constituit 57,1%, din totalul activelor întreprinderilor din Republica Moldova (înregistrând o creștere de 0,4 p.p. față de anul precedent), iar contribuția cantitativă a IMM-urilor la creșterea economică este de 49,3% din PIB (pentru anul 2021). Principalii indicatori care reflectă dimensiunile și contribuția IMM-urilor în anul 2022 sunt prezentați în Tabelul 5.3.

Tabelul 5.3. Principalii indicatori ai sectorului IMM în anul 2022

Indicatori	Total IMM
Numărul întreprinderilor, unit.	62111
% din Total	99,2
Numărul mediu de salariați din sectorul IMM, mii pers.	347214
% din Total	65,7
Venituri de vânzări, mil. MDL	274770,65
% din Total	44,9
Rezultatul financiar până la impozitare. Profit (+) Pierdere (-), mil. MDL	27088,78
% din Total	61,4
Numărul întreprinderilor care au primit profit	32909
% în total IMM	53,0
Numărul IMM care au suferit pierdere	22054
% în total IMM	35,5
Total active (totalul bilanțului)	346631,86
% din Total	57,1

Sursa: calculele autorilor conform datelor Biroului Național de Statistică

Repartizarea IMM-urilor în diferite sectoare economice prezintă variații semnificative, unele sectoare fiind mai atractive, pentru întreprinderile mici și mijlocii decât altele. Cel mai mare număr de întreprinderi este concentrat în sectorul serviciilor, în special în activitățile comerciale, reprezentând 34% din totalul IMM-urilor, urmat de categoria "activități profesionale și științifice" (9,0%), "agricultura, economia vânatului și silvicultura" (8,8%), "industria prelucrătoare" (8,0%), "construcții" (6,2%) și "tranzacții imobiliare" (6,5%) (Tabelul 5.4).

Evoluția pe întreg interval și schimbările structurale la nivelul sectoarelor de activitate evidențiază următoarele caracteristici principale:

- Se atestă menținerea unei structuri relativ constante a numărului de IMM-uri pe sectoare de activitate în anii 2021-2022, însă cu unele tendințe de descreștere în comerț (o descreștere cu 1,0 p.p.) și o ușoară descreștere în industria prelucrătoare (-0,2 p.p.), iar sectorul agrar, pe de altă parte, a marcat o ușoară creștere de 0,3 p.p. în perioada 2021-2022.
- Ponderea întreprinderilor din sectorul informații și comunicații în cadrul sectorului IMM a marcat o tendință de creștere în perioada 2021-2022 cu 0,5 p.p. de la 4,8% până la 5,3%.
- În perioada analizată în toate sectoarele de activitate, cu mici excepții, se întrevede o evoluție a numărului de IMM-uri ascendentă, cu o creștere nesemnificativă, dar constantă a numărului de întreprinderi. Cu toate acestea, pe fondul general de sporire a numărului de IMM-uri, creșterile diferitelor sectoare de activitate au înregistrat evoluții diferite pe parcursul perioadei 2021-2022.
- Sectorul industria extractivă, s-a caracterizat printr-o descreștere mai însemnată a numărului de IMM-uri în anul 2022 față de anul 2021 (cu -8,5%).
- Perioada 2021-2022 se caracterizează printr-o creștere a numărului de IMM-uri în majoritatea sectoarelor economiei. În special, la fel ca și în anii precedenți (2020-2021) în anul 2022 sectorul producția și furnizarea de energie electrică și termică și sectorul informații și comunicații au marcat o creștere semnificativă de 40,3%, respectiv 14,6% f.p.s.a.p.

Tabelul 5.4. Structura numărului IMM-urilor și evoluția acestora pe activități economice, %

	IMM				
	Numărul de întreprinderi		Pondere, %		Indici %
	2021	2022	2021	2022	
Total pe activități	59 758	62 111	100	100	103,9
Agricultura, silvicultura și pescuit	5 063	5 442	8,5	8,8	107,5
Industria extractivă	118	108	0,2	0,2	91,5
Industria prelucrătoare	4 854	4 944	8,1	8	101,9
Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apa caldă și aer condiționat	186	261	0,3	0,4	140,3
Distributia apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare	483	476	0,8	0,8	98,6
Construcții	3 694	3 858	6,2	6,2	104,4
Comert cu ridicata și cu amănuntul; întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor	20 938	21 148	35	34,0	101,0
Transport și depozitare	3 250	3 511	5,4	5,7	108,0
Activități de cazare și alimentație publică	2 154	2 268	3,6	3,7	105,3
Informații și comunicații	2 871	3 291	4,8	5,3	114,6
Activități financiare și asigurări	1 060	1 052	1,8	1,7	99,2
Tranzacții imobiliare	3 956	4 053	6,6	6,5	102,5
Activități profesionale, științifice și tehnice	5 298	5 571	8,9	9,0	105,2
Activități de servicii administrative și activități de servicii suport	1 896	1 947	3,2	3,1	102,7
Administrație publică și apărare; asigurări sociale obligatorii	13	13	0,02	0,02	100,0
Invatamant	644	693	1,1	1,1	107,6
Sanatate și asistență socială	1 286	1 387	2,2	2,2	107,9
Arta, activități de recreere și de agrement	557	609	0,9	1,0	109,3
Alte activități de servicii	1 437	1 479	2,4	2,4	102,9

Sursa: calculele autorilor conform datelor Biroului Național de Statistică

Numărul mediu de salariați din cadrul sectorului IMM. În ansamblu, în ultimii doi ani (2021-2022) numărul salariaților din cadrul IMM-urilor au marcat o ușoară creștere de 1,5%, de la 342,1 mii în anul 2021 până la 347,2 mii de persoane în 2022.

În perioada 2021-2022, numărul mediu de salariați a crescut ușor în majoritatea sectoarelor economice. O creștere mai semnificativă a numărului mediu de personal s-a produs în sectorul "informații și comunicații" (cu 16,4% mai mult față de anul precedent).

Totodată, în această perioadă, câteva sectoare economice au înregistrat o tendință de scădere a numărului de salariați: industria extractivă (-5,2%), construcții (-1,6%), comerț (-0,8%), tranzacții imobiliare (-2,8%) (Tabelul 5.5.).

Tabelul 5.5. Numărul mediu de salariați al IMM-urilor și evoluția acestuia pe activități economice, %

	IMM				
	Numărul mediu de		Pondere, %		Indici %
	2021	2022	2021	2022	
Total pe activități	342 101	347	100	100	101,5
Agricultură, silvicultură și pescuit	37 528	37 759	11,0	10,9	100,6
Industria extractivă	2 054	1 948	0,6	0,6	94,8
Industria prelucrătoare	49 463	49 896	14,5	14,4	100,9
Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat	1 329	1 382	0,4	0,4	104,0
Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare	6 223	6 131	1,8	1,8	98,5
Construcții	26 028	25 622	7,6	7,4	98,4
Comerț cu ridicata și cu amănuntul; întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor	87 321	86 587	25,5	24,9	99,2
Transport și depozitare	23 989	24 269	7,0	7,0	101,2
Activități de cazare și alimentație publică	12 537	13 700	3,7	3,9	109,3
Informații și comunicații	16 333	19 013	4,8	5,5	116,4
Activități financiare și asigurări	3 577	3 603	1,0	1,0	100,7
Tranzacții imobiliare	13 442	13 068	3,9	3,8	97,2
Activități profesionale, științifice și tehnice	13 426	13 432	3,9	3,9	100,0
Activități de servicii administrative și activități de servicii suport	9 626	10 129	2,8	2,9	105,2
Administrație publică și apărare; asigurări sociale obligatorii	572	580	0,2	0,2	101,4
Învățământ	9 623	9 573	2,8	2,8	99,5
Sănătate și asistență socială	21 402	22 761	6,3	6,6	106,3
Arta, activități de recreere și de agrement	3 449	3 568	1,0	1,0	103,5
Alte activități economice	4 179	4 247	1,2	1,2	101,6

Sursa: calculele autorilor conform datelor Biroului Național de Statistică

Repartizarea IMM-urilor pe regiuni de dezvoltare. O provocare pentru Republica Moldova este decalajul uriaș în dezvoltare între municipalități și alte regiuni: aproximativ 2/3 din totalul întreprinderilor se află în capitală și mun. Bălți, în timp ce numărul IMM-urilor care activează în raioane este semnificativ mai mic. În aspect teritorial, se manifestă o diversificare destul de ezitantă a demografiei întreprinderilor – dacă în 2021 municipiul Chișinău era reședință pentru 61,2% din IMM (și pentru cca 57,5% din cele profitabile), atunci către anul 2022 ponderea capitalei s-a redus la 60,6% pentru IMM (cca 58,4% din cele profitabile).

În perioada analizată (2021-2022) se remarcă o creștere a numărului de IMM-uri în toate regiunile de dezvoltare. În ultimii doi ani, mun. Chișinău s-a caracterizat printr-un ritm de creștere mai mic a numărului de IMM-uri comparativ cu celelalte regiuni de dezvoltare (o creștere de 3,0%). Ritmurile

anuale de creștere nu indică diferențe majore între regiunile Nord, Centru, Sud și UTA Găgăuzia în anul 2022 f.p.s.a.p. (Tabelul 5.6.).

Tabelul 5.6. Structura numărului IMM-urilor și evoluția acestora pe regiuni de dezvoltare, %

	Ponderea, %		Indici, % (f.p.s.a.p.)
	2021	2022	
Republica Moldova	99,1	99,2	103,9
Municipiul Chișinău	61,2	60,6	103,0
Nord	13,3	13,3	104,2
Centru	16,8	17,0	105,5
Sud	5,6	5,8	106,9
U.T.A Găgăuzia	3,1	3,2	106,2

Sursa: calculele autorilor conform datelor Biroului Național de Statistică

În structura ocupării din sectorul IMM, ponderea majoritară revine mun. Chișinău (55,4% în anul 2022), furnizând mai mult de jumătate din numărul locurilor de muncă în sector.

În perioada 2021-2022 numărul total de salariați în sectorul IMM din RM, luate la evidență de organele statistice, a marcat o creștere nesemnificativă în majoritatea regiunilor de dezvoltare, cu excepția regiunii Nord (-1,7% față de anul 2021) și UTA Găgăuzia (-2,3% față de anul 2021) (Tabelul 5.7.).

Tabelul 5.7. Evoluția numărului mediu de salariați în sectorul IMM pe regiuni de dezvoltare, %

	Ponderea, %		Indici, % (f.p.s.a.p.)
	2021	2022	2022/2021
Republica Moldova	64,2	65,7	101,5
Municipiul Chișinău	54,7	55,4	102,7
Nord	16,9	16,4	98,3
Centru	16,6	16,5	101,2
Sud	7,9	7,9	102,4
U.T.A Găgăuzia	3,9	3,8	97,7

Sursa: calculele autorilor conform datelor Biroului Național de Statistică

Capitolul VI

SECTORUL SOCIAL

Piața forței de muncă

În Semestrul I din anul 2023 atât rata de ocupare a populației, cât și rata șomajului au arătat o creștere față de Semestrul I din 2022.

În prima jumătate a anului 2023, forța de muncă (ocupată și șomerii) a crescut semnificativ. În primul trimestru, a fost de 916,1 mii de persoane, o creștere de 7,2%, iar în al doilea trimestru a ajuns la 935,1 mii persoane, cu o creștere de 3,9%. Femeile au reprezentat 50,1% din forța de muncă, comparativ cu 49,9% bărbați, iar mediul rural a contribuit cu 54,5%, în timp ce mediul urban cu 45,5%.

De asemenea, rata de participare la forța de muncă a populației de 15 ani și peste a crescut, ajungând la 44,5% în primul trimestru (o creștere de 4,4 puncte procentuale față de anul precedent) și la 45,4% în al doilea trimestru (o creștere de 3,1 puncte procentuale față de anul precedent). În ceea ce privește persoanele economic active, bărbații au înregistrat o rată mai mare (49,8%) decât femeile (41,8%), și mediul urban a avut o rată de activitate mai mare (49,1%) decât mediul rural (42,7%). Rata de activitate a populației ocupate cu vârstele 15-29 ani a fost de 31,2%, în vârstele 15-64 ani de 54,9%, iar în vârstele 20-64 ani de 58,8%.

Numărul populației ocupate a crescut în prima jumătate a anului 2023, ajungând la 865,3 mii persoane în primul trimestru (o creștere de 4,5%) și la 899,6 mii persoane în al doilea trimestru (o creștere de 2,4%). Femeile au reprezentat 50,3% din populația ocupată, în comparație cu 49,7% bărbați, iar mediul rural a contribuit cu 55,1%, în timp ce mediul urban a fost de 44,9%.

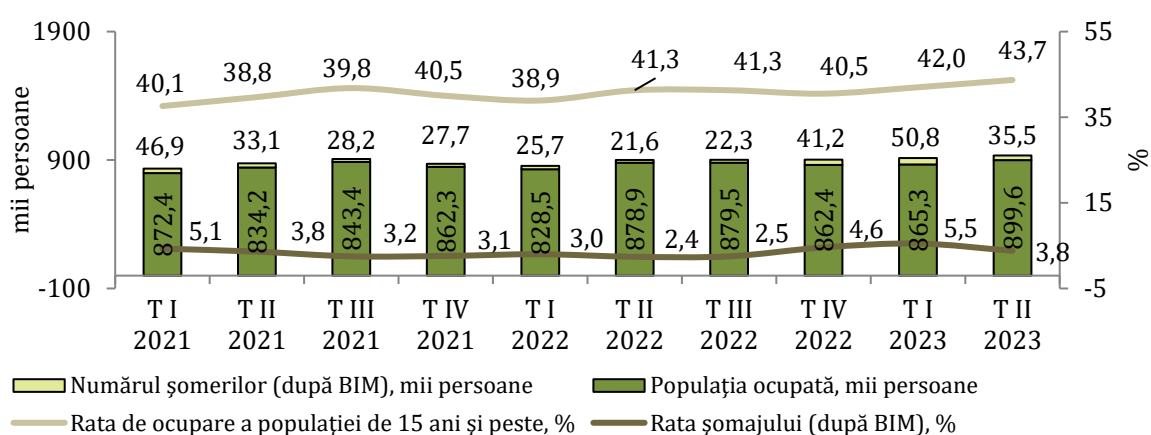

Figura 6.1. Evoluțiile numărului populației ocupate, al șomerilor și a ratelor de ocupare și a șomajului populației de 15 ani și peste, pe trimestre în anii 2021-2023³

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

³ În conformitate cu definiția numărului populației cu reședință obișnuită.

Rata de ocupare a populației de 15 ani și peste, în Semestrul I din 2023 a prezentat o creștere f.p.s.a.p. În T I din 2023 ea a constituit 42,0%, în creștere cu 3,1 p.p. f.p.s.a.p., iar în T II din 2023 a fost de 43,7%, majorându-se cu 2,4 p.p. f.p.s.a.p. Rata de ocupare a bărbaților – 47,6% a fost mai înaltă decât cea a femeilor (40,4%). După mediile de reședință, rata de ocupare a constituit în mediul urban – 46,7%, fiind mai mare decât cea din mediul rural – 41,5%. Rata de ocupare a persoanelor în vârstă de muncă (16-60 ani - femei/16-62 ani – bărbați) a avut valoarea de 56,0%, a persoanelor în vârstă de 15-64 ani – 52,8%, iar în grupa de vârstă 15-29 ani a constituit 29,3%.

Ponderea persoanelor ocupate în industrie a fost de 15,1%, inclusiv în industria prelucrătoare – 12,9%, iar în construcții – 7,4%. În sectorul de servicii au activat 55,3% din numărul total de persoane ocupate.

Populația ocupată în repartizarea după *forme de proprietate* a constituit 72,4% în *sectorul privat* și 27,6% – în *sectorul public*. Ponderea salariaților după *statutul profesional* constituie 78,3%. Marea majoritate a salariaților au fost angajați pe o perioadă nedeterminată (87,9%). *Munca nedeclarată* în rândul salariaților a constituit 8,0%. După ponderile salariaților care lucrează doar în baza unor înțelegeri verbale după sexe mai mulți sunt bărbați – 10,3% față de femei – 6,1%. Cele mai mari ponderi ale salariaților care lucrează doar în baza unor înțelegeri verbale sunt estimate în: agricultură – 62,8%, construcții – 12,2%, comerț – 7,9%, industrie – 1,5%. În *sectorul informal* au activat 17,2%, din totalul persoanelor ocupate în economie, iar 24,4% au avut un loc de muncă informal. Din numărul total de persoane ocupate informal salariații au constituit 27,7%. În sectorul non-agricol ponderea ocupării informale a fost de 12,1%. Din numărul total de salariați loc de muncă informal aveau 8,6% și totodată primeau "salariu în plic". Numărul *persoanelor sub-ocupate* (numărul persoanelor care au avut loc de muncă, al căror număr de ore efectiv lucrate, în total, în timpul perioadei de referință a fost mai mic de 40 de ore pe săptămână, care au dorit și au fost disponibile să lucreze ore suplimentare) a constituit 27,9 mii sau 3,0% din totalul persoanelor ocupate.

Numărul șomerilor, definit conform BIM, în Semestrul I din 2023 a prezentat o creștere esențială f.p.s.a.p. În T I din 2023 el a constituit 50,8 mii pers., majorându-se cu 97,7% f.p.s.a.p., iar în T II din 2023 el a reprezentat 35,6 mii pers., în creștere cu 64,8% f.p.s.a.p. Șomajul a fost într-o proporție mai mare în rândul bărbaților – 56,7% din numărul total al șomerilor, precum și în rândul persoanelor din mediul urban – 59,5%. *Rata șomajului (LU1)* la nivelul țării în Semestrul I din 2023 a avut o majorare f.p.s.a.p. În T I din 2023 acest indicator a constituit 5,5%, fiind cu 2,5 p.p. mai mare f.p.s.a.p., iar în T II din 2023 a fost de 3,8%, majorându-se cu 1,4 p.p. f.p.s.a.p. Rata șomajului la bărbați a constituit 4,3%, iar la femei – 3,3%, în mediul urban – 5,0%, iar în cel rural – 2,8%. În rândurile persoanelor din grupa de vârstă de 15-24 ani rata șomajului a fost de 11,3%. *Rata compusă a sub-ocupării și șomajului (LU2)* la nivel de țară în Semestrul I din 2023 a prezentat o creștere f.p.s.a.p. În T I din 2023 indicatorul a constituit 9,7%, în creștere cu 3,5 p.p. f.p.s.a.p., iar în T II din 2023 el a avut valoarea de 6,8%, fiind în creștere cu 2,0 p.p. f.p.s.a.p. *Rata compusă a șomajului și a forței de muncă potențiale (LU3)* în Semestrul I din 2023 a avut o majorare f.p.s.a.p. În T I din 2023 acest indicator a fost de 8,8%, în creștere cu 4,8 p.p. f.p.s.a.p., iar în T II din 2023 el a fost de 5,7%, majorându-se cu 2,3 p.p. f.p.s.a.p. *Indicatorul compozit de sub-utilizare a forței de muncă (LU4)* în Semestrul I din 2023 a înregistrat o creștere f.p.s.a.p. În T I din 2023 indicatorul a constituit 12,8%, majorându-se cu 5,6 p.p. f.p.s.a.p., iar în T II din 2023 el a constituit 6,8%, fiind în creștere cu 2,0 p.p. f.p.s.a.p.

Populația în afara forței de muncă din țară (de 15 ani și peste) în Semestrul I din 2023 a prezentat o scădere f.p.s.a.p. În T I din 2023 indicatorul dat a constituit 1143,3 mii pers., în scădere cu 10,4% f.p.s.a.p., iar în T II din 2023 el a avut valoarea de 1124,3 mii persoane, în scădere cu 8,6% f.p.s.a.p. În populația inactivă se includ: *pensionarii* (50,2%); *elevii și studenții* (13,7%); *persoanele care îngrijesc de familie* (persoanele casnice) (12,6%); *persoanele care nu doresc să lucreze și nu caută un loc de muncă în Moldova, deoarece deja au un loc de muncă peste hotare sau care planifică să lucreze peste hotare* (8,7%); *persoanele (declerate de gospodării) plecate peste hotare la lucru sau în căutare de lucru pentru o perioadă mai mică de 1 an* (7,3% sau 82,2 mii persoane); *alte persoane în afara forței de muncă* (3,7%). În rândul persoanelor care au un loc de muncă peste hotare sau intenționează să plece peste hotare o pondere mai mare o au bărbații – 15,1% față de femei – 4,1%. De asemenea, bărbații predomină și în rândul persoanelor plecate peste hotare la lucru sau în căutare de lucru pentru o perioadă mai mică de 1 an – 14,0% față de femei – 2,5%. În cadrul activităților de îngrijire de familie predomină femeile – 20,8% față de 1,2% - bărbații.

Grupul *NEET* reprezintă tinerii în grupa de vârstă de 15-34 ani, ce nu sunt parte a populației ocupate, nu studiază în sistemul formal de educație și nu participă la cursuri sau alte instruirii din afara sistemului formal de educație. În Semestrul I din 2023 grupul *NEET* a prezentat o scădere f.p.s.a.p. În T I din 2023 el a avut o pondere de 12,0% din populația din grupa de vârstă de 15-24 ani, în scădere cu 7,5 p.p. f.p.s.a.p., o pondere de 20,0% din populația din grupa de vârstă de 15-29 ani, în scădere cu 6,7 p.p. f.p.s.a.p., o pondere de 26,6% din populația din grupa de vârstă de 15-34 ani, în scădere cu 3,7 p.p. f.p.s.a.p. În T II din 2023 el a constituit de 15,1% din populația din grupa de vârstă de 15-24 ani, micșorându-se cu 1,4 p.p. f.p.s.a.p., o pondere de 24,1% din populația din grupa de vârstă de 15-29 ani, reducându-se cu 2,0 p.p. f.p.s.a.p., o pondere de 27,1% din populația din grupa de vârstă de 15-34 ani, în scădere cu 2,7 p.p. f.p.s.a.p. Indicatorul dat a avut valori mai mari la femei decât la bărbați în toate aceste grupuri de vârstă (15-24 ani: 17,4% - femei vs 12,5% - bărbați; 15-29 ani: 31,7% - femei vs 15,5% - bărbați; 15-34 ani: 34,5% - femei vs 18,6% - bărbați).

Remunerarea muncii

Semestrul I din anul 2023 este caracterizat de o mică creștere a câștigului salarial nominal mediu lunar brut în valoare reală față de Semestrul I din anul 2022 și o accentuare a decalajului dintre câștigul salarial nominal mediu lunar brut în sectorul real în raport cu cel bugetar.

În Semestrul I din 2023 câștigul salarial nominal mediu lunar brut în țară a înregistrat f.p.s.a.p. o creștere esențială în termeni nominali, iar în termeni reali – o majorare mai puțin semnificativă. În T I din 2023 câștigul salarial nominal mediu lunar brut în țară fost în mărime de 11486,2 MDL, în creștere în termeni nominali cu 20,1% f.p.s.a.p., iar în termeni reali – în scădere cu 3,9%. În T II din 2023 el a fost de 12175,9 MDL, majorându-se în termeni nominali cu 17,3% f.p.s.a.p., iar în valoare reală s-a majorat cu doar 1,3% f.p.s.a.p. (cu ajustarea la indicele prețurilor de consum) (Figura 6.2).

În sectorul bugetar salariul mediu lunar în Semestrul I din 2023 a fost, de asemenea, în creștere f.p.s.a.p. În T I din 2023 el a constituit 9783,2 MDL, în creștere cu 19,4% f.p.s.a.p., iar în T II din 2023 el a fost în mărime de 10208,0 MDL, în creștere cu 17,2% f.p.s.a.p. În sectorul real salariul mediu lunar în T I din 2023 a avut mărimea de 12086,7 MDL, fiind cu 20,2% mai mult f.p.s.a.p., iar în T II din 2023 a avut valoarea de 12852,6 MDL, majorându-se cu 17,3% f.p.s.a.p.

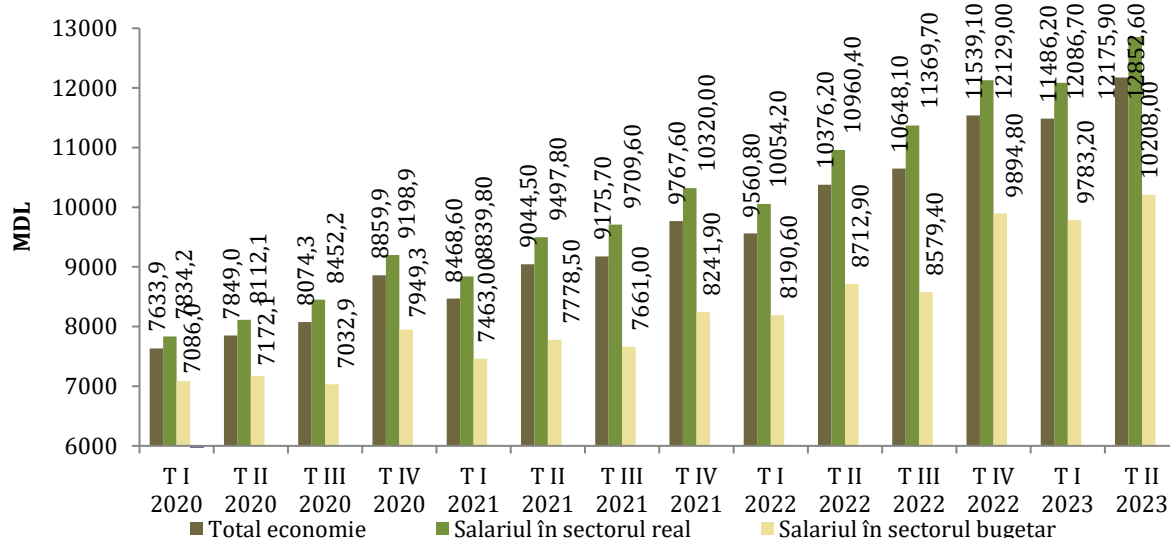

Figura 6.2. Dinamica salariului nominal în sectorul bugetar și în cel real în perioada T I 2020 - T II 2023, MDL

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

Cele mai mari câștiguri salariale medii brute lunare au fost înregistrate în: *Informații și comunicații* (30521,3 MDL - de 2,5 ori mai mare decât salariul mediu pe economie); *Activități financiare și de asigurări* (24704,0 MDL - de 2,0 ori mai mare decât salariul mediu pe economie); *Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat* (18382,2 MDL - de 1,5 ori mai mare decât salariul mediu pe economie); *Alte activități de servicii* (14691,7 MDL - de 1,2 ori mai mare decât salariul mediu pe economie); *Activități profesionale, științifice și tehnice* (13905,8 MDL - de 1,1 ori mai mare decât salariul mediu pe economie); *Administrație publică și apărare; asigurări sociale obligatorii* (13455,9 MDL - de 1,1 ori mai mare decât salariul mediu pe economie); *Sănătate și asistență socială* (13585,9 MDL - de 1,1 ori mai mare decât salariul mediu pe economie). Cele mai mici salarii medii brute lunare au fost înregistrate în: *Activități de cazare și alimentație publică* (7445,8 MDL - de 1,6 ori mai mic decât salariul mediu pe economie); *Agricultură, silvicultură și pescuit* (7643,0 MDL - de 1,6 ori mai mic decât salariul mediu pe economie) și *Artă, activități de recreere și de agrement* (9047,8 MDL - de 1,3 ori mai mic decât salariul mediu pe economie).

Protecția socială a populației. Conform datelor Casei Naționale de Asigurări Sociale, numărul pensionarilor aflați la evidența organelor de protecție socială în prima jumătate a anului din 2023 a fost în creștere f.p.s.a.p. În T I din 2023 acest indicator a constituit 672,2 mii pers. sau cu 0,5 mii pers. mai mult f.p.s.a.p., iar în T II din 2023 el a fost de 674,7 mii pers. sau cu 1,4 mii pers. mai mult f.p.s.a.p. Numărul de pensionari după limita de vârstă în Semestrul I din 2023 a fost în creștere f.p.s.a.p. În T I din 2023 acest indicator a constituit 524,4 mii pers. sau cu 2,4 mii pers. mai mult f.p.s.a.p., iar în T II din 2023 el a fost de 527,5 mii pers. sau cu 3,0 mii pers. mai mult f.p.s.a.p. În Semestrul I din 2023 numărul celor ce primeau pensie de dizabilitate a fost în scădere f.p.s.a.p. În T I din 2023 acest indicator a constituit 101,1 mii pers. sau cu 5,0 mii pers. mai puțin f.p.s.a.p., iar în T II din 2023 el a fost de 100,3 mii pers. sau cu 2,4 mii pers. mai puțin f.p.s.a.p. Numărul total al beneficiarilor de alocații sociale de stat a fost în creștere în prima jumătate a anului 2023 f.p.s.a.p. În T I din 2023 acest indicator a constituit 79,7 mii pers. sau cu 6,4 mii pers. mai mult f.p.s.a.p., iar

În T II din 2023 el a fost de 81,3 mii pers. sau cu 4,5 mii pers. mai mult f.p.s.a.p. În Semestrul I din 2023 numărul celor ce au obținut alocații sociale de stat pentru persoane vârstnice s-a majorat f.p.s.a.p. În T I din 2023 acest indicator a constituit 15,9 mii pers. sau cu 2,9 mii pers. mai mult f.p.s.a.p., iar în T II din 2023 el a fost de 17,0 mii pers. sau cu 3,0 mii pers. mai mult f.p.s.a.p. În prima jumătate a anului 2023 numărul beneficiarilor ce au obținut alocații sociale de stat pentru persoane cu dizabilități a fost în creștere. În T I din 2023 acest indicator a constituit 18,2 mii pers. sau cu 2,7 mii pers. mai mult f.p.s.a.p., iar în T II din 2023 el a fost de 18,8 mii pers. sau cu 1,5 mii pers. mai mult f.p.s.a.p.

Mărimea medie a pensiei în Semestrul I din 2023 a fost în creștere f.p.s.a.p. În T I din 2023 acest indicator a constituit 3185,06 MDL sau cu 20,7% mai mult f.p.s.a.p., iar în T II din 2023 el a fost de 3664,93 MDL sau cu 17,0% mai mult f.p.s.a.p. Pensia medie pentru limita de vârstă în Semestrul I din 2023 a fost în creștere f.p.s.a.p. În T I din 2023 acest indicator a constituit 3196,04 MDL sau cu 20,5% mai mult f.p.s.a.p., iar în T II din 2023 el a fost de 3676,75 MDL sau cu 17,1% mai mult f.p.s.a.p. Pensia medie de dizabilitate în Semestrul I din 2023 a fost în creștere f.p.s.a.p. În T I din 2023 acest indicator a constituit 2116,15 MDL sau cu 21,4% mai mult f.p.s.a.p., iar în T II din 2023 el a fost de 2443,10 MDL sau cu 16,0% mai mult f.p.s.a.p. Mărimea medie a alocației sociale de stat în Semestrul I din 2023 a fost în creștere f.p.s.a.p. În T I din 2023 acest indicator a constituit 1320,44 MDL sau cu 12,5% mai mult f.p.s.a.p., iar în T II din 2023 el a fost de 1513,56 MDL sau cu 13,9% mai mult f.p.s.a.p. Mărimea medie a alocației sociale de stat pentru persoane vârstnice în Semestrul I din 2023 a fost în creștere f.p.s.a.p. În T I din 2023 acest indicator a constituit 1138,13 MDL sau cu 13,9% mai mult f.p.s.a.p., iar în T II din 2023 el a fost de 1308,85 MDL sau cu 15,0% mai mult f.p.s.a.p. Valoarea medie a alocației sociale de stat pentru persoanele cu dizabilități în Semestrul I din 2023 a fost în creștere f.p.s.a.p. În T I din 2023 acest indicator a constituit 1109,33 MDL sau cu 13,0% mai mult f.p.s.a.p., iar în T II din 2023 el a fost de 1274,04 MDL sau cu 14,5% mai mult f.p.s.a.p.

În Semestrul I din 2023, conform prevederilor Hotărârii de Guvern Nr. 148 din 22.03.2023 cuantumul pensiei minime pentru limită de vârstă (cea ce reprezintă echivalentul cuantumului venitului lunar minim garantat) a fost în creștere f.p.s.a.p. În T I din 2023 el a constituit 2278,80 MDL, în creștere cu 13,9% f.p.s.a.p., iar în T II din 2023 el a fost de 2620,62 MDL, cu 15,0% mai mult f.p.s.a.p. Cuantumul pensiei minime în cazul unei dizabilități severe a fost în creștere f.p.s.a.p. la toate categoriile de dizabilitate. În T I din 2023 în cazul unei dizabilități severe el a constituit 1709,10 MDL, cu 13,94% mai mult f.p.s.a.p., iar în T II din 2023 el a avut valoarea de 1965,47 MDL, cu 15,0% mai mult f.p.s.a.p., în cazul unei dizabilități accentuate în T I din 2023 a fost de 1595,16 MDL, cu 13,94% mai mult f.p.s.a.p., iar în T II din 2023 a avut valoarea de 1834,43 MDL, cu 15,0% mai mult f.p.s.a.p., în cazul unei dizabilități medii în T I din 2023 a fost de 1139,40 MDL, cu 13,94% mai mult f.p.s.a.p., iar în T II din 2023 a fost de 1310,31 MDL, cu 15,0% mai mult f.p.s.a.p.

Boxa 6.1. Modificarea vârstei de pensionare pentru femei de la 1 iulie 2023

De la 1 iulie 2023, vârsta standard de pensionare pentru oferirea pensiei pentru limită de vârstă pentru femei e 60 ani și 6 luni, stagiul de cotizare complet fiind de 33 ani și 6 luni. În același timp, pentru bărbați vârsta de pensionare rămâne 63 ani, iar stagiul de cotizare - 34 ani. Reducerea vârstei standard de pensionare se oferă femeilor care au născut și educat până la vârsta de 8 ani 5 copii și mai mulți. În cazul lor vârsta de pensionare se reduce cu 3 ani, începând cu 1 iulie 2023 fiind 57 ani și 6 luni. La stabilirea pensiei anticipate pentru carieră lungă femeile trebuie să confirme 36 ani și 6 luni de stagiul contributiv de cotizare, la bărbați stagiul contributiv de cotizare rămâne 39 ani.

Sursa: <https://cnas.gov.md/libview.php?l=ro&idc=360&id=6409&t=/Mass-media/Noutati/Din-1-iulie-se-modifica-varsta-de-pensionare-pentru-femei>

Minimul de existență. Minimul de existență în Semestrul I din anul 2023 în medie pe lună la o persoană a constituit 2867,4 MDL, majorându-se cu 15,4% față de Semestrul I din anul 2022. În orașele mari (mun. Chișinău și Bălți) minimul de existență a constituit 3166,9 MDL, ceea ce este mai mult cu 18,1% față de Semestrul I din anul 2022. Această mărime este cu 12,7% mai mare comparativ cu alte orașe (2808,9 MDL, cu 15,3% mai mult față de Semestrul I din anul 2022) și cu 15,7% mai mare decât în sate (2737,6 MDL, mai mult cu 13,8% față de Semestrul I din anul 2022). Valoarea minimului de existență pentru copiii în vârstă de 7-17 ani a fost de 3162,2 MDL. Minimul de existență pentru populația în vârstă aptă de muncă a fost de 3056,4 MDL, în cazul bărbaților – 3308,3 MDL, iar în cazul femeilor – 2797,3 MDL.

Capitolul VII

PROGNOZA PENTRU ANUL 2023

(varianta actualizată)

Anul 2023 continuă să fie afectat de conflictul din Ucraina, cu impacturi semnificative asupra economiei globale. Aceste impacturi se manifestă prin perturbarea comerțului dintre Ucraina și a partenerilor comerciali ai Ucrainei, ca urmare a deteriorării infrastructurii, transportului și a lanțurilor de aprovizionare.

Într-un efort de a sprijini economia Ucrainei, Consiliul Uniunii Europene a decis să prelungească suspendarea tuturor taxelor vamale aplicate exporturilor ucrainene către Uniunea Europeană pentru încă un an. UE, inclusiv Republica Moldova, se implică activ în susținerea exporturilor ucrainene prin intermediul coridoarelor de solidaritate organizate de Misiunea Uniunii Europene de Asistență la Frontieră în Moldova și Ucraina. În același timp, facilitarea exporturilor produselor de bază din Ucraina poate crea situații nefavorabile pentru producătorii din țările vecine Ucrainei, ceea ce afectează dezvoltarea economică a acestora. Toate aceste aspecte au un impact semnificativ asupra ofertei globale de bunuri și servicii.

Cu toate acestea, economia globală continuă să se redreseze lent în urma impactului pandemiei, invaziei Rusiei în Ucraina și a crizei costului vieții. În ciuda perturbărilor pe piețele energetice și alimentare cauzate de război, precum și a eforturilor fără precedent de strângere a condițiilor monetare la nivel global, pentru a combate inflația economia globală a încetinit, dar nu a stagnat. Cu toate acestea, creșterea rămâne lentă și inegală, iar peisajul economic global este caracterizat de diferențe semnificative.

Tabelul 7.1. Revizuirea prognozei de către FMI, % f.a.p.

Indicator/Țara	Prognoză PIB	
	aprilie 2023	octombrie 2023
Mondial	2,7	3
UE	0,75	0,7
Zona Euro	1,24	0,7
România	2,4	2,2
Germania	-0,11	-0,5
Italia	0,65	0,7
Polonia	0,3	0,6
Federația Rusă	0,7	2,2
Ucraina	-3	2

Sursa: <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/weo-database/2023/April>
<https://www.imf.org/en/Publications/WEO/weo-database/2023/October>

Conform celor mai recente prognoze ale Fondului Monetar Internațional (FMI), creșterea economică la nivel mondial este estimată la 3% în acest an, ceea ce reprezintă o revizuire în creștere față de previziunile din aprilie 2023. Un aspect notabil este revizuirea în sus a prognozei pentru Ucraina, cu o creștere de 5,0 puncte procentuale. Această modificare se datorează unei cereri

interne mai puternice decât se anticipa în această țară. Firmele și gospodăriile din Ucraina au reușit să se adapteze la contextul războiului, într-o perioadă de inflație în scădere bruscă și piețe valutare stabile.

Evoluția social - economică a Republicii Moldova în primul semestru al anului 2023

Ca urmare a efectelor de propagare a conflictului armat din Ucraina, Republica Moldova se confruntă cu provocări fără precedent, care are un impact semnificativ asupra gospodăriilor, economiei și finanțelor publice. Țara s-a confruntat în 2022 cu o scădere considerabilă a produsului intern brut (PIB), din cauza perturbării schimburilor comerciale, a crizei energetice și condițiilor meteorologice influențate de schimbările climatice.

Produsul Intern Brut (PIB). Dinamica negativă a majorității indicatorilor macroeconomici din primul semestru al anului 2023, în mod natural s-a reflectat și asupra principalului indicator macroeconomic - PIB-ului, care a înregistrat o descreștere de 2,3%, în termeni nominali, constituind 133,9 mild. lei. La evoluția negativă a PIB-ului au contribuit majoritatea activităților economice.

Pe categorii de resurse: comerțul cu ridicata și cu amănuntul; transport și depozitare; activități de cazare și alimentație publică (au contribuit cu -1,4% la scăderea PIB), cu o pondere de 17,7% la formarea PIB și o reducere a VAB pe activitățile respective cu 7,4%; Industria prelucrătoare (-1,1%), cu o pondere de 8,6% la formarea PIB; construcțiile (-1%), cu o pondere la formarea PIB de 5,8%. Volumul impozitelor nete pe produse s-a diminuat cu 5,6% realizărilor perioadei respective a anului precedent, contribuind la scăderea PIB cu 0,7%.

Pe categorii de utilizări declinul economic s-a produs în baza consumului final al gospodăriilor populației (-15,5%), cu o contribuție la scăderea PIB cu 4,7%. Impact pozitiv asupra indicelui volumului fizic al PIB a avut doar exportul net (2,3%), consecință a reducerii cu 3 % a volumului importurilor de bunuri și servicii corelată cu o scădere mai mică a volumului exporturilor de bunuri și servicii cu 0,4%.

Rata inflației anuale în primele noua luni a anului 2023 a constituit 8,6%. În luna septembrie 2023 inflația față de decembrie 2022 a constituit 4% inclusiv la: produse alimentare – 2,6%, servicii prestate populației – 7,7% și la mărfuri nealimentare cu 2,9%. Indicele prețurilor de consum în ultimele luni ale anului 2023 sunt mai mici în comparație cu începutul anului. O creștere mai semnificativă a prețurilor se atestă la servicii.

Comerțul exterior a înregistrat descreșteri semnificative. În perioada ianuarie-iulie 2023 **exporturile** de mărfuri au constituit 2346,6 mil. USD, volum inferior celui realizat în perioada corespunzătoare din anul 2022 cu 10,8%. **Reexporturile de mărfuri** străine au însumat 763,9 milioane USD (67,4% din total exporturi), sau cu 6% mai mult, comparativ cu ianuarie-iulie 2022. Reexporturile de mărfuri după prelucrare au deținut 14,1% în totalul exporturilor. **Importurile** de mărfuri au constituit 5010,8 mil. USD, mai puțin de cât în perioada respectivă din anul 2022 cu 2%. Soldul negativ al **balanței comerciale** a constituit 1510,2 mil. USD, cu 182,3 milioane USD (+7,3%), în creștere, comparativ cu cel înregistrat în perioada corespunzătoare din anul 2022. Gradul de acoperire a importurilor cu exporturi în ianuarie-iulie 2023 a constituit 46,8% în scădere cu 4,6 puncte procentuale, comparativ cu perioada corespunzătoare din anul 2022.

Producția industrială în ianuarie-iulie 2023, comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent, a fost mai mică cu 7,1%, ca urmare a descreșterii producției în industria extractivă (-10,3%), în industria prelucrătoare (-9,1%), totodată la producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat volumul de producție s-a majorat(2,2%). În luna iulie 2023, producția industrială s-a micșorat față de luna corespunzătoare din anul precedent cu 4%, ca urmare a descreșterilor în industria extractivă (-11,5%) și industria prelucrătoare (-4%). Totodată, s-au înregistrat creșteri la producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat (+32,4%), atenuând scăderea producției pe total industrie cu respectiv 2,6%.

Producția agricolă în ianuarie-iunie 2023 a însumat 99% (în prețuri comparabile) față de perioada respectivă a anului 2022. Micșorarea producției globale agricole a fost determinată de scăderea producției animaliere cu 1,4%. Producția vegetală a crescut cu 2,7%. Conform datelor preliminare, pentru roada anului 2023 gospodăriile de toate categoriile au semănat 1583,3 mii ha sau cu 15,3 mii ha (cu 1,0%), mai mult față de anul 2022. Conform datelor biroului de statistică la 1 iulie 2023 în comparație cu data respectivă a anului precedent în întreprinderile agricole a fost înregistrată mărirea efectivului de animale de toate speciile (cu excepția efectivului de porcine), iar în gospodăriile populației – micșorarea efectivului de animale.

Volumul serviciilor de transport a marcat creșteri semnificative la transportul de pasageri, dar scăderi la volumul mărfurilor transportate. În perioada ianuarie-iulie 2023, cu transportul public au fost transportați circa 133,6 milioane pasageri cu 21,8% mai mult decât în perioada respectivă a anului precedent. Au fost transportate circa 8,2 mil. tone de mărfuri sau cu 11,3% mai puțin față de aceeași perioadă a anului trecut. Reduceri ale volumului mărfurilor transportate au fost înregistrate cu majoritatea tipurilor de transport: transportul rutier – cu 11,2%, transportul feroviar – cu 15,8%, transportul fluvial – cu 1,2%. Creșteri s-a înregistrat doar în transportul aerian – cu 43,3%, dar acesta a avut o cotă parte de 6,1% din totalul mărfurilor transportate. Parcursul pasagerilor s-a majorat cu 28,3%. Creșteri importante sunt la toate pozițiile cu excepția parcursul pasagerilor pe modul de transport fluvial, care a constituit 81,2% față de perioada respectivă a anului precedent, Parcursul pasagerilor prin modul de transport aerian s-a majorat cu 47,5%, rutier -18,3%, electric – 20,7%.

Volumul cifrei de afaceri în comerțul cu amănuntul. În luna iulie 2023 s-a majorat cu 8,8% față de perioada respectivă a anului precedent, iar volumul comerțului cu ridicata s-a diminuat cu 1,1%

Câștigul salarial mediu lunar al unui salariat din economia națională pentru trimestrul II 2023 a constituit 12175,9 lei și s-a majorat în termeni nominali cu 17,3% față de trimestrul II 2022 și cu 6% față de trimestrul I 2022. În termeni reali în comparație cu anul precedent salariul s-a majorat cu 1,3%. Cele mai mari majorări au avut loc în domeniul activități financiare și de asigurări (+13,8%), sănătate și asistență socială (+12,1%) și în producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat (+11,2%). În sfera bugetară câștigul salarial mediu lunar a constituit 10208,0 lei, fiind în creștere cu 17,2%, față de trimestrul II 2022, iar în sectorul real – 12852,6. Cele mai mari salarii s-au înregistrat în domeniile Informații și comunicații – 30521,3 lei, Activități financiare și de asigurări – 24704,0 lei, cele mai mici – în Activități de cazare și alimentație publică – 7445,8 lei, Agricultură, silvicultură și pescuit – 7643 lei.

Rata șomajului (conform BIM) la nivel de țară pentru trimestrul II 2023 a înregistrat valoarea 3,8%, fiind cu 1,4 p.p. mai înaltă față de trimestrul II 2022. Rata șomajului la bărbați a fost de 4,3%, iar la femei - de 3,3%.

Exercițiul de prognoză pentru anul 2023 s-a efectuat cu ajutorul modelului macroeconomic elaborat în cadrul INCE, ținându-se cont de impactul crizelor asupra evoluției economiei naționale și a unor posibile devieri de la normalitate care ar putea avea loc. (Tabelul 7.2).

Tabelul 7.2. Evoluția indicatorilor macroeconomici principali în anii 2019-2022 și prognoza pentru anul 2023

	Unitatea de măsură	2019	2020	2021	2022	2023
		Efectiv				Prognoza
PIB nominal	mld. lei	206,26	199,73	242,1	272,6	313,2
Față de anul precedent în prețuri comparabile	%	103,6	91,7	113,9	95	101,8
Indicele prețului de consum mediu anual	%	104,8	103,8	105,1	128,7	111,3
Cursul mediu de schimb	lei/USD	17,6	17,3	17,7	18,9	19,1
Export de bunuri	mil.USD	2779	2467	3144	4335	4473
Față de anul precedent	%	102,7	88,8	127,5	137,9	103,2
Import de bunuri	mil.USD	5843	5416	7177	9219	9440
Față de anul precedent	%	101,4	92,7	132,5	128,5	102,4
Soldul negativ al balanței comerciale	mil.USD	3063	2949	4032	4884	4967
Producția industrială în prețuri curente	mld.lei	59,3	59,7	70,6	85,5	94,4
Față de anul precedent în prețuri comparabile	%	102	94,5	112,1	94,9	100,7
Producția agricolă în prețuri curente	mld.lei	34,6	30,1	48,4	41,02	46,5
Față de anul precedent în prețuri comparabile	%	98,1	72,8	157,9	70,8	103,7
Investiții în active imobilizate	mld.lei	31,3	30,1	35,4	31,2	32,8
Față de anul precedent în prețuri comparabile	%	110,2	96,9	109,8	88,4	100,7
Salariul nominal mediu lunar	lei	7234	7943	8980	10447	11975
Față de anul precedent						
nominal	%	115,3	110	113,1	117,3	113
real	%	110,1	105,8	107,6	91,1	101,5
Rata șomajului	%	5,1	3,8	3,2	3,1	3,7
Transferuri de peste hotare a mijloacelor bănești	mil. dol.	1222	1486	1611	1746	1833

Sursa: BNS, estimările-autorilor

Conform calculelor efectuate pe baza modelului și ajustate de experți, **producția agricolă** în 2023 va crește cu 3,7%, atingând un volum de 46,5 mld.MDL. Aceasta reprezintă o creștere relativ mică în comparație cu declinul enorm din anul precedent. Schimbările climatice, seceta și conflictul din Ucraina au un impact negativ asupra acestui sector. Agricultură continuă să aibă un rol important în economia națională, deoarece activitatea industrială, transporturile, asigurarea pieței interne și exportul de produse alimentare depind în mare măsură de performanța acestui sector. Având în vedere că țara noastră, în prezent, nu poate să acopere în totalitate necesitățile interne de consum din resursele proprii și este nevoită să importe o mare parte din produsele de origine vegetală și animală, situația din acest domeniu trebuie să fie permanent sub supravegherea autorităților. Evoluția sectorului agricol în acest an a fost din nou afectată de secetă, ceea ce a creat obstacole semnificative pentru recolta din anul viitor.

În anul 2023, producția industrială nu va înregistra evoluții semnificative și va rămâne la un volum de 94,4 miliarde lei. Evoluția slabă a acestui sector se datorează în mare măsură scăderilor înregistrate în agricultură în anul precedent. Din această cauză, volumul de producție care trebuie procesat va fi mai mic. În plus, se observă și o reducere a activității întreprinderilor industriale, precum și o scădere a cererii interne și externe pentru anumite sectoare.

Redresarea comerțului exterior este lentă, iar în același timp, evoluțiile din anul trecut, influențate de reexport, constituie un argument în favoarea unei evoluții mai reduse în acest an. Estimările efectuate indică că, în anul 2023, **importurile** vor crește cu 2,4%, în timp ce **exporturile** vor înregistra o creștere de 3,2%. Cu toate acestea, această situație nu va duce la îmbunătățirea soldului **balanței comerciale**, comparativ cu anul precedent. Ca rezultat, deficitul balanței comerciale va atinge în acest an suma de 4967 milioane USD.

În 2022, ca urmare a conflictului din Ucraina, investițiile au înregistrat o scădere de aproape 30%. În privința anului 2023, chiar dacă Guvernul depune eforturi pentru a identifica instrumente de stimulare a mediului de afaceri, există o notabilă neîncredere în viitor din partea oamenilor de afaceri, ceea ce îi face să fie precauți în ceea ce privește decizia de a investi. Prin urmare, se preconizează că ritmul de creștere pentru acest an va fi de doar 0,7%.

Ritmul de creștere a **salariului nominal** (+13%) în acest an este determinat de creșteri mai semnificative în domeniul administrației publice, dar și în alte domenii. Totuși, creșterea reală va atinge un nivel de doar 1,5%. Se prevede ca rata șomajului să fie în jur de 3,7%.

Prognoza actualizată pentru anul 2023 este mai pesimistă decât cea prezentată în luna martie, când se spera la o refacere economică mai rapidă. Conflictul din Ucraina continuă, iar incertitudinea nu a dispărut. Criza economică continuă să afecteze economia mondială, inclusiv cea a Republicii Moldova, și chiar dacă prețul la gaz și energia electrică au început să scadă, prețul actual va rămâne o provocare atât pentru consumatori, cât și pentru guvern. În 2023 vor avea loc alegeri locale, iar acest lucru va avea o influență negativă asupra parcursului economic, precum și asupra implementării reformelor economice, din cauza populismului politic caracteristic acestor perioade.

Exercițiul de prognoză este influențat de mai mulți factori, printre aceștia fiind variabilele exogene interne și externe, care sunt determinate de deciziile politice și de evoluția situației geopolitice. Unul dintre factorii importanți care vor influența evoluția economiei Republicii Moldova sunt

prețurile la resursele energetice. Conform prognozelor FMI din octombrie 2023, în acest an se așteaptă o diminuare destul de semnificativă a acestor prețuri - o scădere de aproximativ 50%. Modelul de prognoză a luat în calcul această previziune și a anticipat o reducere a prețurilor resurselor energetice și în Republica Moldova. Desigur, evoluția economiei Republicii Moldova va fi influențată de factorii decizionali ai guvernării. Cu toate acestea, în contextul actual, factorii externi, în special evoluția conflictului militar din Ucraina, joacă un rol extrem de important.

ANEXE STATISTICE

RESURSE PIB														
Perioada	PIB		VAB		Agricultura		Industria		Construcții		Alte activități		Impozite nete pe produs	
	mil. lei	în %	mil. lei	în %	mil. lei	în %	mil. lei	în %	mil. lei	în %	mil. lei	în %	mil. lei	în %
	preț. curente	f.p.s.a.p.	preț. curente	f.p.s.a.p.	preț. curente	f.p.s.a.p.	preț. curente	f.p.s.a.p.	preț. curente	f.p.s.a.p.	preț. curente	f.p.s.a.p.	preț. curente	f.p.s.a.p.
2018	190016.3	104.0	164179.4	104.2	19306.1	101.9	28602.1	104.3	15050.5	116.0	101220.7	103.1	25836.9	102.7
2019	210098.8	103.6	182594.9	103.9	20718.3	97.7	29744.9	102.6	18153.5	115.9	113978.3	103.6	27503.9	101.4
2020	206352.0	93.0	179578.5	93.1	19626.8	73.6	28884.6	95.7	19149.6	103.7	111917.5	94.3	26773.5	92.7
2021	241870.6	113.9	207639.4	113.5	25118.9	145.0	30112.8	112.1	19730.1	84.0	132677.6	114.4	34231.2	117.1
2022	272555.9	94.1	234386.9	94.3	21593.0	74.2	34452.8	89.2	20174.3	90.0	158166.8	99.8	38169.0	92.4
Trimestrul I 2020	43685.3	100.9	37287.7	101.1	1144.2	102.3	6746.0	98.3	2995.4	108.6	26402.0	100.9	6397.6	99.7
Trimestrul II 2020	44629.5	86.0	39225.7	87.4	3076.0	94.8	6559.7	88.3	5925.6	93.1	23664.5	84.9	5403.8	77.3
Trimestru III 2020	61719.2	90.3	54644.8	90.5	8819.9	67.8	7661.2	94.5	6939.3	107.2	31224.4	92.8	7074.4	88.8
Trimestru IV 2020	56317.9	96.7	48420.2	95.2	6586.7	68.5	7917.7	101.5	3289.3	114.8	30626.5	98.6	7897.8	106.3
Trimestrul I 2021	46523.4	101.8	39487.0	100.7	1260.8	86.1	7292.4	106.1	3107.2	105.5	27826.6	99.6	7036.5	108.6
Trimestrul II 2021	57697.5	121.5	49535.8	119.2	3539.9	92.1	8115.2	119.9	7462.2	122.0	30418.5	122.2	8161.7	138.3
Trimestrul III 2021	69849.5	108.3	60299.0	105.7	11683.5	128.6	7945.9	104.4	6742.9	90.9	33926.7	103.2	9550.4	128.5
Trimestrul IV 2021	66735.8	118.9	57253.6	120.7	7873.0	164.4	-	-	5563.3	133.2	36011.2	113.0	9482.6	108.4
Trimestrul I 2022	56266.5	101.1	48124.7	101.2	1305.3	97.9	7007.8	96.0	3937.4	95,6	33819.7	105.0	8141.7	x
Trimestrul II 2022	64326.3	99.1	55212.0	99.6	3381.5	94.0	8044.7	89.2	4759.0	97.0	39026.8	107.4	9114.3	x
Trimestrul III 2022	77178.5	89.7	66806.9	89.5	12338.8	78.6	8439.8	87.3	4869.3	95.3	41158.9	92.3	10371.6	91.3
Trimestrul IV 2022	74784.6	89.4	64243.4	90.3	4567.4	59.5	8905.9	83.4	6608.5	99.7	44161.3	97.5	10541.4	83.8
Trimestrul I 2023	63676.3	97.6	53836.0	96.6	1143.1	96.0	7613.8	79.3	7293.2	92.4	41582.0	101.4	53836.0	96.6
Trimestrul II 2023	70237.8	97.8	61133.6	99.7	3738.5	110.6	7250.1	87.3	4238.7	85.5	45507.2	102.4	9104.2	86.5

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

UTILIZĂRI PIB														
Perioada	PIB			Consum final			Formarea brută de capital fix			Variația stocurilor			Export net	
	mil. lei	în %	fp.s.a.p.	mil. lei	în %	fp.s.a.p.	mil. lei	în %	fp.s.a.p.	mil. lei	în %	fp.s.a.p.	mil. lei	în %
	preț. curente	fp.s.a.p.		preț. curente	fp.s.a.p.		preț.	fp.s.a.p.		preț. curente	fp.s.a.p.		preț. curente	fp.s.a.p.
2018	190016.3	104.0		191142.3	103.2		46148.1	114.0		1831.8	x		-49105.9	x
2019	2100098.8	103.6		206785.8	102.6		53713.9	112.9		1552.2	x		-51953.0	x
2020	2063352.0	93.0		202773.2	94.1		53019.0	97.9		-3085.0	x		-46355.1	x
2021	241870.6	113.9		238742.1	113.2		58514.0	101.7		10820.6	x		-66206.2	x
2022	272555.9	94.1		280869.8	97.4		61994.8	93.2		9062.1	x		-79370.8	x
Trimestrul I 2020	43685.3	100.9		45226.5	98.6		9252.1	109.3		412.1	x		-11205.4	x
Trimestrul II 2020	44629.5	86.0		42236.2	84.5		12752.7	84.4		-2164.8	x		-8194.6	x
Trimestrul III 2020	61719.2	90.3		55351.3	93.2		19068.4	106.7		625.6	x		-13326	x
Trimestru IV 2020	56317.9	96.7		59959.2	99.5		11945.7	93.4		-1957.8	x		-13629.1	x
Trimestru I 2021	46523.4	101.8		48337.8	102.3		10898.8	114.2		1537.6	x		-14250.8	x
Trimestrul II 2021	57697.5	121.5		56110.5	122.4		16630.2	124.5		2820.5	x		-17863.7	x
Trimestrul III 2021	69849.5	108.3		65166.3	110.7		18224.7	92.1		3204.6	x		-16746.1	x
Trimestrul IV 2021	66735.8	118.9		68502.9	107.4		15631.2	95.3		127.8	x		-17526.2	x
Trimestrul I 2022	56266.5	101.1		58254.6	102.8		12081.4	98.0		873.95	x		-14943.5	x
Trimestrul II 2022	64326.3	99.1		65587.0	100.3		15420.6	96.8		703.2	x		-17384.5	x
Trimestrul III 2022	77178.5	89.7		77423.4	95.2		17908.1	95.6		5806.2	x		-23959.3	x
Trimestrul IV 2022	74784.6	89.4		79604.8	93.2		16584.6	91.4		1678.8	x		-23083.6	x
Trimestrul I 2023	63676.3	97.6		68503.4	98.1		13217.3	99.6		649.8	x		-18694.2	x
Trimestrul II 2023	70237.8	97.8		71117.7	93.3		14172.7	94.1		334.9	x		-15387.6	x

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

PREȚURILE DE CONSUM				
	Ritmul de creștere al IPC, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la produsele alimentare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la produsele nealimentare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la servicii, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)
2018	3,0	5,4	2,7	0,2
2019	4,8	7,6	4,2	1,5
2020	3,8	7,4	0,9	2,4
2021	5,1	7,0	6,0	1,3
2022	30,2	31,8	19,9	44
T I 2020	6,1	11,0	3,2	3,9
T II 2020	4,6	8,8	0,8	3,5
T III 2020	3,3	7,2	0,0	2,2
T IV 2020	1,0	2,8	-0,4	0,0
T I 2021	0,8	2,0	1,2	-1,6
T II 2021	3,0	4,9	4,5	-1,6
T III 2021	4,9	5,8	7,0	0,7
T IV 2021	11,7	15,2	11,1	7,6
T I 2022	19,1	23,8	15,4	17,7
T II 2022	29,3	32,3	21,3	36,8
T III 2022	33,9	37,3	23,3	45,3
T IV 2022	32,1	33,7	21,0	46,8
T I 2023	25,1	25,8	15,6	38,8
T II 2023	15,8	14,5	8,2	30,5

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele INCE.

PREȚURILE DE CONSUM				
	Ritmii de creștere al IPC, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmii de creștere al prețurilor la produsele alimentare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmii de creștere al prețurilor la produsele nealimentare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmii de creștere al prețurilor la servicii, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)
ianuarie 2022	16,6	21,1	13,4	14,8
februarie 2022	18,5	23,3	14,2	17,0
martie 2022	22,2	27,0	18,0	21,4
aprilie 2022	27,1	30,2	19,1	34,4
mai 2022	29,1	32,5	21,5	35,3
iunie 2022	31,8	34,3	23,4	40,7
iulie 2022	33,6	36,4	24,2	43,5
august 2022	34,3	38,4	23,3	45,3
septembrie 2022	34,0	37,1	22,4	47,3
octombrie 2022	34,6	36,2	21,8	52,7
noiembrie 2022	31,4	33,1	21,2	44,7
decembrie 2022	30,2	31,8	19,9	43,0
ianuarie 2023	27,3	28,6	18,4	38,9
februarie 2023	25,9	26,5	16,3	40,0
martie 2023	22,0	22,2	11,9	37,7
aprilie 2023	18,1	16,4	10,6	33,2
mai 2023	16,3	14,0	8,2	33,3
iunie 2023	13,2	13,1	5,9	25,0
iulie 2023	10,2	11,5	5,4	18,1
august 2023	9,7	9,6	5,5	16,3

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele INCE.

PREFURILE PRODUCȚIEI INDUSTRIALE							
	Ritmul de creștere al IPP1, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor din industria extractivă, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor din industria prelucrătoare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor din sectorul energetic, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor în construcții, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la produsele agricole, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	
2018	0,4	3,0	0,2	2,3	6,1	-7,5	
2019	1,8	13,0	1,7	0,4	4,7	3,8	
2020	2,6	2,3	3,4	-7,3	0,7	22,5	
2021	8,5	4,6	8,7	7,3		13,7	
2022	26,7	28,0	20,1	12,0	23,8	13,6	
T I 2020	2,5	9,5	2,5	1,8	2,6	8,8	
T II 2020	2,7	-1,7	3,7	-9,3	0,2	10,9	
T III 2020	2,0	0,4	3,0	-10,8	0,5	18,1	
T IV 2020	3,1	1,7	4,3	-10,8	0,5	30,9	
T I 2021	5,9	1,3	7,3	-10,7	1,8	26,9	
T II 2021	7,5	5,5	8,1	-0,1	5,4	19,9	
T III 2021	7,8	4,9	8,5	-0,2	8,6	15,8	
T IV 2021	12,9	7,4	10,7	42,4	9,1	6,2	
T I 2022	19,3	13,8	13,1	108,1	15,5	8,4	
T II 2022	26,8	26,8	20,5	114,6	24	12,5	
T III 2022	30,0	37,5	23,6	117,4	25,6	22,6	
T IV 2022	30,2	33,3	23,0	119,1	26,0	9,4	
T I 2023	24,9	28,8	21,3	54,7	17,4	-3,4	
T II 2023	14,8	11,1	10,6	54,7	11,8	-18,2	

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele INCE.

CURSUL VALUTAR					
	Cursul nominal de schimb MDL/USD	Cursul nominal de schimb MDL/EUR	Ritmul de creștere a cursul nominal de schimb MDL/USD, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)	Ritmul de creștere al cursul nominal de schimb MDL/EUR, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)	Ritmul de creștere al cursul nominal de schimb MDL/USD, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)
2018	16,8	19,8	-9,2	-4,8	-4,8
2019	17,6	19,7	4,6	-0,6	-0,6
2020	17,3	19,7	-1,6	0,1	0,1
2021	17,7	20,9	2,3	6,1	6,1
2022	18,9	19,90	6,8	-4,8	-4,8
T I 2020	17,6	19,4	2,6	-0,4	-0,4
T II 2020	17,8	19,5	-1,0	-3,0	-3,0
T III 2020	16,8	19,6	-5,4	-0,7	-0,7
T IV 2020	17,1	20,4	-1,9	5,7	5,7
T I 2021	17,5	21,1	-0,5	8,8	8,8
T II 2021	17,8	21,5	0,4	9,9	9,9
T III 2021	17,8	21,0	6,0	7,0	7,0
T IV 2021	17,6	20,1	2,7	-1,4	-1,4
T I 2022	18,1	20,3	3,4	-3,8	-3,8
T II 2022	18,8	20,1	5,6	-6,4	-6,4
T III 2022	19,3	19,5	8,5	-7,1	-7,1
T IV 2022	19,3	19,7	9,8	-2,1	-2,1
T I 2023	18,8	20,2	4,1	-0,4	-0,4
T II 2023	18,0	19,6	-4,6	-2,7	-2,7

Sursa: Conform datelor BNM, BNS, OCDE, calculele INCE.

POLITICA MONETARĂ					
	Agregatul monetar M0, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)	Agregatul monetar M1, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)	Agregatul monetar M2, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)	Agregatul monetar M3, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)	Baza monetară, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)
2018	21077,4	39165,0	58334,2	83158,6	43556,9
2019	22953,2	42629,7	63137,0	89950,7	46851,0
2020	29818,9	55301,0	75896,8	107631,0	55638,7
2021	31461,4	58246,6	79894,0	117371,7	56743,2
2022	34406,0	63499,9	91040,0	123086,9	74979,6
Ianuarie 2022	30735,7	58536,9	80578,7	117127,3	57449,3
Februarie 2022	31461,4	58246,6	79894,0	117371,7	56743,2
Martie 2022	30266,7	56144,3	76609,7	111999,1	58631,1
Aprilie 2022	30119,7	55849,1	76391,9	110376,4	56682,1
Mai 2022	30188,2	56693,0	77462,0	112967,2	59747,4
Iunie 2022	30601,8	57268,7	78715,9	113845,3	61937,7
Iulie 2022	31023,5	58051,3	79974,0	114796,7	65693,0
August 2022	31053,5	58107,6	81176,1	115440,2	68679,8
Septembrie 2022	31065,8	57603,6	81562,0	115634,1	71668,4
Octombrie 2022	32038,9	59699,9	84313,4	118009,3	73169,2
Noiembrie 2022	32709,1	60402,6	86608,1	121553,5	74396,3
Decembrie 2022	34406,0	63499,9	91040,0	123086,9	74979,6
Ianuarie 2023	33291,5	63362,0	92037,9	126636,8	73481,8
Februarie 2023	33113,4	64878,7	94078,8	28129,4	73237,2
Martie 2023	33014,5	66627,6	96402,3	130094,8	74409,4
Aprilie 2023	33829,2	69301,0	99128,8	132591,9	7612,9
Mai 2023	33523,0	70677,8	101103,8	134787,3	74170,9
Iunie 2023	34303,1	71564,7	102324,6	138089,5	77412,2
Iulie 2023	35687,8	72123,7	103159,3	139013,4	79950,0
August 2023	36046,0	70737,1	101544,6	137935,7	78182,6

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

POLITICA MONETARĂ									
	Rata de bază, %	CBN, mil. MDL (sold mediu zilnic)	Rata dobânzii la credite overnight, %	Rata dobânzii la depozite overnight, %	Credite overnight, mil. MDL (sold mediu zilnic)	Rata dobânzii la depozite overnight, %	Depozite overnight, mil. MDL (sold mediu zilnic)	Rata rezervelor obligatorii atrase în MDL, %	
Ianuarie 2022	8,50	4223,3	8,50/10,50	6,50/8,50	4,8	4,8	343,4	26	
Februarie 2022	10,50	3033,8	10,50/12,50	8,50/10,50	28,2	28,2	462,1	28	
Martie 2022	12,50	1584,9	14,50	10,50	366,5	366,5	282,1	28	
Aprilie 2022	12,50	1862,8	14,50/17,50	10,50/13,50	110,0	110,0	460,6	28	
Mai 2022	15,50	1975,7	17,50/20,50	13,50/16,50	154,0	154,0	382,8	30	
Iunie 2022	18,50	2057,6	20,50	16,50	63,3	63,3	553,3	32	
Iulie 2022	18,50	2284,5	20,50	16,50	48,4	48,4	345,8	34	
August 2022	18,5/21,5	1881,1	20,50/23,5	16,5/19,5	2,3	2,3	402,3	34/37	
Septembrie 2022	21,50	1747,1	23,50	19,50	73,3	73,3	289,2	40	
Octombrie 2022	21,50	1878,4	23,50	19,50	96,8	96,8	331,0	40	
Noiembrie 2022	21,50	3599,9	23,50	19,50	-	-	866,7	40	
Decembrie 2022	20,00	4798,4	22,00	18,00	-	-	456,9	37	
Ianuarie 2023	20,00	8292,4	22,00	18,00	101,9	101,9	419,7	34	
Februarie 2023	17,00	11171,5	19,00	15,00	14,3	14,3	996,6	34	
Martie 2023	17,00/14,00	14672,2	19,00/16,00	15,00/12,00	-	-	350,1	34	
Aprilie 2023	14,00	12976,6	16,00	12,00	6,0	6,0	486,8	34	
Mai 2023	14,00/10,00	13423	16,00/12,00	8,00/4,00	2,4	2,4	291,6	34	
Iunie 2023	10,00/6,00	14978,4	12,00/8,00	4,00	71,0	71,0	382,7	34	
Iulie 2023	6,00	11034,5	8,00	4,00	-	-	568,0	34	
August 2023	6,00	9280,9	8,00	4,00	53,2	53,2	184,7	34	
Septembrie 2023	6,00	7934,9	8,00	4,00	-	-	319,5	34	

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

FINANȚE PUBLICE							
Perioada	Veniturile la BPN, mil. MDL	Creșterea veniturilor la BPN, % (f.p.s.a.p.)	Cheltuielile din BPN, mil. MDL	Creșterea cheltuielilor din BPN, % (f.p.s.a.p.)	Surse de finanțare a BPN, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)	Presiunea fiscală, %	
2018	57 964,9	8,6	59 576,9	9,3	1 612,0	28,84	
2019	62949,2	8,5	69 171	16	5738,7	30,31	
2020	62655,3	-0,5	73274,9	11,1	10619,6	30,36	
2021	77373,1	23,5	82013,6	11,9	4640,5	31,98	
2022	91505,4	18,3	100374,0	22,4	8868,6	33,57	
Trimestrul I 2020	15028,1	6,3	15423,0	6,5	394,9		
Trimestru II 2020	29036,9	-1,5	32502,1	2,9	3465,2		
Trimestru III 2020	44635,0	-1,4	49973	17,1	5338,0		
Trimestru IV 2020	62655,3	-0,5	73274,9	11,1	10619,6		
Trimestru I 2021	16698,8	11,1	17294,6	12,1	595,8		
Trimestru II 2021	34933,2	20,3	38380	18,1	3446,8		
Trimestru III 2021	54076,8	21,2	56523,5	13,1	2446,7		
Trimestru IV 2021	77373,1	23,5	82013,6	11,9	4640,5		
Trimestru I 2022	20075,9	20,2	21281,6	23,1	1205,7		
Trimestru II 2022	41703,3	19,4	45130,4	17,6	3427,1		
Trimestru III 2022	65568,5	21,3	67485,3	19,4	1916,8		
Trimestru IV 2022	91505,4	18,3	100374,0	22,4	8868,6		
Trimestru I 2023	23968,2	19,4	25939,4	21,9	1971,2		
Trimestru II 2023	47063,6	12,9	54226,6	20,2	7163		

SECTORUL BANCAR																	
Perioada	Indicatori				Structura Depozitelor, %				Veniturile și profitabilitatea, %		Rata lichidității, %			Rata dobânzii la depozite, %		Rata dobânzii la credite, %	
	Total Active, mil. MDL*	Total Obligațiuni, mil. MDL*	Total Credite, mil. MDL*	Total Depozite, mil. MDL*	depozite ale fizice/total depozite	depozite ale pers. juridice/total depozite	depozite ale pers. fizice/total depozite	depozite în valută/total depozite	Rent. active-lor	Rent. capitalului	principiul I	principiul II > 20 %	în monedă națională	în monedă străină	în monedă națională	în monedă străină	
2018	83 152,6	68 860,7	35 452,7	63 577,3	65,67	34,33	41,14	41,14	1,9	11,6	0,72	54,64	4,47	1,00	8,79	4,69	
2019	90599,4	74190,1	40375,4	68357,6	66,71	33,29	40,98	40,98	2,47	14,63	0,72	50,65	5,26	1,10	8,43	4,33	
2020	103923,6	85908,1	45649,2	79644,7	63,74	36,07	41,83	41,83	1,66	9,60	0,71	50,56	3,26	0,60	7,85	4,11	
2021	118534,2	99100,3	56359,2	90081,89	62,08	37,92	42,61	42,61	2,01	12,35	0,74	48,54	4,13	0,39	8,84	3,93	
2022	131443,7	108164	61627,2	94968,57	62,14	37,86	39,96	39,96	2,89	17,03	0,67	0	13,2	2,46	13,97	5,13	
T I 2020	92496,5	75728,8	42031,9	70063,1	67,82	32,18	44,72	44,72	1,81	10,39	0,73	50,31	4,01	1,01	8,58	4,25	
T II 2020	94656,2	77662,2	41509,6	71766,5	65,92	33,91	44,18	44,18	1,36	7,80	0,72	51,38	3,79	0,90	8,16	4,00	
T III 2020	98146,0	80672,7	43504,9	74359,7	64,11	35,89	42,93	42,93	1,69	9,77	0,71	49,97	3,8	0,7	7,88	4,06	
T IV 2020	103923,6	85908,1	45649,2	79644,7	63,74	36,07	41,83	41,83	1,66	9,60	0,71	50,56	3,26	0,60	7,85	4,11	
T I 2021	104528,7	86297,2	46643,1	79058,2	65,77	34,23	41,39	41,39	1,55	9,27	0,69	50,39	3,49	0,55	7,23	4,15	
T II 2021	109691,5	90936,9	49932,4	82925,6	65,21	34,79	41,30	41,30	1,71	10,24	0,72	49,91	3,18	0,5	6,79	4,1	
T III 2021	113780,5	94948,5	53356,4	86473,64	62,93	37,07	42,41	42,41	1,96	11,98	0,76	48,62	3,19	3,45	6,84	4,1	
T IV 2021	118534,2	99100,3	56359,2	90081,89	62,08	37,92	42,61	42,61	2,01	12,35	0,74	48,54	4,13	0,39	8,84	3,93	
T I 2022	118270,2	97922,1	58065,3	83916,42	61,14	38,86	44,48	44,48	2,71	15,97	0,74	0	5,41	0,48	9,64	3,96	
T II 2022	120397,6	99211,9	60193,5	85786,80	61,26	38,74	43,49	43,49	2,64	15,83	0,74	0	9,5	0,44	11,3	4,04	
T III 2022	124995,3	102591,1	60233,3	87982,87	60,91	39,09	42,31	42,31	3,1	18,09	0,74	0	12,4	0,74	13,41	4,27	
T VI 2022	131443,7	108164	61627,2	94968,57	62,14	37,86	39,96	39,96	2,89	17,03	0,67	0	13,2	2,46	13,97	5,13	
T I 2023	138271,7	113535	61121,6	100153,88	60,66	39,34	36,59	36,59	3,15	18,33	0,66	0	9,94	2,1	14,29	5,77	
T II 2023	144446,8	119534	61987,6	106260,61	60,00	40,00	35,89	35,89	3,43	19,82	0,64	0	6,29	2,59	12,61	6,36	

* stoc la sfârșitul perioadei

SECTORUL BANCAR																
Perioada	Indicatori				Structura Depozitelor, %				Veniturile și profitabilitatea, %		Rata lichidității, %		Rata dobânzii la depozite, %		Rata dobânzii la credite, %	
	Total Active, mil. MDL*	Total Obligații, mil. MDL*	Total Credite, mil. MDL*	Total Depozite mil. MDL*	depozite ale fizice/total depozite	depozite ale juridice/total depozite	depozite în valută/total depozite	ROA	ROE	princi- piul I	princi- piul I > 20%	în monedă națională	în monedă străină	în monedă națională	în monedă străină	
Ianuarie 2022	117194,8	97526,9	55856,0	88358,85	63,32	36,68	43,22	2,39	14,93	0,74	0	4,86	0,37	9,09	4,21	
Februarie 2022	118465,5	98376,8	56936,1	87891,74	62,74	37,26	44,52	2,58	14,98	0,74	0	4,98	0,37	9,21	4,13	
Martie 2022	118270,2	97922,1	58065,3	83916,42	61,14	38,86	44,48	2,71	15,97	0,74	0	5,41	0,48	9,64	3,96	
Aprilie 2022	116002,0	95389,8	57752,9	82458,23	61,48	38,52	43,51	2,67	15,76	0,75	0	6,6	0,37	10,2	3,97	
Mai 2022	118606,1	97609,8	59436,0	85259,40	60,55	39,45	44,12	2,87	16,88	0,75	0	8,2	0,42	10,5	3,96	
Iunie 2022	120397,6	99211,9	60193,5	85786,80	61,26	38,74	43,49	2,64	15,83	0,74	0	9,5	0,44	11,3	4,04	
Iulie 2022	122155,3	100628,9	59958,1	85786,80	60,80	39,20	43,13	2,71	16,17	0,74	0	10,2	0,44	12,7	4,27	
August 2022	123020,8	101056,7	60113,8	87935,05	60,14	39,86	42,62	2,92	17,36	0,74	0	11,33	0,6	13,16	4,31	
Septembrie 2022	124995,3	102591,1	60233,3	87982,87	60,91	39,09	42,31	3,05	18,09	0,74	0	12,4	0,74	13,41	4,27	
Octombrie 2022	126827,6	104034,7	60476,9	89537,26	60,79	39,21	41,23	3,1	18,32	0,73	0	12,5	0,87	14,31	4,47	
Noiembrie 2022	128937,6	105802	61842,0	92468,51	61,06	38,94	41,36	3,08	18,16	0,68	0	13,6	1,79	14,2	4,66	
Decembrie 2022	131443,7	108164	61627,2	94968,57	62,14	37,86	39,96	2,89	17,03	0,67	0	13,2	2,46	13,97	5,13	
Ianuarie 2023	133342,8	109550	60506,6	96098,90	62,18	37,82	38,59	4,1	23,93	0,66	0	13,04	2,36	14,26	5,76	
Februarie 2023	135711,3	111458	60526,1	97978,53	61,62	38,38	37,41	3,79	22,01	0,66	0	11,1	2,29	14,34	5,72	
Martie 2023	138271,7	113535	61121,6	100153,88	60,66	39,34	36,59	3,15	18,33	0,66	0	9,94	2,1	14,29	5,77	
Aprilie 2023	139987,5	114919	61260,3	101423,98	60,70	39,30	35,36	3,19	18,61	0,65	0	8,26	2,13	13,63	5,98	
Mai 2023	142143,7	116772	60788,5	103829,13	59,22	40,78	34,72	3,57	20,72	0,65	0	7,64	2,16	13,36	6,02	
Iunie 2023	144446,8	119534	61987,6	106551,96	60,00	40,00	35,89	3,43	19,82	0,64	0	6,29	2,59	12,61	6,36	
Iulie 2023	144379,7	119187	62015,1	106260,61	60,38	39,62	36,23	3,57	20,66	0,64	0	5,08	2,54	11,73	6,48	
August 2023	143006,2	117451	61890,7	104686,82	31,27	38,73	37,02	3,8	22,06	0,6511	0	4,52	2,18	11,33	6,67	

* stoc la sfârșitul perioadei

SECTORUL EXTERN: COMERȚUL EXTERIOR CU BUNURI

Perioada	Valoarea totală a schimburilor comerciale cu bunuri, mil. USD				Valoarea exportului, mil. USD				Valoarea importului, mil. USD				Exportul net, mil. USD	Gradul de acoperire a importurilor prin exporturi, %
	Total	CSI	UE	Alte țări	Total	CSI	UE	Alte țări	Total	CSI	UE	Alte țări		
2018	8471,2	1865,3	4713,8	1892,1	2706,9	416	1862,1	428,8	5764,3	1449,3	2851,7	1463,3	-3057,4	47
2019	8621,3	1856,1	4694,1	2075,3	2779,5	439,2	1818,7	525,6	5841,8	1416,9	2875,4	1549,7	-3062,3	47,6
2020	7901	1694,6	4128,8	2077,5	2485,2	377	1658,4	449,8	5415,7	1317,6	2470,4	1627,7	-2930,5	45,9
2021	10321	2371,5	5068,5	2881	3144,4	466,2	1919,4	758,8	7176,6	1905,3	3149,1	2122,2	-4032,2	43,8
2022	13552,8	3227,4	6898,8	3426,6	4335,0	1043,0	2539,8	752,2	9218,6	2184,4	4359,0	2674,4	4882,8	49,1
Trimestrul I 2020	2040,8	436,5	1095,1	509,2	675	94,9	447,4	132,7	1365,8	341,6	647,7	376,5	-690,8	49,4
Trimestrul II 2020	1523,2	343,1	466	414,1	495,2	98,9	295,3	101	1028	244,2	170,7	313,1	-532,8	48,2
Trimestrul III 2020	2024	452,5	1049,8	521,8	585,3	81,2	416,5	87,6	1438,8	371,3	633,3	434,2	853,5	40,6
Trimestrul IV 2020	2313,1	462,9	1218,1	632,4	729,4	101,9	499,3	128,5	1583,7	361	718,8	503,9	854,3	46,1
Trimestrul I 2021	2235,7	472,6	1171,1	592,3	684,6	112	439,3	133,4	1551,1	360,7	731,8	458,9	866,5	44,1
Trimestrul II 2021	2362,1	478,5	1236,6	647	646,8	96,5	419,6	130,7	1715,3	382	817	516,3	1068,5	37,7
Trimestrul III 2021	2578,4	605,5	1203,8	769,1	771,8	114,5	429,1	228,2	1806,6	491,0	774,7	540,9	1034,8	42,7
Trimestrul IV 2021	3143,5	814,8	1456,5	827,2	1041,4	143,2	630,4	267,5	2102,4	671,6	826,1	604,7	1061,3	49,5
Trimestrul I 2022	3100,4	731,5	1611,8	757,1	1062,8	102,6	713,5	246,7	2037,6	628,9	898,3	510,4	974,8	52,2
Trimestrul II 2022	3540,2	833,1	1789,4	917,7	1228,7	308,4	696,3	224,0	2311,5	524,7	1093,1	693,7	1082,8	53,2
Trimestrul III 2022	3371,6	876,6	1614,8	880,2	986,2	316,3	530,8	139,1	2.385,4	560,3	1084,0	741,1	1399,2	48,7
Trimestrul IV 2022	3540,6	786,2	1882,8	871,6	1057,3	315,7	599,2	142,4	2483,3	470,5	1283,6	729,2	1426,0	42,6
Trimestrul I 2023	3378,9	791,2	1781,1	806,6	1072,0	266,3	667,3	138,4	2306,9	524,9	1113,8	668,2	1234,9	46,5
Trimestrul II 2023	3035,0	622,5	1583,2	829,3	970,2	257,5	583,5	129,2	2064,8	365,0	999,7	700,1	1094,6	47,0

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele autorului.

SECTORUL EXTERN																
Perioada	Creșterea schimburilor comerciale cu bunuri f.p.s.a.p., %					Ritmum de creștere a exporturilor, f.p.s.a.p., %					Ritmum de creștere a importurilor, f.p.s.a.p., %					Ritmum de creștere a exportului net, f.p.s.a.p., %
	Total	CSI	UE	Alte țări	Total	Total	CSI	UE	Alte țări	Total	Total	CSI	UE	Alte țări	Total	
2018	16,7	11,8	18,3	18,2	11,6	-10,1	16,6	17,4	19,3	20,2	19,4	18,4	27			
2019	1,8	-0,8	0,1	18,2	2,7	4,6	-1,7	19,8	1,4	-2,2	1,4	5,1	0,2			
2020	-8,4	-8,7	-12	0,1	-10,6	-14,2	-8,8	-4,9	-7,3	-7	-14,4	0,5	-4,3			
2021	30,6	40	22,8	38,7	32,5	44,6	27,5	169	27,5	23,7	17,0	30,4	-4,6			
2022	31,3	36,1	36,1	18,9	37,9	22,3	32,3	-0,9	28,5	14,6	38,4	25,7	12,1			
Trimestrul I 2020	-2,8	-6,9	-2,6	0,9	-7,9	-7,1	-2,5	-22,8	0,1	-7	1,4	48	-7,1			
Trimestrul II 2020	-26,4	-20,8	-59,8	-7,4	-21,2	-5,3	-27,9	-15	-28,7	-25,7	-7,7	-4,7	-34,6			
Trimestrul III 2020	-5	4,1	-11,1	1,4	-12	-18,4	-7,1	-25,1	-1,8	10,7	-13,5	9,1	6,6			
Trimestrul IV 2020	-0,4	-10,8	-3,1	15,7	-3,2	-23,4	-0,6	8,9	0,9	-6,4	-4,8	17,6	4,7			
Trimestrul I 2021	11	8,2	6,9	30,6	5,6	18	-1,8	56,7	13,6	5,6	12,9	21,9	-28,3			
Trimestrul II 2021	55	39,5	265	56	31	-2,5	42,1	29,4	66,9	56,4	73,4	64,9	20,0			
Trimestrul III 2021	27,4	33,8	14,7	47,4	31,9	41	3	260	25,6	32,2	22,3	24,6	21,2			
Trimestrul IV 2021	35,9	76,0	19,6	30,8	42,7	40,5	26,3	200	32,8	86,0	14,9	20,0	24,2			
Trimestrul I 2022	38,7	54,8	37,6	278	55,2	-8,4	162	185	31,4	174	22,8	111	12,5			
Trimestrul II 2022	49,9	74,1	44,7	41,8	89,3	19,6	65,9	71,4	34,8	37,4	33,8	34,4	1,3			
Trimestrul III 2022	30,8	44,8	34,1	14,5	27,8	76,4	23,7	61,0	32,0	14,1	39,9	37,0	1,4			
Trimestrul IV 2022	12,6	-3,5	29,3	5,4	1,5	20,5	-5,0	-46,8	18,1	-30	55,4	20,6	-14			
Trimestrul I 2023	8,9	8,1	10,6	6,5	0,9	259	-18,2	-43,9	13,2	-16,5	24	30,9	-11			
Trimestrul II 2023	-14,3	-25,4	-1,2	-9,6	-21	-16,5	-6,5	-42,2	-10,7	-30,4	-8,5	0,9	1,08			

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele autorului.

SECTORUL EXTERN: INDICIUL COMERȚULUI CU BUNURI							
Perioada	Indicii valorici ai exporturilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii valorici ai importurilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii valorii unitare ai exporturilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii valorii unitare ai importurilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii de volum ai exporturilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii de volum ai importurilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	
2018	114	120	105,8	109,9	107,3	109,1	
2019	102,7	101,5	96,2	96,8	106,8	104,9	
2020	88,9	92,6	107,6	94,05	82,6	98,1	
2021	127,7	134,7	109,6	114,2	117,0	117,8	
2022	143,6	129	109,01	117,9	131,7	109,5	
Trimestrul I 2020	92,1	100,1	103,2	95,1	89,2	105,2	
Trimestrul II 2020	78,8	71,3	106,4	88,3	74,1	80,7	
Trimestrul III 2020	88,0	98,2	109,1	96,4	80,7	101,9	
Trimestrul IV 2020	96,9	100,9	112	96,4	86,5	104,7	
Trimestrul I 2021	101,4	113,6	113,6	104,1	89,3	109,2	
Trimestrul II 2021	130,6	166,8	110,6	116,0	118,1	143,8	
Trimestrul III 2021	136,1	125,8	108,1	115,1	125,9	109,1	
Trimestrul IV 2021	142,7	132,7	105,9	121,6	134,7	109,2	
Trimestrul I 2022	155,2	131,4	108,7	127,1	142,7	103,4	
Trimestrul II 2022	189,8	134,6	107,9	117,6	175,9	114,5	
Trimestrul III 2022	127,8	131,9	113,5	117,4	112,5	112,4	
Trimestrul IV 2022	101,6	118,1	106,1	109,9	95,7	107,5	
Trimestrul I 2023	100,9	113,1	94,4	105,1	106,9	107,7	
Trimestrul II 2023	79,0	89,3	84,1	93,1	93,9	96,0	

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

MEDIUL DE AFACERI												
Perioada	Numărul întreprinderilor pe regiuni, un.					Numărul întreprinderilor după mărime, un.					U.T.A. Gagăuzia	
	Total pe republica	Mun. Chișinău	Regiunea Nord	Regiunea Centru	Regiunea Sud	Total întreprinderi, inclusiv:	Sectorul IMM, dintre care:	Mijlocii	Mici	Micro		
2018	56463	36011	7046	8819	2951	1636	55705	1299	6374	48032		
2019	56714	35445	7287	9174	3107	1701	55918	1375	6487	48056		
2020	58063	36056	7534	9458	3220	1795	57247	1363	6322	49562		
2021	60305	36915	8028	10088	3392	1882	59357	1443	6579	51335		
*2021	60305	36915	8028	10088	3392	1882	59758	1293	6611	51854		
2022	62608	37997	8364	10635	3618	1994	62111	1192	5994	54925		
Numărul angajaților pe regiuni, pers.												
Perioada	Numărul angajaților pe regiuni, pers.					Numărul angajaților după mărimea întreprinderii, pers.						
	Total pe republica	Mun. Chișinău	Regiunea Nord	Regiunea Centru	Regiunea Sud	Total întreprinderi, inclusiv:	Sectorul IMM, dintre care:	Mijlocii	Mici	Micro		
2018	540277	325556	89480	73961	34031	17249	328018	99311	117030	111677		
2019	552113	332562	90897	77830	33447	17377	336059	102984	118662	114413		
2020	526738	315279	87261	74819	32096	17283	316823	99379	113983	103461		
2021	532454	320778	87842	74206	32284	17344	314925	95853	114369	104703		
*2021	532454	320778	87842	74206	32284	17344	342101	110932	123684	107485		
2022	528271	320382	85808	73764	31473	16844	347214	106978	120049	120187		
Venitul din vânzări pe regiuni, mln lei												
Perioada	Venitul din vânzări pe regiuni, mln lei					Venitul din vânzări după mărimea întreprinderilor, mln lei						
	Total pe republica	Mun. Chișinău	Regiunea Nord	Regiunea Centru	Regiunea Sud	Total întreprinderi, inclusiv:	Sectorul IMM, dintre care:	Mijlocii	Mici	Micro		
2018	356663,48	255383,89	41053,98	41172,47	11340,04	7713,1	144160,75	44738,78	60531,53	38890,44		
2019	397910,57	286546,12	43964,93	46854,62	11788,43	8756,47	157346,55	50432,6	63515,67	43398,28		
2020	381896,06	272002,72	45280,68	44980,57	11339,29	8292,8	150112,07	48304,67	61124,65	40682,75		
2021	488014,15	347201,69	55872,74	56678,15	15669,52	12592,05	183569,7	57124,17	76339,75	50105,78		
*2021	488014,15	347201,69	55872,74	56678,15	15669,52	12592,05	225023,28	69722,08	93565,89	61735,3		
2022	612042,63	442752,78	70210,62	67264,48	18269,78	13544,98	274770,65	76390,93	109027,37	89352,36		

MEDIUL DE AFACERI												
Perioada	Rezultatul financiar (profit) pana la impozitare pe regiuni, mln lei						Rezultatul financiar (profit) pana la impozitare după mărimea întreprinderilor, mln lei					
	Total pe republica	Mun. Chisinau	Regiunea Nord	Regiunea Centru	Regiunea Sud	U.T.A. Gagauzia	Total întreprinderi, inclusiv:	Sectorul IMM, dintre care:	Mijlocii	Mici	Micro	
2018	23081,93	17364,7	1959,11	2612,14	700,01	445,96	23081,93	11220,02	3544,43	4536,38	3139,21	
2019	26247,42	20220,67	2327,28	2685,15	651,51	362,83	26247,42	12386,37	3572,97	5341,45	3471,95	
2020	18541,38	13921,14	1942,67	2271,39	278,84	127,35	18541,38	9050,91	2830,72	3761,53	2458,66	
2021	40416,51	27101,85	4733,56	5090,57	2285,11	1205,42	40416,51	20237,44	5774,83	7532,8	6929,82	
*2021	40416,51	27101,85	4733,56	5090,57	2285,11	1205,42	40416,51	24697,12	6521,34	9712,56	8463,22	
2022	44121,84	30805,5	5168,07	5441	1707,1	1000,16	44121,84	27088,78	6200,66	10443,74	10444,37	

Sursa: datele BNS

Note

Informația este elaborată după sediul central al întreprinderii mamă. Informația este prezentată fără datele raioanelor din partea stângă a Nistrului și mun. Bender Conform datelor din situațiile financiare prezentate de către entități, cu excepția organizațiilor necomerciale, băncilor, companiilor de asigurări, asociațiilor de economii și împrumut a cetățenilor.

Mărimea întreprinderilor

Datele pentru perioada 2015-2021 sunt prezentate conform criteriilor de raportare la sectorul întreprinderilor mici și mijlocii si mijlocii sunt determinate conform Legii Republicii Moldova nr. 179 din 21 iulie 2016 'Cu privire la întreprinderile mici și mijlocii: a) număr mediu anual de salariați (numărul mediu scriptic al personalului în perioada de gestiune) de până la 250, si b) realizează o cifră anuală de afaceri (venituri din vânzări) de până la 50 de milioane de lei sau dețin active totale (active imobilizate și active circulante) de până la 50 de milioane de lei.

Din decembrie 2022 au intrat în vigoare modificările la Legea cu privire la întreprinderile mici și mijlocii nr.179/2016 care au stabilit noile criterii de atribuire la sectorul IMM și anume: a) număr mediu anual de salariați de până la 250, și b) realizează o cifră anuală de afaceri (venituri din vânzări) de până la 100 de milioane de lei (criterii vechi – 50 de milioane de lei) sau dețin active totale (active imobilizate și active circulante) de până la 100 de milioane de lei (criterii vechi – 50 de milioane de lei). Pentru comparabilitate datele pe anul *2021 au fost recalculat după noile criterii.

Perioada	ÎNREGISTRAREA ȘI RADIEREA ÎNȚREPRINDERILOR	
	Înregistrarea întreprinderilor	Radieră întreprinderilor
2018	5751	8895
2019	6136	10166
2020	5894	11910
2021	6834	6603
2022	6396	4892
Ian.2022	553	268
Feb.2022	661	236
Mar.2022	467	405
Apr.2022	545	429
Mai 2022	502	585
Iunie 2022	516	349
Iulie 2022	538	777
Aug. 2022	514	393
Septem. 2022	556	185
Oct. 2022	491	554
Noiem. 2022	527	388
Dec. 2022	526	323
Ian 2023	588	591
Feb 2023	657	524
Mar 2023	722	864
Apr 2023	592	968
Mai 2023	677	624
Iunie 2023	645	614

Sursa: Agenția Servicii Publice. www.date.gov.md

PIAȚA FORȚEI DE MUNCĂ																				
Perioada	Numărul persoanelor economice active (mii pers.)		Rata de activitate a populației, %				Numărul persoanelor ocupate (mii pers.)		Rata de ocupare a populației, %				Numărul șomerilor BIM (mii pers.)		Rata șomajului, %					
	Total	bărbați	femei	urban	rural	Total	bărbați	femei	urban	rural	Total	bărbați	femei	urban	rural	Total	bărbați	femei	urban	rural
2018	1018,1	45,9	49,9	42,4	45,1	46,4	988,5	44,5	48,1	41,4	43,0	45,5	29,6	2,9	3,4	2,4	4,7	1,8		
2019*	919,3	42,3	47,0	38,2	49,4	37,6	872,4	40,1	44,2	36,5	47,0	35,6	46,9	5,1	5,8	4,4	4,9	5,3		
2020*	867,3	40,3	45,1	36,1	46,5	36,3	834,2	38,8	43,1	35,0	44,4	35,1	33,1	3,8	4,3	3,2	4,5	3,3		
2021*	871,6	41,1	46,5	36,4	47,1	37,2	843,4	39,8	44,7	35,4	45,6	36,0	28,2	3,2	3,8	2,5	3,2	3,2		
2022*	890,0	41,8	46,3	37,8	49,1	37,1	862,3	40,5	44,7	36,8	47,3	36,1	27,7	3,1	3,5	2,6	3,6	2,7		
Trimestrul I 2020*	840,6	39,1	43,5	35,2	46,4	34,3	806,3	37,5	41,5	34,0	44,4	33,0	34,2	4,1	4,6	3,5	4,4	3,8		
Trimestrul II 2020*	857,7	39,9	44,8	35,6	45,1	36,5	821,5	38,2	42,6	34,3	42,6	35,3	36,2	4,2	4,9	3,5	5,5	3,2		
Trimestrul III 2020*	893,6	41,5	46,7	37,0	46,7	38,1	863,4	40,1	45,0	35,9	44,7	37,1	30,2	3,4	3,7	3,0	4,3	2,6		
Trimestrul IV 2020*	877,4	40,8	45,3	36,8	47,6	36,3	845,6	39,3	43,4	35,7	45,9	35,0	31,8	3,6	4,2	2,9	3,7	3,6		
Trimestrul I 2021*	833,9	39,3	44,3	35,0	46,9	34,5	798,1	37,6	41,9	33,9	45,1	32,9	35,8	4,3	5,4	3,1	3,9	4,6		
Trimestrul II 2021*	874,0	41,2	47,3	35,9	46,0	38,1	842,6	39,7	45,6	34,5	44,0	37,0	31,4	3,6	3,5	3,7	4,4	3,0		
Trimestrul III 2021*	908,3	42,8	48,8	37,7	47,4	39,8	885,7	41,8	47,2	37,1	46,2	38,9	22,6	2,5	3,3	1,6	2,6	2,4		
Trimestrul IV 2021*	870,3	41,0	45,7	37,0	48,1	36,5	847,4	40,0	44,2	36,2	47,1	35,4	22,9	2,6	3,3	1,9	2,0	3,2		
Trimestrul I 2022*	854,2	40,1	44,4	36,3	48,6	34,7	828,5	38,9	42,7	35,5	47,1	33,7	25,7	3,0	3,8	2,1	3,1	2,9		
Trimestrul II 2022*	900,4	42,3	47,1	38,0	49,2	37,9	878,9	41,3	45,9	37,2	47,5	37,3	21,6	2,4	2,6	2,2	3,5	1,5		
Trimestrul III 2022*	901,8	42,3	46,5	38,7	48,9	38,1	879,5	41,3	45,3	37,8	47,2	37,5	22,3	2,5	2,6	2,4	3,5	1,6		
Trimestrul IV 2022*	903,7	42,4	47,2	38,3	49,7	37,7	862,4	40,5	44,8	36,8	47,7	35,9	41,2	4,6	5,2	3,9	4,2	4,9		
Trimestrul I 2023*	916,1	44,5	49,6	40,2	51,1	39,6	865,3	42,0	46,5	38,2	48,6	37,2	50,8	5,5	6,2	4,9	4,9	6,2		
Trimestrul II 2023*	935,1	45,4	49,8	41,8	49,1	42,7	899,6	43,7	47,6	40,4	46,7	41,5	35,6	3,8	4,3	3,3	5,0	2,8		

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Notă: La estimarea rezultatelor cercetării Anchetelor Forței de Muncă s-a utilizat numărul populației cu reședință obișnuită.

*În 2019, în metodologia Anchetelor Forței de Muncă a fost implementat un nou plan de sondaj și a fost revizuită definiția ocupării și, prin urmare, datele nu sunt comparabile cu cele din anii precedenți.

Perioada	REMUNERAREA MUNCII									
	Câștigul salarial mediu lunar – Total			Indicele câștigului salarial nominal lunar (față de aceeași perioadă din anul precedent), %			Indicele câștigului salarial real lunar (față de aceeași perioadă din anul precedent), %			
	MDL	USD	EUR	MDL	USD	EUR	MDL	USD	EUR	
Trimestrul I 2020	7633,9	434,0	393,5	110,3	107,5	110,8				103,7
Trimestrul II 2020	7849,0	441,9	401,9	107,5	108,5	110,8				102,9
Trimestrul III 2020	8074,3	480,5	411,6	109,3	115,5	110,1				105,8
Trimestrul IV 2020	8859,9	517,2	433,9	113,4	115,5	107,3				112,3
Trimestrul I 2021	8468,6	484,1	401,1	110,9	111,5	101,9				110,0
Trimestrul II 2021	9044,5	507,3	421,3	115,2	114,8	104,8				111,8
Trimestrul III 2021	9175,7	515,4	437,0	113,6	107,3	106,2				108,3
Trimestrul IV 2021	9767,6	555,0	485,1	110,2	107,3	111,8				98,7
Trimestrul I 2022	9560,8	528,4	470,8	112,9	109,2	117,4				94,8
Trimestrul II 2022	10376,2	551,2	516,5	114,7	108,7	122,6				88,7
Trimestrul III 2022	10648,1	551,1	546,1	116,0	106,9	125,0				86,6
Trimestrul IV 2022	11539,1	596,2	585,5	118,1	107,4	120,7				89,4
Trimestrul I 2023	11486,2	609,5	568,1	120,1	115,3	120,7				96,1
Trimestrul II 2023	12175,9	678,3	622,7	117,3	123,1	120,6				101,3

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

REMUNERAREA MUNCII DUPĂ ACTIVITĂȚI ECONOMICE																	
Activități economice	Total economice	Agricultura, silvicultura și pescuit	Industrie	Construcții	Comerț cu ridicata și cu amănuntul, și cu amănuntul și repararea și întreținerea și	Transport și depozitare	Activități de cazare și alimentație publică	Informații și comunicații	Activități financiare și de asigurări	Tranzacții imobiliare	Activități profesionale, științifice și tehnice	Activități de servicii administrative și activități de servicii	Administrație publică și apărare; activități sociale	Invățământ	Sănătate și asistență socială	Artă, activități de recreere și de agrement	Alte activități de servicii
Trimestrul I 2020	7633,9	4842,6	7319,9	7145,5	7123,0	6685,1	5152,2	17786,3	13728,5	6309,2	9952,3	6041,1	9337,6	6827,8	7082,4	5587,4	8964,2
Trimestrul II 2020	7849,0	4994,1	7245,1	7265,0	6977,8	6027,1	4944,6	18528,4	14367,5	6406,9	10164,6	6032,5	9369,8	7015,4	8472,1	5483,9	10112,6
Trimestrul III 2020	8074,3	5282,8	7928,5	8105,8	7370,1	6843,2	5100,0	18118,4	14099,3	6698,6	10190,9	6448,0	9696,2	6570,4	8711,3	5620,7	9885,6
Trimestrul IV 2020	8859,9	5553,0	8183,5	8270,8	7873,5	6982,4	5141,8	20310,8	16006,0	6927,2	11201,7	6578,7	10656,3	7663,5	10571,1	6310,0	10955,5
2020	8107,5	5167,3	7673,6	7728,1	7346,4	6647,3	5105,7	18685,3	14555,0	6587,7	10378,1	6273,7	9769,4	7023,3	8718,9	5752,8	9957,2
Trimestrul I 2021	8468,6	4835,7	7655,0	7211,5	7462,6	6655,1	5105,0	19914,5	15428,9	6888,4	10791,1	6516,4	9876,3	7149,2	10639,2	5908,4	9998,1
Trimestrul II 2021	9044,5	5206,4	8197,0	7880,2	7982,3	7156,5	5184,8	21753,9	16698,6	7304,3	11421,3	6773,0	10273,5	7593,7	11574,7	6169,3	10525,7
Trimestrul III 2021	9175,7	6126,0	8528,5	8530,5	8408,8	7856,6	5706,4	21703,6	16684,9	7537,1	11775,5	6989,9	10348,4	7184,7	10833,9	6169,1	10981,4
Trimestrul IV 2021	9767,6	6850,4	8953,8	8774,8	8804,6	7827,6	5723,8	22335,3	18666,9	7767,6	12351,0	7269,5	11085,8	7832,2	12132,9	6903,5	11630,8
2021	9115,9	5790,9	8333,6	8106,2	8163,5	7376,8	5442,9	21429,3	16878,3	7371,6	11582,9	6887,8	10395,7	7440,5	11299,5	6289,2	10784,9
Trimestrul I 2022	9560,8	6258,2	8633,6	8158,8	8715,6	7587,4	6130,4	24489,0	17365,9	7764,0	11475,7	6963,0	10829,8	7833,6	10781,4	6610,7	11791,3
Trimestrul II 2022	10376,2	6667,2	9533,9	9138,4	9246,1	8363,9	6658,2	26517,9	20401,2	8460,0	12668,9	7759,6	11790,6	8288,6	11730,3	7258,9	12566,3
Trimestrul III 2022	10648,1	7333,6	10123,7	9913,1	9703,7	9775,4	7184,6	26399,6	20623,4	8712,0	12698,6	8039,5	11675,9	8126,2	11207,1	7252,7	13186,2
Trimestrul IV 2022	11539,1	7709,4	10315,5	10051	10128,3	9999,7	7370,7	28730,4	22940,9	8859,6	14311,8	8448,2	13330,1	9418,7	12863,8	8312,4	14591,5
2022	10529,1	7000,7	9647,4	9316	9443,2	8936,8	6850,9	26537,3	20327,2	8441,8	12767,2	7801,2	11901,7	8417,1	11651,1	7361,1	13047,7
Trimestrul I 2023	11486,2	7046,4	10181,5	9780,5	10366,5	10442,6	7217,0	29841,8	21711,9	9173,0	13467,8	9275,9	12659,7	9577,7	12122,0	8583,6	14337,1
Trimestrul II 2023	12175,9	7643,0	11073,5	10188	10860,4	10684,6	7445,8	30521,3	24704,0	9699,9	13905,8	9546,3	13455,9	9950,1	13585,9	9047,8	14691,7

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Notă: Informația cuprinde unitățile din sectorul real cu 4 și mai mulți salariați și toate instituțiile bugetare, indiferent de numărul de salariați

Perioada	Infrapecțiuni																							
	Infrapecțiuni înregistrate - total (cauze)	Infrapecțiuni contra vieții și sănătății persoanei (cauze)			Infrapecțiuni privind viața sexuală (cauze)			Infrapecțiuni contra patrimoniului (cauze)							Infrapecțiuni contra sănătății publice și conviețuirii sociale (cauze)		Infrapecțiuni contra familiei și minorilor (cauze)		Infrapecțiuni economice (cauze)			Infrapecțiuni contra securității publice și a ordinii publice (cauze)		
		Total	Omor	Vătămare intenționată gravă	Total	Viol	Total	Furt	Tălhărie	Jaf	Escrocherie	Pungașie	Șanta	Total	Infrapecțiuni legate de droguri	Total	Trafic de copii	Total	Total	Contrabandă	Fabricarea banilor falși	Total	Total	Huliganism
2018	32035	1218	170	208	611	266	15240	10411	85	762	2071	1081	99	1485	1351	1111	37	881	239	200	1539	1335		
2019	31657	1127	175	199	644	331	15116	10378	98	645	2114	1001	81	1183	1052	1142	29	538	135	199	1523	1342		
2020	26342	908	169	163	525	254	11755	8066	62	549	1947	421	58	987	895	1106	21	429	117	113	1208	1064		
2021	27159	878	140	152	555	227	11753	7723	61	521	2126	592	80	892	818	1157	13	490	145	61	1268	1105		
2022	26833	830	136	135	562	249	11573	7639	66	506	1930	843	75	1027	925	1061	22	474	193	40	1344	1067		
Trimestrul I 2020	6608	n/d	48	45	n/d	64	n/d	1974	21	166	n/d	n/d	n/d	n/d	225	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	289		
Trimestrul II 2020	12091	n/d	80	77	n/d	120	n/d	3863	34	259	n/d	n/d	n/d	n/d	409	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	493		
Trimestrul III 2020	19109	n/d	119	122	n/d	196	n/d	5761	46	404	n/d	n/d	n/d	n/d	695	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	804		
Trimestrul IV 2020	26342	908	169	163	525	254	11755	8066	62	549	1947	421	58	987	895	1106	21	429	117	113	1208	1064		
Trimestrul I 2021	6318	n/d	37	40	n/d	48	n/d	1672	26	119	n/d	n/d	n/d	n/d	230	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	248		
Trimestrul II 2021	12900	n/d	69	66	n/d	108	n/d	3455	40	230	n/d	n/d	n/d	n/d	426	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	513		
Trimestrul III 2021	19760	n/d	101	114	n/d	173	n/d	5483	50	355	n/d	n/d	n/d	n/d	604	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	856		
Trimestrul IV 2021	27159	878	140	152	555	227	11753	7723	61	521	2126	592	80	892	818	1157	13	490	145	61	1268	1105		
Trimestrul I 2022	5961	n/d	37	36	n/d	57	n/d	1549	24	114	n/d	n/d	n/d	n/d	252	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	250		
Trimestrul II 2022	13131	n/d	70	58	n/d	119	n/d	3554	35	253	n/d	n/d	n/d	n/d	486	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	516		
Trimestrul III 2022	20136	n/d	110	112	n/d	195	n/d	5636	52	374	n/d	n/d	n/d	n/d	706	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	824		
Trimestrul IV 2022	26833	830	136	135	562	249	11573	7639	66	506	1930	843	75	1027	925	1061	22	474	193	40	1344	1067		
Trimestrul I 2023	5662	n/d	33	30	n/d	56	n/d	1171	15	93	n/d	n/d	n/d	n/d	264	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	228		
Trimestrul II 2023	6135	n/d	35	38	n/d	56	n/d	1589	9	86	n/d	n/d	n/d	n/d	212	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	258		

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

Echipa redacțională a Serviciului Editorial:
Șef serviciu - redactare: **Tamara Zasmenco**
Machetare, desigh copertă: **Alexandru Sandulescu**

Bun de tipar: 26.10.2023, Tirajul 10 ex.
Coli de tipar 6,9, Coli editoriale 10,5, Com.15

Serviciul Editorial-Poligrafic, INCE, 2023
MD 2068. Chișinău, str. Ion Creangă, 45.
fax. (+37322) 74-37-94, tel.: (+37322) 50-11-30
www.ince.md, tamara.zasmenco@gmail.com

